

Utgiftsområde 23

Areella näringar, landsbygd och
livsmedel

Utgiftsområde 23 – Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.....	7
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	7
2.2	Utgiftsutveckling.....	7
2.3	Skatteutgifter	9
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	9
2.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	11
2.6	Resultatredovisning.....	11
2.6.1	En sammanhållen landsbygdspolitik	12
2.6.2	En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.....	17
2.6.3	Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen.....	47
2.6.4	Skogens nyttor	48
2.6.5	De samiska näringarna.....	54
2.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	55
2.7.1	En sammanhållen landsbygdspolitik	55
2.7.2	En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.....	56
2.7.3	Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen.....	60
2.7.4	Skog	60
2.7.5	De samiska näringarna.....	61
2.8	Politikens inriktning	62
2.8.1	En sammanhållen landsbygdspolitik	62
2.8.2	En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja	63
2.8.3	Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjning.....	65
2.8.4	Skogen som strategisk resurs för ett robust Sverige samt för jobb och tillväxt.....	66
2.8.5	De samiska näringarna.....	67
2.9	Budgetförslag.....	67
2.9.1	1:1 Skogsstyrelsen.....	67
2.9.2	1:2 Insatser för skogsbruket.....	69
2.9.3	1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	71
2.9.4	1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	72
2.9.5	1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder.....	73
2.9.6	1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar.....	74
2.9.7	1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	75
2.9.8	1:8 Statens jordbruksverk.....	76
2.9.9	1:9 Bekämpning av växtskadegörare	77
2.9.10	1:10 Gårdsstöd m.m.....	78
2.9.11	1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.....	79
2.9.12	1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.....	80
2.9.13	1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	82
2.9.14	1:14 Livsmedelsverket.....	84
2.9.15	1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	86
2.9.16	1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.....	87
2.9.17	1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	88

2.9.18	1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	90
2.9.19	1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	91
2.9.20	1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.....	92
2.9.21	1:21 Åtgärder på fjällägenheter.....	92
2.9.22	1:22 Främjande av rennäringen m.m.....	93
2.9.23	1:23 Sveriges lantbruksuniversitet.....	94
2.9.24	1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.....	95
2.9.25	1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.....	97
2.9.26	1:26 Slakterikontroll	98
2.9.27	1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet.....	99
2.9.28	1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	100
2.9.29	1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	102

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Skogsstyrelsen	584 367
1:2 Insatser för skogsbruket	594 373
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	227 537
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	156 088
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	133 349
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	67 778
1:8 Statens jordbruksverk	860 851
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	21 000
1:10 Gårdsstöd m.m.	7 661 258
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	169 000
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	2 230 300
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	1 942 500
1:14 Livsmedelsverket	527 849
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	246 160
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	57 413
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 198 387
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	773 062
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	34 830
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	135 915
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 342 374
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	818 664
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177
1:26 Slakterikontroll	165 137
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	356 000
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	96 857
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	260 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	21 697 804

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndiganden	Tidsperiod
1:2 Insatser för skogsbruket	110 000	2026–2028
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	80 000	2026–2027
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	3 200 000	2026–2029
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027	2 791 500	2026–2029
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	1 600 000	2026–2031
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	1 200 000	2026–2028
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	305 000	2026–2029
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	340 000	2026–2029
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	9 626 500	

2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, landsbygd, livsmedel, djur, skog och jakt samt rennäring och andra samiska näringar. Utgiftsområdet omfattar även verksamhet inom utbildning och forskning.

Myndigheter som verkar inom utgiftsområdet är Statens jordbruksverk (Jordbruksverket), Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård, Centrala djurförsöksetiska nämnden, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och vissa verksamheter vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljoner kronor

	Utfall 2023	Budget 2024 ¹	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
1:1 Skogsstyrelsen	557	545	535	584	617	614
1:2 Insatser för skogsbruket	477	594	563	594	594	594
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	183	192	192	228	240	251
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	116	124	124	156	159	163
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	10	10	10	10	10	10
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	463	557	523	133	133	133
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	63	68	67	68	68	68
1:8 Statens jordbruksverk	759	744	759	861	915	929
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	15	15	15	21	18	18
1:10 Gärdsstöd m.m.	6 573	9 641	9 028	7 661	7 498	7 340
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	144	159	159	169	170	170
1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	1 508	2 800	1 813	2 230	2 562	2 738
1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027	1 171	1 914	1 448	1 943	2 134	2 199
1:14 Livsmedelsverket	340	389	381	528	554	581
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	182	166	165	246	149	149
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	52	58	53	57	57	57
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 440	1 553	1 218	1 198	411	411

	Utfall 2023	Budget 2024 ¹	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 226	1 109	812	773		
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	100	30	30	35	35	20
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	18	21	21	24	24	24
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	2	2	2	2	2	2
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	117	136	135	136	136	136
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 160	2 240	2 240	2 342	2 398	2 447
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	720	739	746	819	855	910
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1	1	1	1	1	1
1:26 Slakterikontroll	66	180	171	165	169	172
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	18	78	60	356	496	802
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	7	164	33	97	159	142
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	36	196	171	260	267	170
Äldreanslag						
2023 1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	5					
2023 1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	72					
Totalt för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18 602	24 425	21 472	21 698	20 830	21 253

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2025–2027 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljoner kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	23 973	23 973	23 973
Pris- och löneomräkning ²	138	236	316
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-429	-1 235	-736
varav BP25 ³	-2	1 055	1 728
Makroekonomisk utveckling	-535	-1 067	-1 224
Volym	10	11	11
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	-1 460	-1 088	-1 089
Ny utgiftsram	21 698	20 830	21 253

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2025 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljoner kronor

	2025
Transfereringar ¹	14 881
Verksamhetsutgifter ²	6 784
Investeringar ³	33
Summa utgiftsram	21 698

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2023 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten får någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av skatteutgifter beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2024 (skr. 2023/24:98). I tabell 2.4 redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljoner kronor

	2024	2025
Uttag av bränsle från lantbruksenhet (B1)	140	150
Avverkningsrätt till skog (B2)	-	-
Anläggning av ny skog m.m. (B10)	200	210
Nedsatt energiskatt på diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna (F9)	590	u
Nedsatt energiskatt på el inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna (F15)	670	690
Nedsatt koldioxidskatt på diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna (F17)	990	780

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse. Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-". Skatteutgifter som upphör eller har upphört anges med "u".

Källa: Regeringens skrivelse 2023/24:98.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel är följande:

- Insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart (prop. 2014/15:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.4, bet. 2014/15:1 MJU2, rskr. 2014/15:88).

Inom utgiftsområdet finns även mål beslutade av riksdagen som gäller resultat-områdena en sammanhållen landsbygds politik, en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, skogspolitiken samt de samiska näringarna.

Riksdagen har beslutat om ett generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål för miljöarbetet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Resultatredovisningen av miljö kvalitetsmålen i sin helhet finns inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur. För arbetet inom utgiftsområdet är även det av riksdagen beslutade målet om Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt centralt (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154).

En sammanhållen landsbygdspolitik

Riksdagen har beslutat om det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:360):

- En livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Riksdagen har genom beslut om livsmedelsstrategin beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden – Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och Innovation (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet:

- En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen

Riksdagen har beslutat om övergripande mål för totalförsvaret inklusive civilt försvar (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). Livsmedels- och dricksvattenförsörjningen berörs av det civila försvarets mål om förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning, se utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, avsnitt 5.3.1.

Skog

Riksdagen har beslutat om två jämställda mål för skogspolitiken – ett produktionsmål och ett miljömål (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244):

- Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.
- Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

De samiska näringarna

Det övergripande målet för samepolitiken (prop. 2000/01:1 utg.omr. 23 avsnitt 7.3, bet. 2000/01:MJU2, rskr. 2000/01:86):

- Att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

Samepolitiken omfattar flera utgiftsområden, bl.a. utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 16 Utbildning och universitetsforskning och 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Resultatredovisningen för samiska näringar görs i förhållande till den delen av målet som rör samiska näringar.

2.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Hur utgiftsområdets centrala indikatorer och andra bedömningsgrunder är kopplade till målen framgår av tabell 2.5. Indikatorerna och bedömningsgrunderna täcker inte alla verksamheter inom utgiftsområdet men bedöms ge tillräcklig information för att möjliggöra generella bedömningar av resultatet. I resultatredovisningen anges även kompletterande indikatorer och andra bedömningsgrunder där det är relevant. Indikatorerna och bedömningsgrunderna redovisas per kön när det finns data tillgänglig.

Tabell 2.5 Centrala indikatorer och andra bedömningsgrunder inom utgiftsområdet

Resultatområde	En sammanhållen landsbygds politik	En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja	Skog	De samiska näringarna
Mål för utgiftsområdet	Insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.			
Indikatorer	- Inrikes flyttnetto och befolkning - Tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten - Tillgänglighet till dagligvarubutik, drivmedelsstation och grundskola	- Nettomarginal i livsmedelssektorn - Förädlingsvärde i livsmedelssektorn - Antal sysselsatta i livsmedelssektorn	- Tillväxt, avverkning och skogsbruks-åtgärder - Skog och vilt i balans - Skydd mot skadeinsekter m.m. - Miljöhänsyn i skogsbruket - Skydd och bevarande av skogsmark - Skogsbrukets klimatnytta	- Renbruksplanernas användning

2.6 Resultatredovisning

Med utgångspunkt i målen för utgiftsområdet redovisas i det följande resultat för de fem resultatområdena En sammanhållen landsbygds politik, En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, Skog och De samiska näringarna, samt området Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen där resultatredovisningen görs i förhållande till det civila försvarets mål om förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning, se utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, avsnitt 5.3.1. I tabeller och diagram redovisas tioåriga tidsserier när det finns tillräckligt underlag. En årligen återkommande dialog avses som tidigare att föras

med miljö- och jordbruksutskottet om utvecklingen av resultatredovisningen. Resultatredovisningen kommer även fortsättningsvis att utvecklas i takt med politiken.

2.6.1 En sammanhållen landsbygdspolitik

Den sammanhållna landsbygdspolitiken är till sin karaktär sektorsövergripande och berör därmed många olika utgiftsområden. Insatser och statliga myndigheters verksamheter av betydelse för den sammanhållna landsbygdspolitikens mål finansieras dels av anslagen inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, dels genom andra utgiftsområden, se tabell 2.6. Dessutom finansieras insatserna av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. En resultatredovisning av insatser inom andra utgiftsområden av betydelse för att uppnå målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken görs inom respektive utgiftsområde.

Tabell 2.6 Andra utgiftsområden och områden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för delmålen för den sammanhållna landsbygdspolitiken

Delmål	Utgiftsområden och områden med mål
Hållbar tillväxt	UO14 Arbetsmarknadspolitik, UO16 Kommunal vuxenutbildning och yrkeshögskola, UO19 Regional utveckling, UO21 Energipolitik, UO22 Transportpolitik, Politik för informationssamhället, UO24 Näringspolitik inkl. turismpolitik, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande
Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi samt hållbart nyttjande av naturresurser	UO6 Försvar och samhällets krisberedskap, UO18 Samhällsplanering, bostadsmarknadsmarknad, byggande och konsumentpolitik, UO20 Miljöpolitik, Miljöforskning, UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, Skogspolitik, UO24 Näringspolitik inkl. turismpolitik, Utrikeshandel, export och investeringsfrämjande
Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder	UO1 Demokratipolitik, UO4 Rättsväsendet, UO6 Försvar och samhällets krisberedskap, UO9 Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, UO13 Integrationspolitik, Jämställdhetspolitik, UO16 Utbildning och universitetsforskning, UO17 Kulturpolitik, Statliga kulturmiljöarbetet, Ungdomspolitik, Politik för det civila samhället, Idrottspolitik, Friluftspolitik, Folkbildningspolitik, UO18 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet, UO19 Regional utvecklingspolitik, UO22 Transportpolitik, Politik för informationssamhället

För att följa upp politiken för en sammanhållen landsbygdspolitik finns tre centrala indikatorer, se tabell 2.5. För en utförligare beskrivning av de centrala indikatorerna, se budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/2021:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.6.1). Utöver de tre centrala indikatorerna görs årligen en kortare fördjupning kring ett eller flera ämnen av stor betydelse för utvecklingen i Sveriges gles- och landsbygder. Den årliga fördjupningen avser denna gång digital mognad i små landsbygdsföretag och tillgänglighet till vård i landsbygder. Uppföljningen av den sammanhållna landsbygdspolitiken bygger främst på Tillväxtverkets underlag för uppföljning av den sammanhållna landsbygdspolitiken (LI2024/01045) och Tillväxtverkets årsredovisning 2023 (KN2024/00476).

Trenden med förändrade flyttmönster i samband med pandemin har brutits

Den centrala indikatorn inrikes flyttnetto följer upp utvecklingen av boendeval och lokal attraktivitet. Utöver inrikes flyttnetto påverkas befolkningsutvecklingen i kommunerna av utrikes flyttnetto och födelsenetto. Under perioden 2013–2023 var det endast kommuntyperna täta blandade kommuner och tätortsnära landsbygds-kommuner som hade positiva inrikes flyttnetton medan de var negativa för övriga kommuntyper, se tabell 2.7.

Åren under och efter covid 19-pandemin, 2020–2022, förändrades vissa mönster gällande inrikes flyttnetto (LI2024/01045). Storstadskommunerna hade ett negativt

inrikes flyttnetto medan de tätortsnära landsbygdskommunerna och de täta blandade kommunerna hade positiva inrikes flyttnetton.

Trenden 2020–2022 med negativt inrikes flyttnetto för storstadskommunerna bröts i och med att kommuntypen under 2023 hade ett positivt inrikes flyttnetto. Det fanns undantag, t.ex. Stockholms kommun hade fortfarande negativt inrikes flyttnetto. De täta blandade kommunerna hade fortfarande positivt inrikes flyttnetto även om det inte var lika stort som 2020–2022. De täta blandade kommuner som hade störst positivt inrikes flyttnetto under 2023 var Karlstad, Kungälv, Uppsala, Västerås och Örebro. Några täta blandade kommuner hade negativt inrikes flyttnetto, t.ex. Borlänge, Eskilstuna, Finspång och Sandviken.

Även trenden 2020–2022 med relativt stort positivt inrikes flyttnetto för de tätortsnära landsbygdskommunerna bröts 2023. Även med hänsyn till utrikes flyttnetto och födelsenetto hade kommuntypen en negativ befolkningsutveckling. Inom kommuntypen finns dock stora variationer där vissa kommuner vuxit kraftigt, mest i Norrtälje och Varberg, medan andra minskat kraftigt, mest i Emmaboda och Flen.

En trend under perioden 2020–2022 som däremot har förstärkts är det negativa flyttnettot för både glesa och mycket glesa landsbygdskommuner där många kommuner även 2023 hade en negativ befolkningsutveckling totalt. För de glesa landsbygdskommunerna hade endast sju av 54 kommuner ett positivt flyttnetto, t.ex. Hudiksvall och Örnköldsvik. För de mycket glesa landsbygdskommunerna hade fyra av 15 kommuner, t.ex. Arvidsjaur och Malung-Sälen, ett positivt inrikes flyttnetto. För de glesa och mycket glesa landsbygdskommunerna har utvecklingen över lång tid varit negativ och de trenderna har fortsatt under perioden 2013–2023.

Balansen mellan kvinnor och mäns inrikes flyttningar 2013–2023 var jämn men samtidigt komplex. Detta avser speciellt landsbygdskommuner eftersom utvecklingen där påverkades av det stora flyktingmottagandet. Den tydligaste uppgången av andelen män var 2015–2016 (LI2024/01045). Generellt flyttade ungefär lika många kvinnor som män från landsbygdskommunerna perioden 2013–2023, medan andelen kvinnor som flyttade från de glesa blandade kommunerna var något högre innan och efter 2015–2016.

Tabell 2.7 Inrikes flyttnetto 2013–2023 och befolkningsutveckling 2022–2023

Kommuntyp (antal kommuner)	Utveckling, inrikes flyttnetto 2013–2023 (utv. 2022/2023)	Utveckling, inrikes flyttnetto 2013–2023, kvinnor	Utveckling, inrikes flyttnetto 2013–2023, män	Befolkning 2023 (utv. 2023)
Storstadskommuner (26 st.)	-31 823 (-6 778/1 825)	-16 535	-15 288	3 455 759 (35 039)
Täta blandade kommuner (87 st.)	90 612 (7 483/5 467)	45 599	45 013	4 202 699 (16 476)
Glesa blandade kommuner (29 st.)	-18 632 (-642/-471)	-10 241	-8 391	766 026 (-67)
Tätortsnära landsbygdskommuner (80 st.)	12 825 (2 669/-2 180)	6 104	6 721	1 261 429 (-2 462)
Glesa landsbygdskommuner (54 st.)	-45 899 (-2 362/-4 136)	-21 274	-24 652	794 797 (-5 216)
Mycket glesa landsbygdskommuner (15 st.)	-7 083 (-370/-505)	-3 680	-3 403	76 972 (-807)

Anm.:

- Storstadskommuner definieras som kommuner där mindre än 20 procent av befolkningen bor i rurala områden och som tillsammans med angränsande kommuner har en samlad folkmängd på minst 500 000 invånare.
- Täta blandade kommuner definieras som kommuner där mindre än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där mindre än hälften av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
- Glesa blandade kommuner definieras som kommuner där mindre än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där mindre än hälften av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
- Tätortsnära landsbygdskommuner definieras som kommuner med minst 50 procent av befolkningen i rurala områden och minst hälften av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
- Glesa landsbygdskommuner definieras som kommuner där mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden och där mindre än hälften av befolkningen har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
- Mycket glesa landsbygdskommuner definieras som kommuner där hela befolkningen bor i rurala områden och har minst 90 minuters genomsnittlig resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Källa: Statistiska centralbyrån och Tillväxtverket.

Utbyggnaden av snabbt bredband sker över hela landet med störst ökning i landsbygdskommuner

Den centrala indikatorn tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten, visar att utbyggnaden av snabbt bredband har skett över hela landet, men att tillgången är fortsatt ojämnt fördelad mellan kommuntyper. Tillgången till snabbt bredband skiljer sig också mellan inom tätort och utanför tätort.

Nästan alla hushåll, 99,8 procent, i storstadskommunerna har tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten, medan motsvarande nivå i de mycket glesa landsbygdskommunerna är knappt 92 procent. Utvecklingen var dock positiv för samtliga kommuntyper mellan 2019 och 2023. Ökningen var störst i landsbygdskommunerna där tillgången nu är över 96 procent för de tätortsnära landsbygdskommunerna och de glesa landsbygdskommunerna, se tabell 2.8.

Över 99 procent av företagen i storstadskommunerna har tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten. Motsvarande nivå i de mycket glesa landsbygdskommunerna är 88 procent. Utvecklingen var dock positiv för företag i samtliga kommuntyper mellan 2019 och 2023.

Det finns fortfarande skillnader inom kommuntyperna. För tio landsbygdskommuner är andelen hushåll som har tillgång till 1 Gbit/s fortfarande under 90 procent och för två av dem, Arjeplog och Pajala under 85 procent. För tio landsbygdskommuner ligger tillgången till 1 Gbit/s fortfarande mellan 75–85 procent för företagen.

För mer information, se utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.1.

Tabell 2.8 Tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s, eller fiber i absoluta närheten

Kommuntyp (antal kommuner)	Andelar (medel) 2019 Hushåll/Företag	Andelar (medel) 2020 Hushåll/Företag	Andelar (medel) 2021 Hushåll/Företag	Andelar (medel) 2022 Hushåll/Företag	Andelar (medel) 2023 Hushåll/Företag
Storstadskommuner (26 st.)	97,3 / 94,7	98,0 / 96,0	98,5 / 96,5	99,1 / 97,7	99,8 / 99,2
Täta blandade kommuner (87 st.)	89,8 / 81,9	93,0 / 86,7	94,7 / 89,4	96,5 / 92,7	98,6 / 96,7
Glesa blandade kommuner (29 st.)	89,7 / 82,8	93,1 / 87,0	93,9 / 88,6	95,6 / 91,1	98,3 / 96,7
Tätortsnära landsbygdskommuner (80 st.)	82,3 / 75,1	87,1 / 80,4	91,0 / 86,4	93,6 / 89,3	97,0 / 94,9
Glesa landsbygdskommuner (54 st.)	81,7 / 76,2	86,8 / 81,6	89,9 / 85,7	92,0 / 87,8	96,5 / 94,1
Mycket glesa landsbygdskommuner (15 st.)	78,6 / 73,4	82,6 / 76,7	83,5 / 79,1	85,4 / 80,8	91,6 / 88,0

Källa: Post- och telestyrelsen samt Tillväxtverket.

Tillgänglighet till service har stabiliserats något i landsbygdskommuner

Den centrala indikatorn tillgänglighet till dagligvarubutik, drivmedelsstation och grundskola är mätt som avstånd i restid (minuter med bil), då det ger en bredare bild än enbart geografiskt avstånd. I år redovisas indikatorn genom restid i medel för 2013 respektive 2023. Tidigare redovisades indikatorn genom procentuell förändring vilket kunde ge sken av större förändringar som egentligen inte var så omfattande.

Under perioden 2013–2023 har tillgängligheten till dagligvarubutik stabiliserats efter att ha minskat under perioden innan, 2010–2013 (LI2024/01045). Detta gäller även landsbygdskommunerna där de glesa och mycket glesa landsbygdskommunerna endast har haft en marginell ökning av restid. Den relativt stabila situationen beror bl.a. på att det förekommit en viss ökning i antalet butiker.

Under perioden 2013–2023 har alla kommuntyper haft en positiv eller oförändrad utveckling vad gäller tillgänglighet till drivmedelsstation. Både tätortsnära landsbygdskommuner och glesa landsbygdskommuner uppvisade minskade avstånd till drivmedelsstation, medan mycket glesa landsbygdskommuner har haft oförändrat avstånd. Se vidare utgiftsområde 19 Regional utveckling, avsnitt 2.6.3.

I tabell 2.9 framgår att för grundskola har tillgängligheten minskat något under perioden 2013–2023 i samtliga kommuntyper utom storstadskommuner och de glesa blandade kommunerna. Mest ökade avstånden i mycket glesa landsbygdskommuner, om än måttligt.

Tabell 2.9 Tillgänglighet till dagligvarubutik, drivmedelsstation och grundskola

Kommuntyp (antal kommuner)	Restid till dagligvarubutik 2013 och 2023 (medelrestid i minuter)	Restid till drivmedelsstation 2013 och 2023 (medelrestid i minuter)	Restid till grundskola 2013 resp. 2023 (medelrestid i minuter)
Storstadskommuner (26 st.)	1,7 / 1,7	2,3 / 1,7	1,7 / 1,7
Täta blandade kommuner (87 st.)	2,7 / 2,7	3,1 / 2,7	2,5 / 2,6
Glesa blandade kommuner (29 st.)	2,9 / 3,0	3,1 / 2,9	2,7 / 2,7
Tätortsnära landsbygdskommuner (80 st.)	3,5 / 3,5	3,7 / 3,5	3,4 / 3,5
Glesa landsbygdskommuner (54 st.)	3,6 / 3,7	3,8 / 3,6	3,9 / 4,0
Mycket glesa landsbygdskommuner (15 st.)	5,0 / 5,1	5,0 / 5,0	6,3 / 6,6

Källa: Tillväxtverket.

Samarbetsprojekt för ökad digital mognad i små landsbygdsföretag

I landsbygdskommuner använde i genomsnitt 64 procent av de små och medelstora företagen it eller digitalisering i stor utsträckning 2023, jämfört med 68 procent för blandade kommuner och 72 procent för storstadskommuner. Se utgiftsområde 19 Regional utveckling avsnitt 2.6.1.

Tre delåtgärder som finansieras av landsbygdsprogrammet syftar till att öka den digitala mognaden hos små företag i landsbygder under perioden 2021–2025. Delåtgärderna omfattar samarbetsprojekt mellan olika aktörer, rådgivning och coachning till små företag samt kunskapsspridning genom informations- och demonstrationsinsatser (KN2024/00476). Tillväxtverket har i april 2024 redovisat delåtgärden samarbetsprojekt mellan olika aktörer (LI2024/01045). Delåtgärden har enligt Tillväxtverket bidragit till en ökad samlad kunskap och lärande hos företagsfrämjande aktörer på lokal, regional och nationell nivå beträffande bl.a. utformning och kommunikation av stöd till små företag i landsbygder.

Utvecklade arbetssätt för en tillgänglig och nära vård i landsbygder

Invånare i mycket glesa landsbygdskommuner var 2023 mindre nöjda med tillgången till hälso- och sjukvård, t.ex. apotek och vårdcentral, inom rimligt avstånd från sin bostad än invånare i övriga kommuntyper (LI2024/01045). Av invånarna i mycket glesa landsbygdskommuner angav 76 procent att tillgången var bra eller mycket bra jämfört med mellan 81 och 83 procent för övriga landsbygdskommuner. För de blandade kommunerna var motsvarande nivå mellan 83 och 87 procent och över 90 procent för storstadskommuner.

För att bl.a. tillgodose befolkningens behov av en tillgänglig och nära vård oavsett var i landet man bor och för att invånare i alla delar av landet ska ha tillgång till en vård med ökad kontinuitet och delaktighet för patienterna tillförde regeringen i budgetpropositionen 2023 ett belopp på 300 miljoner kronor årligen för 2023 och 2024 till regionerna. Regeringen beräknade att öka anslaget med motsvarande belopp

för 2025 (prop. 2022/23:1 UO9). Medlen för 2023 och 2024 fördelades genom överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner.

Regeringen beviljade också i januari 2024 Norra sjukvårdsregionförbundet 16 miljoner kronor för det pågående projektet Samordnad utveckling för god och nära vård i glesbygdsperspektiv. Projektet består av 15 kommuner och fyra regioner i norra Sverige och har hittills, enligt Norra sjukvårdsregionförbundet, lett till bl.a. fördjupad samverkan mellan regioner och kommuner, utveckling av digitala arbetsätt i primärvården och specialiserade vården och gemensamma arbetsätt för tidiga samordnade insatser mellan skola, primärvård, socialtjänst och i vissa fall polis.

Lokalt ledd utveckling

Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden har under 2023 tillämpats genom de fyra fonderna Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) vilket på olika sätt har bidragit till landsbygdsutveckling. Vad gäller sysselsättning inom lokalt ledd utveckling under åren 2014–2023, så har landsbygdsprogrammet (Ejflu) bidragit till sysselsättning motsvarande 1 146 heltidsekvivalenter och 742 nya företag. Inom havs- och fiskeriprogrammet (EHFF) har lokalt ledd utveckling bidragit till att skapa sysselsättning motsvarande 23 heltidsekvivalenter, 31 heltidsekvivalenter har bevarats och 19 nya företag har skapats. Regional- och socialfondsprogrammet (ERUF respektive ESF) för lokalt ledd utveckling har sammantaget preliminärt bidragit till sysselsättning motsvarande 1 284 heltidsekvivalenter och 794 nya företag.

Budgeten för alla fyra fonder inom lokalt ledd utveckling under åren 2014–2023 är totalt ca 2 742 miljoner kronor varav 142,4 miljoner kronor från ERUF, 135,0 miljoner kronor från ESF, 140,0 miljoner från EHFF och 2 325 miljoner kronor från Ejflu.

Inom lokalt ledd utveckling har det till och med april 2024 betalats ut 98 procent av ERUF, 99 procent av ESF, 93 procent av EHFF och 79 procent av EJFLU. Den lägre siffran för Ejflu beror på förlängningsåren. Totalt inom lokalt ledd utveckling för alla fyra fonderna har 81 procent betalats ut.

Havs- och fiskeriprogrammet (EHFF) avslutades i maj 2024. Regional- och socialfondsprogrammet (ERUF respektive ESF) inom lokalt ledd utveckling slutredovisas i början av 2025. Landsbygdsprogrammet (Ejflu) har förlängts två år, alla utbetalningar ska vara genomförda senast 2025 och programmet ska slutredovisas 2026.

Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden genomförs under 2023–2027 endast inom Ejflu.

2.6.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av livsmedelssektorn bidrar till målet för utgiftsområdet, för livsmedelsstrategin och för de strategiska områdena har följande indikatorer för livsmedelskedjan bedömts som centrala:

- nettomarginal i livsmedelssektorn
- förädlingsvärde i livsmedelssektorn
- antal sysselsatta i livsmedelssektorn.

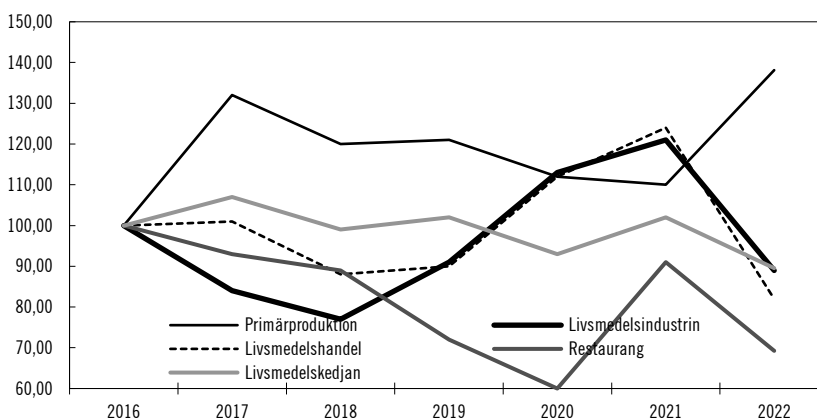
För att redovisa utvecklingen av det övergripande målet för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, i syfte att skapa

tillväxt och sysselsättning, redovisas nedan de tre centrala indikatorerna. Åtgärderna inom livsmedelsstrategin är av långsiktig karaktär och följs upp fortlöpande av Jordbruksverket, se Rapport 2024:3 Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin, samt genom senast tillgängliga officiella statistik. Detta innebär en viss eftersläpning i redovisningen.

Utvecklingen av indikatorn nettomarginalen i livsmedelskedjan visar att restaurangledet var den del av livsmedelskedjan som drabbades hårdast av pandemin och efter en tillfällig förbättring under år 2021 sjönk nettomarginalen igen under år 2022. Under 2022 påverkade den ökade inflationen och prisökningarna både företagets kostnader och konsumenternas efterfrågan, vilket ledde till vikande lönsamhet. Primärproduktionen var det enda ledet i livsmedelskedjan vars nettomarginal ökade mellan 2021 och 2022. Primärproduktionen påverkades under 2022 av stora prisökningar för de insatsvaror som jordbruket använder. Samtidigt steg avräkningspriserna för viktiga jordbruksprodukter såsom spannmål och mjölk. Regeringen beslutade också ett krisstöd som började betalas ut under 2023 till lantbrukare som drabbats av den sommarens svåra torka och efterföljande nederbörd. Tillsammans med stora skördar blev det samlade resultatet en kraftig ökning i företagsinkomsten. Livsmedelsindustrins marginaler pressades av högre råvarukostnader och utmaningar i att höja priset på sina produkter.

Diagram 2.1 Nettomarginalen i livsmedelskedjan

Index 2016=100

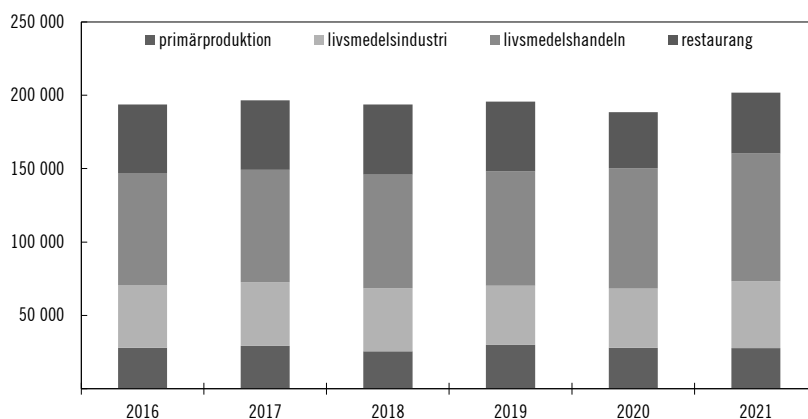

Källa: Statistiska centralbyrån, Företagens Ekonomi, Jordbruksverket, Rapport 2024:3 Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin årsrapport 2024.

Indikatorn förädlingsvärde i livsmedelskedjans sektorer visar livsmedelssektorns bidrag till Sveriges BNP och förändringen speglar utvecklingen av omsättningen i de olika delarna av livsmedelskedjan. Det totala förädlingsvärdet i livsmedelskedjan uppgick till drygt 202 miljarder kronor år 2021, vilket är 4 procent högre jämfört med år 2016. Livsmedelskedjan hade en svagare tillväxt mellan åren 2016 och 2020 (4 procent) jämfört med det totala näringslivet (14 procent).

Diagram 2.2 Förädlingsvärde i livsmedelskedjans sektorer

Miljoner kronor

Anm.: Fasta priser, basår 2016. Data för 2021 utgör senast tillgängliga data.

Källa: Statistiska centralbyrån, 2023.

Indikatorn sysselsatta i livsmedelskedjans sektorer ökade mellan 2021 och 2022. Mycket av ökningen återfinns inom restaurangledet som ökat både 2021 och 2022 efter en kraftig nedgång under pandemin. Inom handel med livsmedel ökade antalet sysselsatta 2022 jämfört med året tidigare och även inom livsmedels- och dryckesvarutillverkningen syns en mindre ökning. Antalet sysselsatta män inom primärproduktionen minskar något 2022 jämfört med 2021, medan antalet kvinnor ligger på samma nivå.

Tabell 2.10 Sysselsatta i livsmedelskedjans sektorer

Antal förvärvsarbetande

	2015*	2020**	2021**	2022**	2021–2022
Primärproduktion	57 100	55 973	55 248	54 567	-1,2%
varav kvinnor	13 839	15 085	15 209	15 291	0,5%
varav män	43 261	40 888	40 039	39 276	-1,9%
Livsmedels- och dryckestillverkning	53 068	53 960	54 584	54 813	0,4%
varav kvinnor	19 919	20 357	20 901	21 117	1,0%
varav män	33 149	33 603	33 683	33 696	0,0%
Handel med livsmedel	124 274	139 199	141 781	143 913	1,5%
varav kvinnor	69 631	77 772	78 817	79 170	0,4%
varav män	54 643	61 427	62 964	64 743	2,8%
Restauranger	121 977	125 518	137 383	146 969	7,0%
varav kvinnor	58 366	57 631	64 300	69 595	8,2%
varav män	63 611	67 887	73 083	77 374	5,9%
Totalsumma	356 419	374 650	388 996	400 262	2,9%

Primärproduktionen omfattar jordbruk och fiske. Statistik för 2023 redovisas i slutet av 2024.

** Från och med 2020 baseras siffrorna på en ny statistikkälla, jämförelser med tidigare år måste göras med försiktighet.

Källa: Statistiska centralbyrån, (RAMS)*, (BAS)**.

Regler och villkor

Målet för livsmedelsstrategins strategiska område Regler och villkor:

- Utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklningar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

De kompletterande indikatorerna som används för att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen på området har bidragit till målet för utgiftsområdet och det strategiska området presenteras i respektive avsnitt.

Konkurrenskraft i livsmedelskedjan

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av förenkling för företag i livsmedelskedjan bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikator:

- Andel företag i livsmedelskedjan som upplever att lagar och myndighetsregler utgör ett tillväxthinder för sitt företag.

Eftersom 41 procent av företagen i livsmedelssektorn anger lagar och myndighetsregler som det största tillväxthindret (Företagens villkor och verklighet 2023), har regeringen arbetat för att skapa bättre förutsättningar för företagen. Bland annat har regeringen gett flertalet myndigheter, som livsmedelskedjans företag är beroende av, i uppdrag i regleringsbrev att redovisa vad som gjorts för att underlätta för företagen att göra rätt och minimera den administrativa bördan.

Tillväxtverket har inom sitt samordningsuppdrag för livsmedelsstrategin (N2019/03240) identifierat vikten av att myndigheters bemötande och service är företagsanpassat och väl fungerande. De har därför tillsammans med flera andra strategiskt viktiga myndigheter för livsmedelskedjan utvecklat en myndighetsgemensam samverkansmodell, kallad One stop myndighetsshop, för att samlat guida och förenkla för innovativa företag inom matsektorn. Samverkansmodellen är ett gemensamt projekt för att skapa den regelförenkling som behövs för att forma framtidens livsmedelskedja. Genom samverkansmodellen får företagen en ingång och behöver inte hantera olika kontakter med olika myndigheter och minska risken för motstridiga budskap.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att se över kontrollorganisationen inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter för att förenkla för företag (dir. 2023:170) (se rubriken Insatser för en ökad likvärdighet i livsmedelskontrollen).

Regeringen har också tillsatt en särskild utredare som ska se över jordförvärvslagen (1979:230) och ta ställning till behovet av ändringar i lagen för att underlätta för företagsutveckling, kapitalförsörjning för investeringar och ägarskiften inom jordbruket (dir. 2023:157). Syftet med översynen är att förbättra förutsättningarna för aktivt brukande av jordbruksmarken och därigenom för sysselsättning och bosättning på landsbygden.

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av jordbruket bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

- produktion av vissa jordbruksprodukter (tabell 2.11)
- svenska marknadsandelar (tabell 2.12)
- jordbruksmarkens utveckling (tabell 2.13)

Tabell 2.11 Produktion av vissa jordbruksprodukter

Kvantitet i 1000 ton

	2012	2019	2021	2022	2023*
Spannmål	5 070	6 149	4 965	5 823	4 239
Oljeväxter	334	386	344	427	316
Potatis	805	847	826	852	799
Sockerbetor	2 314	2 029	2 046	1892	1 688
Invägd mjölk	2 861	2 704	2 782	2 765	2 819
Griskött	233	240	253	254	243
Matfågel	118	164	183	176	176
Nötkött	122	150	136	135	138
Ägg	122	150	128	155	140

*Preliminära uppgifter för 2023 hämtas från Jordbruksverket återkommande redovisning av marknadsbalanserna.

Källa: Jordbruksverket, 2024:3 Uppföljning och utvärdering – årsrapport 2023.

2023 års skörd av spannmål var 20 procent lägre än genomsnittet för de föregående fem åren. Ogynnsamt väder, med en torr försommar och stora nederbörds mängder på hösten, gav en låg skörd och dessutom dåligt kvalitetsutfall. Det ogynnsamma vädret har lett till dålig lönsamhet i växtodlingen 2023. Utöver det har yttre omständigheter såsom de stigande priserna på produktionsmedel till följd av kostnadskrisen och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina påverkat producenternas kostnader och inkomster. Sammantaget har omständigheterna påverkat olika sektorer och enskilda företag olika. Produktionen av griskött minskade 2023. Produktionen av mjölk ökade för första gången på fyra år. Produktionen av ägg minskade med 10 procent, som en följd av utslaktning efter utbrott av salmonella.

Tabell 2.12 Svensk marknadsandel i vissa sektorer

Andel svensk produktion av konsumtion, värde över 1 betyder att produktionen överstiger konsumtionen

	2012	2020	2021	2022	2023*
Morötter	0,91	0,96	0,97	0,94	0,92
Äpplen	0,20	0,25	0,28	0,28	0,97
Nötkött	0,51	0,61	0,58	0,56	0,58
Griskött	0,68	0,80	0,83	0,82	0,82
Matfågel	0,65	0,77	0,76	0,73	0,71
Ägg	0,91	0,98	0,89	1,01	0,95
Mjölkekvivalenter	0,78	0,70	0,73	0,72	0,75
Ost	0,56	0,41	0,42	0,39	0,39
Matpotatis	0,79	0,94	0,92	0,91	0,95
Spannmål	1,24	1,39	1,18	1,36	1,05

*preliminära uppgifter för 2023 hämtas från Jordbruksverket återkommande redovisning av marknadsbalanserna.

Källa: Jordbruksverket, 2024:3 Uppföljning och utvärdering – årsrapport 2024.

Svensk marknadsandel visar hur stor del av den totala förbrukningen som produceras i Sverige. Marknadsandelarna för svenskproducerad mat ökade under 2023 för nötkött, mjölk och potatis. Exporten av spannmål minskade kraftigt som en följd av den dåliga skörden. Marknadsandelarna minskade även för ägg och matfågel. Prisökningar på livsmedel har påverkat konsumtionsmönstren.

Tabell 2.13 Jordbruksmark i Sverige

Tusen hektar

	2010	2014	2021	2022	2023
Åkermark	2 633	2 596	2 546	2 538	2 530
Betesmark	452	436	464	464	453

Källa: Jordbruksverket, Sveriges officiella statistik, statistikdatabasen.

Det är en förutsättning för ökad livsmedelsproduktion att företagen har tillgång till produktiva markresurser och att jordbruksmarkens bördighet behålls och utvecklas samt att det sker en anpassning till det förändrade klimatet. Den totala jordbruksmarksarealen var 2 982 816 hektar 2023 vilket är en minskning med 19 000 hektar jämfört med 2022 och en minskning med drygt 100 000 hektar jämfört med 2010. Jordbruksmarken består till 85 procent av åkermark och 15 procent av betesmark och slätteräng.

Regeringen har fortsatt sitt arbete att vidareutveckla den nationella livsmedelsstrategin och detta arbete går under namnet Livsmedelsstrategin 2.0. Regeringen öppnade för inspel till arbetet i början av 2023 och det resulterade i över 1 000 förslag, som har analyserats och vidareutvecklats för att få effektiva och ändamålsenliga åtgärder som leder till stärkt konkurrenskraft, bättre lönsamhet och därmed ökad livsmedelsproduktion i Sverige. I april 2024 bjöd regeringen in ett hundratal aktörer i livsmedelskedjan för att redovisa det arbete som redan gjorts och hur en preliminär tidplan ser ut för arbetet framåt.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Den övergripande målsättningen med EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) är enligt art 39 i EUF-fördraget att höja produktiviteten inom jordbruket, tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, stabilisera marknaderna, trygga livsmedelsförsörjningen och tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser. Åtgärderna inom GJP bidrar bl.a. till stärkta inkomster men bidrar även till flera miljömål och till utvecklingen på landsbygderna. Sedan 2023 ingår direktstöd med medel från Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) samt areal- och djurbaserade stöd, projektstöd och investeringsstöd med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 (den strategiska planen). För landsbygdsprogrammet 2014–2022 återstår endast utbetalningar av stöd och ersättningar som tidigare ansökts om, samt rapportering.

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av GJP bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används de kompletterande indikatorer som redovisas nedan i tabell 1.14, 1.15 och 1.16. Samtliga resultatindikatorer i GJP följs upp av Jordbruksverket. För fördjupad redovisning och analys av hur programmen fortskrider hänvisas till programmens respektive årsrapport och till Jordbruksverkets årsredovisning.

I landsbygdsprogrammet har det t.o.m. 2023 betalats ut 43,9 miljarder kronor, eller 91 procent av budgeten. Beslut om stöd har fattats för 98 procent av budgeten. Totalt sett kommer måluppfyllelsen att vara god för flertalet åtgärder i landsbygdsprogrammet. Målen för bl.a. stöd som bidrar till att skapa nya jobb, minska utsläpp av växthusgaser och ammoniak, ungas företagande (startstöd) samt investeringar i jordbruk, har god måluppfyllelse. Mål som bedöms få låg måluppfyllelse gäller antal deltagare inom stöd till kompetensutveckling samt antal insatser inom miljöinvesteringarna. Intresset för ersättningarna har inte varit i linje med målen, som är högre satta än för motsvarande åtgärder under perioden 2014–2022. Dessutom har beviljade projekt varit större och därmed har färre projekt än förväntat beviljats inom

vissa stöd. Årets låga måluppfyllelse för de kompletterande indikatorerna andel som berörs av djurvälståndersättningar respektive åtagande för biologisk mångfald och landskap förklaras av att de stöd som ingår i hög grad nu är stängda.

Tabell 2.14 Kompletterande indikatorer för landsbygdsprogrammet 2014–2022

	Programmets mål	Utfall t.o.m. 2023	Utfall t.o.m. 2023 i %
Antal deltagare på utbildningar	135 500	23 472	17,32
Andel av jordbruksföretag som fått investeringsstöd	5,28%	4,73	89,68
Andel av jordbruksföretag som fått startstöd	1,21%	1,12	92,65
Andel djurenheter som berörs av djurvälståndersättningar	17,41%	0,79	4,54
Andel av jordbruksmark som omfattas av åtagande som stödjer biologisk mångfald eller landskap	19,18%	2,32	12,10
Investeringar i produktion av förnybar energi (euro)	63 072 200	47 459 084	75,25

Anm.: Uppgifterna avser utbetalningar under perioden den 1 januari–31 december 2023.

Källa: Jordbruksverket.

Ansökningstrycket för de flesta areal- och djurbaserade stöden och ersättningarna inom den strategiska planen har varit enligt förväntan. Före årsskiftet hade Jordbruksverket betalat ut ca 6 320 miljoner kronor av direktstöden, vilket motsvarade nära 80 procent. I jämförelse med föregående år är det en minskning med cirka 900 miljoner. Differensen orsakas av att en del av direktstödet från kalenderår 2023 betalas ut i form av nya ettåriga miljöersättningar, där it-stödet för utbetalningsfunktionerna inte var färdigutvecklade förrän mars 2024. Dessa är nu utbetalade. Av de direktstöd som betalats ut till enskilda företag gick 11 procent till företag där ansökan var registrerad på en kvinna, vilket är en ökning med en procentenhet sedan förra årets resultatredovisning, och 89 procent till företag där ansökan var registrerad på en man. Utöver direktstöden har 3 115 miljoner kronor utbetalats för kalenderår 2023 i miljöersättningar, djurvälståndersättningar, kompensationsstöd och krisstöd till lantbrukare (per den 30 maj 2024).

Tabell 2.15 Kompletterande indikatorer för areal- och djurbaserade stöd i Sveriges strategiska plan för GJP 2023–2027

	Mål för kalenderår 2023	Utfall för kalenderår 2023	Utfall i %
Andel djurenheter som berörs av djurvälståndersättningar	17,35	17,88	103
Andel av jordbruksmark som omfattas av stöd för biologisk mångfald	27,77	25,85	93
Andel av jordbruksmark som omfattas av stöd för kolinlagring eller minskade utsläpp av koldioxid	17,19	15,75	92

Anm.: Uppgifterna avser ansökta värden för kalenderår 2023 med utbetalningar. Data från den 30 maj 2024.

Källa: Jordbruksverket

Projekt- och företagsstöden redovisas, för den strategiska planen, per räkenskapsår, vilket är perioden 16 oktober 2022–15 oktober 2023. För denna period har 18 miljoner kronor i projekt- och investeringsstöd utbetalats av Jordbruksverket. Måluppfyllelsen för resultatindikatorerna för projekt- och investeringsstöd ligger lägre än vad som planerats för, med undantag av stöd till leader och startstöd. Orsaken är långa handläggningstider, långa genomförandetider och, för vissa typer av investeringar, ett svagare intresse än förväntat under de inledande nio månaderna av

planens genomförande. Jordbruksverket arbetar med åtgärder för att korta handläggningstider och öka intresset för stöden kommande år.

Tabell 2.16 Kompletterande indikatorer för projekt- och företagsstöd i Sveriges strategiska plan för GJP 2023–2027

	Mål 2023	Utfall 2023	Utfall i %
Antal deltagare i åtgärder för kunskap och innovation	90	16	18
Andel av jordbruksföretag som fått investeringsstöd för modernisering	0,25%	0	0
Antal jordbruksföretag som fått startstöd och stöd till unga	10	19	190

Anm.: Uppgifterna avser utbetalningar för räkenskapsåret 16 okt 2022–15 okt 2023.

Källa: Jordbruksverket.

En ändring av planen genomfördes under hösten 2023 och ytterligare en under våren 2024. Ändringarna innehåller införandet av ett nytt stöd för förädling av jordbruksprodukter samt justeringar av vissa villkor och budgetposter. Därtill infördes en möjlighet att odla kvävefixerande grödor och fånggrödor på avsatta miljöytor, efter en regeländring som initierats av EU-kommissionen. En bokstavsutredare har tagit fram promemorian Sociala grundvillkor i den gemensamma jordbrukspolitiken (Ds 2024:5), som innehåller förslag för att Sverige ska leva upp till kraven om införande av sociala grundvillkor och administrativa sanktioner för överträdelse av sociala grundvillkor i GJP den 1 januari 2025.

Gott djurhälsoläge i djurhållningen

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen i animalieproduktionen bidrar till målen för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

- försäljning av antibiotika till djur
- antibiotikaresistens i djurhållningen
- antalet utbrott av smittsamma djursjukdomar.

Jordbruksverket rapporterar årligen till regeringen om försäljning av läkemedel till djur. I början av 2023 upptäcktes ett bortfall i försäljningsstatistiken avseende läkemedel till djur för åren 2017–2022, bland annat för antibiotika. De inkompleta försäljningssiffrorna för antibiotika till djur har sedan korrigerats i Jordbruksverkets statistik samt efterrapporterats till Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA). Efterrapporteringen innebar en ringa ökning av Sveriges försäljningssiffror, men har inte påverkat Sveriges position som ett av de länder i Europa med lägst antibiotikaförbrukning till djur, vilket även framgår i EMA:s senaste rapport om försäljning av antibiotika till djur (ESVAC).

Jordbruksverkets rapport för 2023 visar att mellan 2007 och 2023 har försäljningen av antibiotika för behandling av djur minskat från 17,3 ton till ca 9,2 ton. Andelen penicillin (smalspektrum) används i hög utsträckning, medan användningen av bredspektrumantibiotika är liten. Det är positivt och indikerar en hög följsamhet till föreskrifter och riktlinjer om antibiotikaanvändning, samt ger bra förutsättningar för fortsatt låg förekomst av resistenta bakterier. Sverige är, jämfört med övriga länder i Europa som har jämförbar statistik, ett land med låg förbrukning av antibiotika och låg förekomst av antibiotikaresistenta bakterier.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ett globalt avtal om antibiotikaanvändning (bet. 2021/22:MJU22 punkt 35, rskr. 2021/22:263). Av tillkännagivandet följer att Sverige behöver arbeta än mer aktivt på ett globalt plan för

att motverka antibiotikaresistens och för etablerandet av ett globalt avtal, regelverk eller liknande för att begränsa användningen av antibiotika (bet. 2021/22: MJU22 s. 109-110). I september 2024 ska ett högnivåmöte om antimikrobiell resistens (AMR) äga rum i FN:s generalförsamling. En ny politisk deklARATION väntas antas som ersättning för 2016-års deklARATION och ambitionen är att konkreta mål ska fastställas. Det svenska arbetet leds av Sveriges AMR-ambassadör och en svensk handlingslinje och en inriktning för internationellt påverkansarbete inför detta möte har tagits fram. I andra internationella fora arbetas med inspel till framtagandet av denna deklARATION. Till exempel har förhandlingar pågått inom ramen för WHO om ett globalt pandemifördrag och Sverige har varit drivande för att AMR ska ingå och att one health-principen, som innebär att hänsyn tas till människor, djur och den miljö de lever i, ska tillämpas. Sverige medverkar även i en global samverkansplattform om AMR som upprättats av de fyra kvadripartitorganisationerna (FN:s livsmedels och jordbruksorganisation [FAO], Världsomorganisationen för djurhälsa [WOAH], Världshälsoorganisationen [WHO] och FN:s miljöprogram [UNEP]). Inom ramen för plattformen har rekommendationer tagits vars syfte är att uppmana FN:s medlemsländer att vid högnivåmötet i september ta krafttag kring AMR-frågorna och hantera dem utifrån one health-principen. Utöver dessa förhandlingar bidrar regeringen i flera andra fora på global, EU och nordisk nivå till ett effektivt och långsiktigt arbete mot utvecklingen och spridningen av antibiotikaresistens. En s.k. vängrupp har bildats för one health och AMR inom ramen för FAO med aktivt deltagande från Sverige. Under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd 2023 var antibiotikaresistens ett genomgående tema och flera aktiviteter med bäring på det globala AMR-arbetet genomfördes. Inom ramen för rådsarbetsgruppen för EU:s chefveterinärer behandlades frågan om antibiotikaresistens vid tre tillfällen samt att ett särskilt möte arrangerades på temat one health om ett stärkt effektivt tvärsektorielt samarbete för att hantera zoonotiska hälsohot med experter inom både folk- och djurhälsa. Sverige bidrog också till en skyndsam hantering och antagande av rådsrekommendationer om antibiotikaresistens. Inom ramen för samarbetet i Nordiska ministerrådet leder Sverige genom Jordbruksverket ett flerårigt kapacitetsbyggande projekt, Baltohop, kopplat till AMR i de baltiska länderna. Utredningen om en effektivisering och utveckling av Sveriges arbete för ansvarsfull och minskad antibiotikaanvändning i djurhållningen globalt lämnade sitt betänkande Friska djur behöver inte antibiotika – bättre verkan genom internationell påverkan (SOU 2022:43) till regeringen 2022. Utredningen konstaterade att Sverige redan i dag arbetar aktivt inom flera olika globala processer och att Sverige är ett land som i hög grad påverkar det globala arbetet. Utredningen bedömde dock att det finns utrymme för effektivisering och ytterligare insatser. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen anser mot bakgrund av de redovisade förhållandena och åtgärderna att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Övervakning av resistens i livsmedelskedjan sker i enlighet med kommissionens genomförandebeslut (EU) 2020/1729 av den 17 november 2020 om övervakning och rapportering av antimikrobiell resistens hos zoonotiska och kommensala bakterier och om upphävande av genomförandebeslut 2013/652/EU. I ett internationellt perspektiv har Sverige fortsatt en låg förekomst av resistens i djurhållningen. Enligt Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har andelen tarmprover från svenska slaktkycklingar med *E. coli* som producerar ESBL (ett enzym som bryter ner de flesta antibiotika ur penicillingruppen) minskat under senare år och sedan 2019 kan en stabilt låg nivå noteras.

Tabell 2.17 Andel (procent) av slumpmässigt utvalda friska slaktkycklingar provtagna vid slakt som bär på ESBL-bildande E. coli

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Odling efter anrikning		39	43	34	13	3	3	1	2	1
Direktodling	26	23	26							

Källa: SVA.

Andelen E. coli från friska slaktkycklingar respektive slaktgrisar (provtagna vid slakt) som är känsliga för alla testade substanser redovisas i tabell 1.18. Provtagningen är utformad så att grisar respektive kycklingar provtas vartannat år. Andelen har varit stabil de senaste åren.

Tabell 2.18 Andel (procent) E. coli från friska slaktgrisar respektive slaktkycklingar som är känsliga för alla testade substanser (antibiotika)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Slaktgris		68		71		71		64		73
Slaktkyckling	75		71		69		72		69	

Källa: SVA.

Förebyggande insatser för god djurhälsa och ett gott smittskydd syftar till att ge en minskad förekomst av de djursjukdomar som kan innebära stora konsekvenser för både djurvälståndet och ekonomin. Dessutom blir effekten ett minskat behov av användning av antibiotika och därmed minskad risk för uppkomst och spridning av resistens.

Sverige har ett gott djurhälsoläge hos både vilda och tama djur även om det varje år förekommer vissa geografiskt avgränsade utbrott av smittsamma djursjukdomar. Många av de smittämnen som är vanliga i andra länder förekommer inte alls eller i mycket begränsad omfattning hos djur i Sverige. Under 2023 har 210 utredningar av allvarliga och smittsamma djursjukdomar (epizootier) i Sverige lett till provtagning (se tabell 1.19), varav epizootisk sjukdom har konstaterats i 7 fall.

Tabell 2.19 Antalet utredningar av epizootisjukdom som lett till provtagning samt antalet fall/besättningar där epizootisjukdom konstaterats

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utredningar av epizootisjukdomar som lett till provtagning	162	131	185	156	138	141	145	205	178	210
Fall/besättningar med konstaterad epizootisjukdom	9	4	22	9	5	3	5	29	6	7

Källa: SVA, årsredovisningar 2014–2023 samt egna beräkningar.

I början av 2023 konstaterades ett utbrott av salmonella på en stor värphöns-anläggning. Infektion med denna salmonellatyp ger inte sjukdom hos djuren, men bakterierna kan finnas i äggen och då orsaka sjukdom hos människa. Efter de initiala fynden hos äggproducenten kunde återkommande fall påvisas på värphöns-anläggningens packeri under vår och sommar 2023. Ett omfattande återkallande av ägg följdes av mer begränsade återkallanden under vårvintern innan beslut togs att samtliga ägg som producerades vid anläggningen skulle gå till värmebehandling. I september pausades produktionen av ägg helt vid anläggningen som därefter har totalsanerats. Samma bakteriestam har hittats på en anläggning med föräldradjur och det finns kopplingar till internationell handel genom den avelspyramid som präglar fjäderfäbranschen. I både Nederländerna och Belgien har utbrott av salmonella förekommit hos människor och djur. På svenskt initiativ har det under hösten förts samtal med EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet European Food Safety Authority

(EFSA), EU-kommissionen och ett par andra EU-länder för att dela information och öka samarbetet med smittspårning.

Den 6 september 2023 påvisades sjukdomen afrikansk svinpest (ASF) för första gången i Sverige hos vildsvin i Fagerstatrakten. Månaderna efter det arbetade berörda myndigheter med att förstå smittans utbredning, få kontroll på smittspridningen och bekämpa sjukdomen med målsättning att kunna visa att Sverige åter är fritt från sjukdomen. Bekämpningsarbetet och förberedelser för att förklara området fritt från smitta kommer att fortgå under stora delar av 2024. Myndigheternas bedömning är att inget vildsvin har dött av ASF i det smittade området sedan slutet av september 2023 och att ingen aktiv smittspridning har pågått sedan slutet av hösten 2023. De restriktioner som infördes i samband med utbrottet var omfattande och innebar konsekvenser för ett stort antal aktörer i området. Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2024 beslutades, till följd av dessa konsekvenser, att ge ett ytterligare stöd om sammanlagt 7 miljoner till Fagersta kommun och Norbergs kommun samt civilsamhället i dessa kommuner.

Ett utmanande år för länsstyrelsernas djurskyddskontrollverksamhet

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av länsstyrelsernas djurskyddskontroll bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

- antalet kontrollinsatser som länsstyrelserna har genomfört,
- hur många rutinkontroller (i förväg planerade och riskbaserade kontroller) som har genomförts i förhållande till antalet klagomålskontroller.

Länsstyrelserna genomförde tillsammans totalt 16 186 kontrollinsatser under 2023, vilket är jämförbart med motsvarande antal de senaste åren. Utöver nämnda kontrollinsatser 2023 hanterades även 4 103 klagomålsärenden genom utskick av informationsbrev som inte är medräknade i antal kontrollinsatser.

Länsstyrelserna har vissa uppsatta mål för att följa upp att djurskyddskontrollen sker riskbaserat och i tillräcklig omfattning samt för att hantera det stora antalet klagomålsärenden från bl.a. allmänheten. Ett av dessa mål är att genomföra minst lika många i förväg planerade och riskbaserade kontroller (rutinkontroller) som klagomålskontroller. Sett till ett genomsnitt för hela landet har fler rutinkontroller än klagomålskontroller utförts samtliga år under 2016–2023 med undantag för 2018.

För att styra kontrollen mot den riskbaserade rutinkontrollen, som är en av huvuduppgifterna inom länsstyrelsernas djurskyddsverksamhet, har länsstyrelserna också som mål att minst 10 procent av kontrollobjekten som har livsmedelsproducerande djur ska kontrolleras varje år i den riskbaserade rutinkontrollen. Detta mål har under 2023 uppfyllts i några län men inte sett till ett genomsnitt för hela landet där 6,3 procent uppnåddes. Detta innebär i praktiken färre kontroller än en kontroll var tionde år för dessa kontrollobjekt. I jämförelse uppnåddes 6 procent år 2022, 4,7 procent år 2021 och 6,2 procent år 2020. Det är värt att nämna att även om 10-procentsmålet inte nås, riktar länsstyrelserna sina tillgängliga resurser så att fler rutinkontroller än klagomålskontroller utförs sett till landet i stort.

Verksamhetsåret 2023 har inneburit flera utmaningar för länsstyrelsernas djurskyddsverksamhet. Flera länsstyrelser har tagit emot ett ökat antal klagomål och många av dessa ärenden har krävt omfattande åtgärder från länsstyrelserna. Flera länsstyrelser prioriterar så hårt mellan de många klagomålsärendena att de ser en risk att missa allvarliga djurskyddsbrister. Länsstyrelserna upplever även en ökad hotbild mot verksamheten, vilket har medfört att myndigheterna behövt, och fortsatt kommer behöva, arbeta med att säkerställa en god och säker arbetsmiljö för personalen.

Fortsatt arbete med att ersätta, begränsa och förfina användningen av försöksdjur
Under 2023 har Jordbruksverkets kompetenscentrum för 3R-frågor fortsatt arbetet med att samla, främja och sprida information om 3R, vilket handlar om att ersätta (replace), minska (reduce) och förfina (refine) användningen av djurförsök.

Kontrollmyndigheterna kontrollerade 2023 en något lägre andel livsmedels- och dricksvattenanläggningar i högsta riskklass jämfört med 2022 och 2021

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av myndigheternas livsmedels- och dricksvattenkontroll bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikator:

- andelen livsmedels- och dricksvattenanläggningar i högsta riskklass som har kontrollerats.

Andelen kontrollmyndigheter som kontrollerar minst 90 procent av livsmedels- och dricksvattenanläggningarna med högst risk var något lägre under 2023 än under 2022 och 2021.

Tabell 2.20 Andelen livsmedelsanläggningar i högsta riskklass som har kontrollerats av kontrollmyndigheterna

Andelen av anläggningar i högsta riskklass som kontrollerats	Andel kontrollmyndigheter (%) 2014	Andel kontrollmyndigheter (%) 2015	Andel kontrollmyndigheter (%) 2016	Andel kontrollmyndigheter (%) 2017	Andel kontrollmyndigheter (%) 2018	Andel kontrollmyndigheter (%) 2019	Andel kontrollmyndigheter (%) 2020	Andel kontrollmyndigheter (%) 2021	Andel kontrollmyndigheter (%) 2022	Andel kontrollmyndigheter (%) 2023
0–50 %	4	4	7	5	5	3	8	6	1	4
51–90 %	21	19	16	17	17	17	29	14	16	17
91–100 %	74	77	77	78	78	80	63	80	82	79
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Anm.: Värdena i tabellen är avrundade och summerar därför inte alltid till 100 procent. Det är viktigt att notera att inte alla kontrollmyndigheter har anläggningar i högsta riskklassen. År 2023 hade 245 kontrollmyndigheter livsmedelsanläggningar i högsta riskklassen.

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisningar 2015–2023 samt kompletterande information från Livsmedelsverket.

Tabell 2.21 Andelen dricksvattenanläggningar i högsta riskklass som har kontrollerats av kontrollmyndigheterna

Andelen av anläggningarna i högsta riskklass som kontrollerats	Andel kontrollmyndigheter (%) 2014	Andel kontrollmyndigheter (%) 2015	Andel kontrollmyndigheter (%) 2016	Andel kontrollmyndigheter (%) 2017	Andel kontrollmyndigheter (%) 2018	Andel kontrollmyndigheter (%) 2019	Andel kontrollmyndigheter (%) 2020	Andel kontrollmyndigheter (%) 2021	Andel kontrollmyndigheter (%) 2022	Andel kontrollmyndigheter (%) 2023
0–50 %	18	23	26	24	20	15	27	20	16	18
51–90 %	0	2	0	3	1	0	3	1	1	1
91–100 %	82	75	74	73	79	85	70	79	83	81
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisningar 2015–2023 samt kompletterande information från Livsmedelsverket.

Insatser för att förstärka kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen har lett till en ökad riskbaserad kontroll på nationell nivå

Under 2023 kontrollerade länsstyrelserna 783 av de 1000 anläggningar som skulle kontrolleras enligt den nationella riskbaserade kontrollplaneringen som tagits fram gemensamt av Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna., dvs. 78 procent. Andelen utförda planerade kontroller var något lägre än 2022 men högre än 2021 och 2020. Variationen i resultat är stor mellan enskilda länsstyrelser. Vissa länsstyrelser har utfört samtliga tilldelade kontroller medan andra bara utfört en dryg tredjedel. Totalt fick 2,1 procent av de registrerade primärproducenterna riskbaserad kontroll under 2023.

Enligt länsstyrelserna kan den bristande måluppfyllelsen många gånger bero på att omfattningen på kontrollverksamheten är så liten att personalomsättning, rekryteringar eller sjukfrånvaro direkt orsakat bristande måluppfyllelse för hela kontrollmyndigheten. Andra anför att omprioriteringar har påverkat. I ett fall har även hot mot inspektörer medfört att myndigheten inte har kunnat utföra all sin planerade kontroll.

Tabell 2.22 Anläggningar i primärproduktion av livsmedel och foder med riskbaserad planerad kontroll

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal anläggningar	34 678	34 679	35 800	37 212	38 563	37 456	38 033
Antal anläggningar med riskbaserad planerad kontroll	422	417	462	762	737	825	783
Andel anläggningar med riskbaserad planerad kontroll (%)	1,2	1,2	1,3	2,0	1,9	2,2	2,1

Källa: Livsmedelsverkets årsredovisning 2023 samt kompletterande information från Livsmedelsverket.

Insatser för en ökad likvärdighet i livsmedelskontrollen

I en utvärdering av effekterna av insatser för att öka likvärdigheten i kontrollen från december 2022 konstaterade Livsmedelsverket att flera utvecklingsåtgärder gett resultat men att de största resultaten för likvärdighet förväntas komma när efterhandsdebiteringen av livsmedelskontrollavgifterna tillämpas fullt ut under 2024. Livsmedelsverket konstaterade också att det största hindret mot ökad likvärdighet i livsmedelskontrollen är det faktum att vi har nästan 250 kommunala självständiga kontrollmyndigheter i ledet efter primärproduktionen och att många av dessa har färre än en årsarbetskraft som arbetar med livsmedelskontroll. Regeringen beslutade i december 2023 ge en särskild utredare i uppgift att se över hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter (dir. 2023:170). Utredaren ska också se över den djurskyddskontroll som utförs i nära anslutning till, eller i samband med, kontrollerna inom dessa områden. Syftet är att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för de företag som är verksamma inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Utredaren ska slutredovisa sitt arbete senast den 31 mars 2025.

Livsmedelsverket har genomfört en rad åtgärder i syfte att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet. En ny riskklassningsmodell har införts som från 2024 förväntas leda till att kontroller blir mer riskbaserade och likriktade. Livsmedelsverket har även publicerat en handbok, som erbjuder stöd för kontrollmyndigheter i deras hantering av livsmedelskontrollen vid kris och höjd beredskap. En e-utbildning baserad på handboken har också tagits fram under året. Dessa åtgärder förväntas likrikta livsmedelskontrollen vid kris och höjd beredskap. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen har tagit fram en gemensam arbetsprocess för framtagande av operativa mål i den fleråriga nationella kontrollplanen vilket väntas leda till ökad likvärdighet. Utöver detta har utbildningar och konferenser hållits för att samordna kontrollen i landet och öka likvärdigheten.

Regeringen har från den 1 januari 2024 infört fasta avgifter per slaktat djur (tidigare benämnt EU:s minimiavgifter) för den offentliga kontrollen av slakterier och vilthanteringsanläggningar i syfte att underlätta för lantbrukare att skicka djur till slakterier utan långa transporter och alltför höga slaktkostnader. Fasta avgifter innebär

ett enklare och mer förutsägbart avgiftssystem för alla slakteriföretag samt transparens vad gäller företagens kostnader för kontrollen.

Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv

Regeringen överlämnade i oktober 2023 propositionen Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv (prop. 2023/24:30) till riksdagen. I propositionen föreslogs de lagändringar som behövdes för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning), EU:s nya dricksvattendirektiv, vilket har ersatt ett tidigare direktiv om dricksvatten. Riksdagen beslutade om de föreslagna lagändringarna den 31 januari 2024 och de trädde i kraft den 1 mars 2024. I mars 2024 beslutade regeringen även sex stycken förordningar: förordningen (2024:156) om riskbedömning avseende fastighetsinstallationer för dricksvatten, förordningen om ändring i vattenförvaltningsförordningen (2004:660), förordningen om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338), förordningen om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813), förordningen om ändring i förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn och förordningen om ändring i förordningen (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen. Samtliga av de beslutade förordningarna syftar i likhet med lagändringarna som föreslogs i proposition 2023/24:30 till att genomföra EU:s nya dricksvattendirektiv i svensk rätt.

Fler konsumenter ska kunna äta vildsvinskött

För att underlätta avsättningen av vildsvinskött införde regeringen 2021 subventioner riktade till privatpersoner av kostnader för analyser av trikiner och cesium-137 i vildsvinskött. Syftet är att med bibehållen livsmedelssäkerhet öka mängden vildsvinskött som konsumeras. Staten ersätter de ackrediterade laboratorierna för de analyser som utförs åt privatpersoner. Kostnaderna för subventionerade trikin- och cesium analyser uppgick år 2023 till 11,7 miljoner kronor vilket är ca 20 procent högre än föregående år, då kostnaderna uppgick till 9,8 miljoner kronor. Utfallet för kostnaderna för subventionerna är beroende av antal nedlagda vildsvin.

Regeringen har i propositionen Sekretess för uppgifter om jägare hos länsstyrelsen och Polismyndigheten (prop. 2023/24:61), som beslutades den 21 december 2023, föreslagit ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Ändringarna behövs för att det ska kunna införas en möjlighet för jägare att överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Lagändringarna innebär bland annat att de uppgifter om jägare som vill överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter, som behöver registreras hos länsstyrelserna under vissa förutsättningar, ska omfattas av sekretess. Riksdagen godkände propositionen och lagändringarna trädde i kraft den 15 april 2024.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att förenkla regler för distribution och försäljning av viltkött (bet. 2016/17: MJU23 punkt 23, rskr. 2016/17:338). Livsmedelsverket redovisade 2019 ett uppdrag att analysera möjligheten och lämna förslag på förenklade förfaranden för avsättning av vildsvinskött på marknaden. Mot bakgrund av Livsmedelsverkets rapport beslutade regeringen 2020 om det s.k. vildsvinspaketet. Regeringen avsatte 13 miljoner kronor under 2020 och därefter beräknades 9 miljoner kronor avsättas årligen under 2021–2025. I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.8.2 s. 49) förstärkte regeringen vildsvinspaketet med ytterligare 20 miljoner kronor 2021–2025 och 2021 beslutade regeringen att införa subventioner av kostnader för analyser av trikiner och cesium-137 i vildsvinskött. Subventionerna kommer jägare till del genom att de

ackrediterade laboratorierna ersätts för analyser som utförts åt jägare. Efter förslag i budgetproposition för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.8.2. s. 52) förstärktes satsningen på subventioner med ytterligare 10 miljoner kronor för 2022–2025 (bet. 2021/22:MJU2, rskr 2021/22:99). Vildsvinspaketet tillsammans med förstärkningarna i budgetpropositionerna för 2021 och 2022 ska bidra till att mer vildsvinskött når marknaden genom att underlätta köttets väg till konsument och skapa incitament för jägare att skjuta fler vildsvin. Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som möjliggör för jägare att överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter trädde i kraft den 15 april 2024. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Miljömässig hållbarhet i jordbruket

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av miljömässig hållbarhet i jordbruket bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

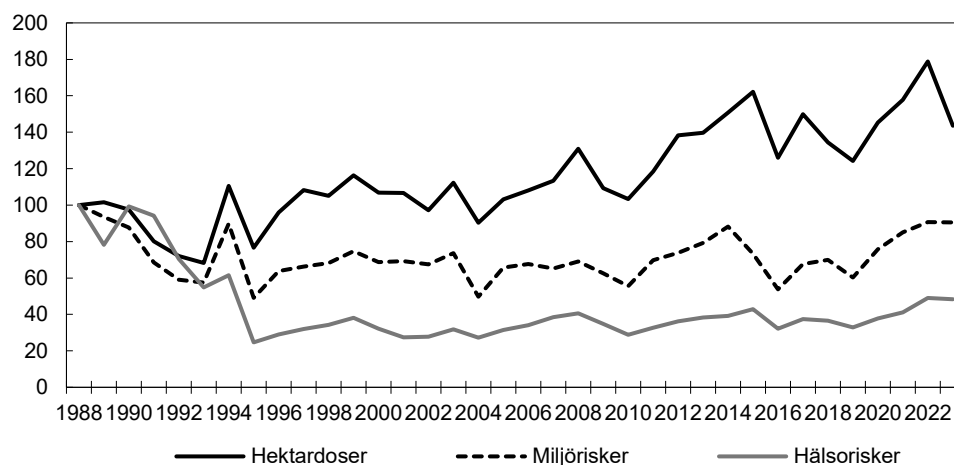
- förändring i kväve- och fosforutnyttjande i den svenska jordbrukssektorn
- utsläpp av ammoniak från jordbrukssektorn
- förändringar i hälso- och miljörisker vid användning av växtskyddsmedel
- utsläpp av växthusgaser från jordbruket.

Växtnäringsbalansberäkningar för jordbruksmark (åker och betesmark) följs upp vart tredje år genom statistik från Statistiska centralbyrån. Inga nya statistiksiffror finns tillgängliga för denna indikator förrän i slutet av 2024. Siffror för denna indikator redovisas därför inte i årets budgetproposition. Enligt statistik från Naturvårdsverket uppgick jordbrukets utsläpp av ammoniak till 46 100 ton 2022, vilket är en obetydlig ökning jämfört med 2021.

I diagrammet nedan illustreras trender för hektardoser samt hälso- och miljörisker vid användningen av växtskyddsmedel inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsodling.

Diagram 2.3 Riskindex för växtskyddsmedel i Sverige åren 1998–2023 uppdelat i hälso- och miljöriskindex respektive hektardoser

Index, basår 1988

Källa: Kemikalieinspektionen.

Antalet pollinerande insekter minskar, både på art- och individnivå såväl i Sverige som i andra delar av världen. En minskning av pollinerande insekter ger negativa konsekvenser för jordbruket, trädgårdsnäringen och den biologiska mångfalden. Värdet av honungsbinas pollineringsuppskattas av Jordbruksverket till ca 315–

641 miljoner kronor. Den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel 2023–2027 främjar ett fortsatt arbete för skydd av människors hälsa, för miljön, minskade risker för pollinerare och andra nyttoinsekter samtidigt som utvecklingen och implementeringen av hållbara odlingssystem ska öka. Sverige har en betydligt lägre användning av växtskyddsmedel per hektar jämfört med de flesta länderna i Europa och resthalter från växtskyddsmedel i inhemskt producerade vegetabilier är mycket låga. I Sverige har flera växtskyddsmedel som bedömts som skadliga för pollinerande insekter förbjudits eller ytterligare minskat i användning de senaste tio åren.

Jordbrukssektorns utsläpp av växthusgaser uttryckt i koldioxidekvivalenter i Sverige var 6,5 miljoner ton 2022, vilket motsvarar ca 14 procent av Sveriges totala utsläpp. Det innebär att utsläppen i princip är oförändrade under de senaste 10 åren. Jordbrukets utsläpp från arbetsmaskiner samt utsläpp och upptag från åkermark och betesmark redovisas i andra sektorer.

Karantänskadegörare är växtskadegörare som ska bekämpas och utrotas då de kan få oacceptabla miljömässiga och ekonomiska konsekvenser om de sprids. Relativt få fynd görs i kontrollen, vilket tyder på att inventeringen är effektiv och sundhetsläget bra. Sverige är dock det enda medlemsland i EU som saknar ett nationellt diagnoslaboratorium för växtskadegörare vilket bidrar till nuvarande situation med avsaknaden av tillräcklig diagnoskapacitet. Under 2023 har inventering fått avbrytas och svarstider för diagnosprov har varit långa. Medfinansiering för inventering och bekämpningsarbete från EU har också minskat och bedöms fortsätta vara på en låg nivå även de kommande åren.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om utformningen av avgifter för offentlig kontroll enligt den nya växtskyddslagen (bet. 2021/22: MJU25 punkt 3, rskr. 2021/22:336). Av tillkännagivandet följer att avgifterna bör utformas på ett sätt som inte hämmar svenska företags konkurrenskraft, och regeringen bör särskilt ta hänsyn till skillnader mellan olika medlemsstaters uttag av avgifter så att Sverige inte skiljer ut sig genom relativt högre avgifter (bet. 2021/22: MJU25 s. 42). Regeringen har gett Statens jordbruksverk i uppdrag att återrapportera hur myndigheten har säkerställt att avgifterna för offentlig kontroll återspeglar myndighetens kostnader enligt den nya växtskyddslagen (2022:725). Återrapportering av uppdraget har skett i årsredovisningen för Statens jordbruksverk 2023. Jordbruksverket ser över avgifterna och utför nya beräkningar inför varje år för att säkerställa rätt nivå på avgifterna. Uträkningarna baseras på antal timmar och kostnader för kontrollverksamheten. Översynen publiceras sedan så att kunder samt eventuellt andra intressenter kan se hur avgifterna har beräknats per kontrollområde. Med ovan redovisade åtgärder bedömer regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Insatser för att minska matsvinnet

Livsmedelsverket har tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket utvärderat det hittillsvarande arbetet inom Handlingsplanen Fler gör mer – handlingsplan för minskat matsvinn 2030. Utvärderingen visar att det tagits stora kliv inom området men myndigheterna konstaterar samtidigt att med nuvarande takt kommer bland annat etappmålen för minskat matsvinn till 2025 inte att nås. Naturvårdsverket redovisning av utveckling av livsmedelsavfall i Sverige visar att mängden livsmedelsavfall i hela livsmedelskedjan har minskat med 2 procent under perioden 2020–2022.

Fiske och vattenbruk – stabil utveckling inom vattenbruket och insjöfisket medan utmaningar kvarstår inom fisket till havs

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av en hållbar förvaltning av fiskbestånden och en hållbar utveckling av fiskerinäringen, inklusive vattenbruket, bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

- biologisk status för fiskbestånd
- svenska yrkesfiskets förädlingsvärde
- svenska vattenbrukets produktion.

Ett långsiktigt hållbart fiske är beroende av livskraftiga fiskbestånd och välmående hav och vatten. Flera faktorer bidrar därmed till den biologiska statusen för fiskbestånden. Utöver fiske har övergödning, miljögifter, klimatförändringar och ett ökat predationstryck från sälar och skarvar en bidragande påverkan. Se vidare avsnitt 2 i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

I enlighet med den gemensamma fiskeripolitiken ska nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna ske på ett sådant sätt att fiskbeståndet återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (MSY). MSY utgör det största årliga uttag ett fiskbestånd kan producera utan att beståndet minskar och är ett centralt mål i den gemensamma fiskeripolitiken (GFP). Detta uttag fastställs genom de årliga fiskemöjligheterna, inom ramen för GFP, i form av totalt tillåtna fångstmängder (Total Allowable Catch, TAC) och kvoter och därtill knutna regleringar.

Kommissionens årliga meddelande till Europaparlamentet och rådet, Hållbart fiske i EU: lägesrapport och riktlinjer för 2025, som innehåller bl.a. de utmaningar som finns och de framsteg som har gjorts på väg mot ett mer hållbart fiske presenterades den 7 juni 2024 (COM(2024) 235). Kommissionen konstaterar i sitt meddelande att framsteg görs för att uppnå målet om ett hållbart fiske i EU och att fisketrycket generellt minskar över tid samtidigt som biomassan i haven ökar. I Nordostatlanten fastställs majoriteten av fiskemöjligheterna enligt MSY. Detta gäller för samtliga av EU:s interna bestånd med undantag för de arter där den vetenskapliga rådgivningen har inneburit att inget fiske bör ske. För dessa bestånd fastställs låga kvotnivåer avsedda för oundvikliga bifångster i kombination med ytterligare bevarandeåtgärder. En majoritet av fiskemöjligheterna i Nordostatlanten delas med tredje länder. Även om konsultationerna har blivit mer komplexa och omfattande efter Brexit har de berörda kuststaterna fastställt fiskemöjligheter enligt MSY för de flesta gemensamt förvaltade arter. För ett fåtal kvoter har dessa länder dock inte kunnat enas om en fördelning vilket har lett till unilaterala fiskekvoter som överskrider hållbara nivåer. Kommissionen konstaterar att fisketrycket i Medelhavet och Svarta havet har sjunkit till historiskt låga nivåer men att ca. 20 procent av fisketrycket ligger över hållbara nivåer. KOM konstaterar även likt förra året att miljösituationen i Östersjön skiljer sig dramatiskt från situationen i andra havsområden, och att en mängd olika påfrestningar fortsätter att påverka fiskbestånden negativt. Det riktade fisket i Östersjön har därför behövt stoppas för fyra av 10 kvoterade arter. De resterande kvoterna i Östersjön fastställs enligt MSY och försiktighetsansatsen. Kommissionen konstaterar att den fleråriga planen för Östersjön innehåller många verktyg som främjar fiskbeståndens återhämtning, bland annat genom att stoppa det riktade fisket, sätta den totala tillåtna fångstmängden under de högsta rekommenderade nivåerna, freda under lekperioder och begränsa fritidsfisket. Men om inte medlemsstaterna tillämpar och genomför EU-lagstiftningen inom andra politikområden fullt ut kommer fiskbestånden, enligt KOM, inte att återhämta sig.

Andra viktiga verktyg för att uppnå ett långsiktigt hållbart fiske är exempelvis medel i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet som främjar en övergång till mer selektiva och skonsamma fiskeredskap. Arbetet fortsätter även med fiskeregleringar i marina skyddade områden, marina pilotområden för ekosystembaserad förvaltning samt fredningsområden för fisk i kustzonen. Havs- och vattenmyndigheten påtalar dock att effekter av klimatförändringarna börjar märkas i form av förändringar av marina näringsvävar och fiskpopulationers tillväxt och uppvandring.

Den 9 januari 2024 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll, i kraft. Förordningen innehåller reviderade regler om fiskerikontroll och syftar bl.a. till att modernisera och förenkla reglerna för kontroll av fiskeverksamheten samt att säkerställa efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitiken. Regelverket innebär bland annat att alla fiskefartyg kommer att spåras geografiskt och att kravet på elektroniska rapportering av fångster utökas till alla fiskefartyg. REM-system (Remote Electronic Monitoring), dvs. system där fångsten ombord övervakas med kameror och sensorer, kommer att införas på fartyg med en total längd på 18 meter eller mer där en hög risk för olovliga utkast föreligger. Fritidsfiskare som fångar specifika känsliga arter kommer att registreras och rapportera sina fångster via ett elektroniskt system för att förbättra kunskapen om fångstuttaget. För att industrin och berörda myndigheter ska få möjlighet att anpassa sig till de nya kraven kommer majoriteten av de nya reglerna att börja tillämpas två eller fyra år efter ikraftträdandet av lagstiftningen. Nationellt har Havs- och vattenmyndigheten genomfört ett försök med REM-system. Försöket har bidragit till värdefull kunskap och erfarenhet inför det fortsatta arbetet med den nya kontrollförordningen. Kontrollsystemen avseende vägning av fångster och artsammansättning, särskilt osorterade fångster av framför allt sill och skarpsill för industriändamål, har fortsatt utvecklats liksom systemet för spårbarhet av fiskeriprodukter. Korrekt vägning per art är viktigt både för korrekt kvotavräkning och för vetenskapliga beståndsuppskattningar. Förändringarna i spårbarhetssystemet förväntas minska den administrativa bördan för berörda aktörer.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om landningsskyldighetens genomförande och efterlevnad i samtliga medlemsstater (bet. 2021/22:MJU17 punkt 10, rskr. 2021/22:189). Av tillkännagivandet följer att regeringen måste verka inom EU för att landningsskyldigheten genomförs och efterlevs i samtliga medlemsstater för att bevara fiskbestånden och säkerställa det svenska fiskets konkurrenskraft (bet. 2021/22:MJU17 s. 50). Den 30 maj 2018 lämnade EU-kommissionen ett förslag till nya regler när det gäller stora delar av EU:s gemensamma fiskerikontroll. Förhandlingarna med anledning av förslaget avslutades under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd det första halvåret 2023. Den 9 januari 2024 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll, i kraft. I förordningen ingår bl.a. att REM-system (Remote Electronic Monitoring), dvs. system där fångsten ombord övervakas med kameror och sensorer, kommer att införas på fartyg med en total längd på 18 meter eller mer där en hög risk för olovliga utkast föreligger. I och med att den nya EU-förordningen trätt i kraft kommer samtliga medlemsstater genomföra förändringar av sin fiskerikontroll vilket bl.a. innebär en striktare övervakning av att landningsskyldigheten efterlevs. Ansvaret att kontrollera respektive medlemsstats

efterlevnad av regelverket åligger kommissionen. Nationellt har Fiske- och vattenbruksutredningen bl.a. i uppdrag att analysera och föreslå eventuella behov av ändringar i svensk lagstiftning till följd av det reviderade EU-regelverket för fiskerikontroll (dir. 2022:92). Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 29 november 2024. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Tabell 2.23 Utvecklingen för svenskt yrkesfiske i havet respektive sötvatten – antal fartyg eller licenser, infiskad volym, infiskat värde och förädlingsvärde 2011–2021

	2013	2014*	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022**
Totalt antal fartyg (havet)	1 092	1 103	1 080	1 053	981	957	925	874	869	835
Totalt infiskad volym (havet) (ton)	177 902	172 276	202 856	198 086	221 755	215 123	178 142	171 067	153 394	139 029
Totalt infiskat värde (havet) (mnkr)	1 059	979	1 098	1 240	1 195	1 233	1 255	1 213	1 193	1 168
Totalt förädlingsvärde (havet) (mnkr)	521	450	576	631	608	592	591	624	615	525
Totalt antal licenser (sötvatten)	180	174	175	169	172	168 (274, fartyg)	156	153	156	155
Totalt infiskad volym (sötvatten) (ton)	1 348	1 598	1 351	1 642	1 640	1 506	1 671	1 571	1 671	1 658
Totalt infiskat värde (sötvatten) (mnkr)	78	83	99	87	109	116	111	107	137	166

Anm.: Förädlingsvärde är infiskat värde minus insatsförbrukning, såsom fasta kostnader, rörliga kostnader, bränslekostnader och kostnader för reparation och underhåll.

*År 2014 infördes personlig fiskelicens för yrkesmässigt fiske i insjöarna tidigare hette det yrkesfiskelicens.

** Preliminära uppgifter.

Observera att definitionen av antal fartyg i havet har ändrats och inkluderar numera även de som fiskar med stöd av enskild rätt.

Källa: Statistiska centralbyrån och Havs- och vattenmyndigheten.

Såväl antal fiskefartyg som infiskad volym fortsätter att minska inom det havsbaserade yrkesfisket där minskningen avseende infiskad volym inom det pelagiska och demersala segmentet motsvarar ca 7,9 procent respektive 4,6 procent. Den främsta anledningen till minskningen av infiskad volym är att beståndsstatusen inneburit minskade kvoter. Det infiskade värdet har dock inte samma trend utan ligger något mer stabilt liksom förädlingsvärdet som inte synes ha en tydlig trend. De som främst använder aktiva redskap står för den största delen av förädlingsvärdet och det största längdsegmentet, över 24 meter, står för ca 57 procent av förädlingsvärdet. Utvecklingen inom insjöfisket är mer stabil med en viss minskning av antal licenser medan infiskad volym och särskilt värde har haft en mer positiv utveckling under perioden.

Produktionen inom svenskt vattenbruk 2022 minskade jämfört med året innan. Den totala produktionen av matfisk och sättfisk skattas till knappt 10 400 ton, vilket innebär en minskning med 18 procent sedan 2021. Produktionen är nu tillbaka på ungefär samma nivåer som åren 2019 och 2020. Försäljningsvärdet fortsätter dock att öka. Produktionen av matfisk under 2022 skattas till 9 500 ton i beräknad hel färskvikt, vilket motsvarar en minskning med 20 procent eller 2 300 ton sedan året

innan. Regnbåge står fortsatt för största andelen av matfiskproduktionen och uppgår till 8 100 ton. Produktion av musslor (som hör till blötdjur och inte ingår i matfisken) uppgår till drygt 2 300 ton. Den totala sättfiskproduktionen skattas till drygt 850 ton, vilket innebär en knapp minskning med tio ton sedan föregående år. Precis som för matfiskproduktionen är det regnbåge som är den vanligaste arten. Regnbåge står för ungefär 55 procent av den totala produktionen av sättfisk. Antalet sysselsatta inom vattenbruket uppgår till 416 personer. Det innebär en minskning med 22 procent sedan året innan. Även andelen kvinnor har minskat. Utvecklingen inom svenskt vattenbruk t.o.m. 2022 redovisas i tabell 2.24. Jämfört med tidigare år har data kring antal odlingar tagits bort då odlingar med kombinationsverksamhet, dvs. både matfisk och sättfisk, kan ingå i båda kategorierna samt att även musslor ingår i matfisk.

Tabell 2.24 Produktion, försäljningsvärde och antal sysselsatta i vattenbruk 2015–2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Produktion (ton)								
Matfisk	10 752	13 451	12 834	11 108	9 602	9 865	11 884	9 541
Sättfisk	1 073	861	924	731	918	828	866	856
Musslor	1 525	2 317	2 014	1 986	1 977	2 297	3 457	2 346
Försäljningsvärde (mnkr löp. priser)								
Matfisk, matkräftor och blötdjur	344,6	487,0	521,0	520,6	395,6	404,3	541,9	634,8
Sättfisk och sättkräftor	78,9	67,5	83,9	62,7	79,3	74,5	72,4	72,1
Antal sysselsatta								
Kvinnor	411	469	364	406	436	543	531	416
Män	75	85	63	95	99	138	126	77
	336	384	301	311	337	405	405	339

Källa: Jordbruksverket.

EU-finansierade program för havs-, fiskeri- och vattenbruksåtgärder bidrar till målet för utgiftsområdet genom bland annat ökad vattenbruksproduktion, miljöåtgärder och utveckling av innovationer

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av havs- och fiskeri-programmet 2014–2020 har bidragit till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer och bedömningsgrunder:

- resultatindikatorer som framgår av tabell 2.25
- utvärderingar i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006.

Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 avslutades den 15 maj 2024. Genom programmet har totalt 1 061 ansökningar beviljats stöd, vilket motsvarar ca 1 390 miljoner kronor. Målen för vattenbruksproduktion, projekt inom datainsamling och kontroll samt skyddade områden har nåtts. Vid programmets avslut är resultatet gällande förändrad areal skyddade områden 932 km². I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.6.2) redovisades att programmet hade bidragit

till en förändrad areal skyddade områden motsvarande 57 km² och att ingen ytterligare förändring förväntades per den 10 augusti 2023. Anledning till den stora förändringen i resultat är en genomförd insats vars resultat tidigare hade förbisetts.

Övriga mål har inte uppnåtts. En förklaring till den låga uppfyllelsen av målet om minskning av oönskade fångster i ton, är att stödet i stor utsträckning har nyttjats av småskaliga fiskare vars totala fångst har en lägre volym än vad som förväntades när målet sattes. Minskningen är därför volymmässigt liten. Av resultaten från slutförda projekt framgår dock att berörda stödmottagares oönskade fångster har minskat med 90 procent.

Tabell 2.25 Indikatorer för havs- och fiskeriprogrammets genomförande 2014–2020

Indikatorer	Resultat från slutförda projekt	Mål
Förändring av oönskade fångster (ton)	841	-2 300
Förändrad vattenbruksproduktion (ton)	14 677	3 975
Antal projekt inom datainsamling och kontroll	183	109
Antal genomförandeprojekt inom lokalt ledd utveckling	192	300
Antal projekt inom saluföring och beredning	89	94
Förändrad areal skyddade områden (km ²)	932	700

Källa: Jordbruksverket.

I syfte att redovisa resultat och bedöma hur havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 bidrar till målet för utgiftsområdet används följande indikatorer för resultatredovisning i budgetpropositionen:

- åtgärder som bidrar till god miljöstatus, inbegripet återställande av naturen, bevarande, skydd av ekosystem, biologisk mångfald, djurs hälsa och välbefinnande
- innovationer som möjliggjorts
- företag med högre omsättning
- införda eller förbättrade kontrollmetoder
- ny produktionskapacitet inom vattenbruk
- oönskad fångst inom fiske
- akvatiskt skräp som samlats in.

Programmet öppnades för ansökningar den 1 december 2022. Per den 12 augusti 2024 hade 596 ansökningar beviljats stöd, vilket motsvarar ca 766 miljoner kronor. Med stöd av uppgifter i ansökningarna av icke slutförda åtgärder redovisas en prognos om förväntade resultat i tabellen nedan. Eftersom programmet nyligen har startat finns ännu inte resultat från slutförda projekt för samtliga indikatorer. Det kan dock konstateras att målen om åtgärder som bidrar till god miljöstatus, innovationer, företag med högre omsättning och produktionskapacitet inom vattenbruket är på god väg att nå utifrån förväntade resultat av beviljade ansökningar.

Programmet har även per den 12 augusti 2024 bidragit till minskning av oönskade fångster inom fiske som motsvarar 5 ton, och att 38 ton akvatiskt skräp har samlats in. För dessa indikatorer finns inga uppsatta mål och resultaten presenteras därför inte i tabellen. Dessa uppgifter rapporteras inte till EU men samlas trots det in för att följa programmets bidrag inom dessa områden på nationell nivå.

Tabell 2.26 Indikatorer för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammets genomförande 2021–2027

Indikatorer	Förväntade resultat utifrån beviljade ansökningar	Resultat från slutförda projekt	Mål
Åtgärder som bidrar till god miljöstatus, inbegripet återställande av naturen, bevarande, skydd av ekosystem, biologisk mångfald, djurs hälsa och välbefinnande	1 566	418	480
Innovationer som möjliggjorts	49	2	15
Företag med högre omsättning	81	24	34
Införda eller förbättrade kontrollmetoder	27	23	60
Ny produktionskapacitet inom vattenbruk	13 350	751	2 410

Källa: Jordbruksverket.

Utvecklad jakt och viltförvaltning

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av jakt och viltförvaltning bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Regler och villkor används följande kompletterande indikatorer:

- viltstammarnas utveckling
- omfattning av viltskador
- antal viltolyckor i trafiken.

Arbetet inom ramen för Naturvårdsverkets reviderade strategi för svensk viltförvaltning för 2022–2029 har fortsatt. Strategin utgår från de tre övergripande perspektiven: bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt begränsning av skador och olägenheter av vilt. Flera nya föreskrifter har tagits fram som en del i att säkerställa tillgången på aktuella, relevanta och moderna föreskrifter för viltförvaltningens behov. Vidare har tolkningsstöd kopplat till blyhagelförbud vid våtmarker och rapportering vid viss skydds jakt via mobilapp tagits fram. Arbetet bidrar till viltstrategins mål om en tydlig och förutsägbar viltförvaltning. Även nya vägledningar från Naturvårdsverket i olika frågor bidrar till detta mål. Under året har beskattningsmodeller tagits fram för bl.a. varg, lodjur och järv vilket bidrar till viltstrategins mål om en förvaltning baserad på vetenskaplig grund och kvalitetssäkrade metoder. Det samma gäller flera kunskapssammanställningar om fåglar, sälar och mindre däggdjur som tagits fram under 2023. En ny nationell förvaltningsplan för skarv har beslutats under 2023 och den nationella inventering av skarv som genomfördes indikerar att populationen ökat sedan den senaste nationella inventeringen 2012.

Rådjurss stammen har ökat något de senaste åren även om förändringen kan variera lokalt. Det skiljer sig från älgstammen som är allmänt spridd men minskat kraftigt. Vildsvinsstammen minskar fortsatt nationellt och även lokalt på de flesta håll, även om det finns undantag. Det som också, förutom de nu tillåtna hjälpmedlen bildförstärkare och termiska sikten, möjligen kan vara en bidragande orsak till denna minskning är förekomsten av *Salmonella Choleraesuis* som påvisats i några områden. Dovviltet har under en lång tid ökat i numerär och långsamt spridit sig. Även om artens utbredning areellt sett är begränsad och den fortsatt saknas på många håll. Kronviltet ökar och sprider sig totalt sett men tenderar att minska i traditionella kärnområden. Samtliga län i Sverige utom Gotland och Norrbotten har nu områden med etablerad kronviltsstam och registrerade kronskötselområden. I Norrlandslänen fortsätter kronviltet att sprida sig och förekommer nu på fler platser om än i relativt sett låga tätheter.

Medel från anslag 1:7 *Ersättningar för viltskador m.m.* har betalats ut till samtliga län under året. Nyttjade medel uppgår till 56,8 miljoner kronor, vilket är en ökning från föregående år. Bidragen fördelas med närmare 50 procent till förebyggande åtgärder, drygt 30 procent till ersättning för skador och resterande till besiktning, administrationskostnader samt informations- och utbildningsinsatser. Vid en uppdelning utifrån om åtgärder/skadeersättning relaterar till tamboskap respektive gröda är fördelningen relativt jämn. Enligt Naturvårdsverket redovisning överstiger behoven som länsstyrelsernas redovisar tillgängliga medel.

Det totala antalet trafikolyckor med vilt inblandat samt där eftersök gjorts har ökat sedan 2022 (se tabell 2.27). Den totala kostnaden för eftersöksverksamheten är ca 110 miljoner kronor, bl.a. beroende på ökning av vissa viltarter och en ökad trafik.

Tabell 2.27 Antal hanterade viltolyckor i trafiken och antal djur som varit inblandad i viltolycka i väg- och järnvägstrafiken

Antal								
Viltslag	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Dovhjort	2 537	2 546	2 918	3 267	3 244	4 695	5 388	5 788
Dovhjort*							5 594	6 016
Kronhjort	390	425	414	486	403	463	435	506
Kronhjort*							449	524
Rådjur	44 629	45 863	46 985	47 304	45 159	49 567	47 568	49 757
Rådjur*							48 360	50 718
Vildsvin	4 757	6 082	6 938	7 696	7 216	5 481	5 831	5 915
Vildsvin*							6 556	6 603
Älg	5 874	5 941	5 951	5 602	4 607	6 634	5 637	6 175
Älg*							5 819	6 438
Övrigt vilt	392	425	544	576	507	419	415	466
Övrigt vilt*							428	476
Totalt	58 579	61 282	63 750	64 931	61 136	67 564	65 582	68 999
Totalt*							67 521	71 185

* Antal djur som varit inblandad i viltolycka. Uppdelning av statistiken mellan antal hanterade viltolyckor i trafiken och antal djur som varit inblandad i trafikolyckor finns fr.o.m. 2022.

Källa: Nationella viltolycksrådet.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om jakt- och viltvårdsuppdraget (bet. 2021/22:MJU16 punkt 4, rskr. 2021/22:178). Av tillkännagivandet följer att Svenska Jägareförbundet ska återfå ansvaret för det allmänna uppdraget och att en återgång ska ske i dialog med berörda intressenter inklusive EU-kommissionen (bet. 2021/22:MJU16 s. 17). Den 7 januari 2021 beslutade regeringen om ändringar avseende viltvårdsfonden genom ett uppdrag till Naturvårdsverket att ombesörja delar av det allmänna uppdraget, en förordning genom vilken ideella organisationer kan söka bidrag ur fonden samt en höjning av viltvårdsavgiften. Den 30 september 2021 beslutade regeringen att tilldela Svenska Jägareförbundet ett treårigt organisationsbidrag motsvarande 150 kronor per betald viltvårdsavgift (ca 43 miljoner kronor per år). Den 1 juli 2022 började de av Naturvårdsverket upphandlade avtalen att gälla och samtliga tecknades med Svenska Jägareförbundet. Regeringen beslutade vidare den 4 augusti 2022 en ändring av förordningen (2021:12) om vissa bidrag ur viltvårdsfonden. Genom ändringen förtydligas att bidrag endast kan ges till organisationer som främjar jakt och annan viltvård. Regeringen beslutade även den 10 mars 2022 om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Ändringen innebär bl.a. att myndigheten också ska medverka till att främja brukandet av vilt som resurs. Ändringen trädde i kraft den 1 maj 2022. Genom beslut den 17 maj 2023 ändrade regeringen Naturvårdsverkets pågående viltvårdsuppdrag. Ändringen bestod dels i att

slutredovisningen av uppdraget flyttades fram till den 31 december 2024, dels i att Naturvårdsverket skulle lämna en delredovisning som bl.a. skulle innehålla en bedömning av om det är förenligt med upphandlingsreglerna om någon eller några av viltvårdsåtgärderna i stället kan utföras av en ideell organisation utan ett föregående upphandlingsförfarande. Naturvårdsverket delredovisade uppdraget den 11 januari 2024. Sammanfattningsvis konstaterar Naturvårdsverket i delredovisningen att myndigheten inte ser några möjligheter att med befintlig upphandlingslagstiftning ändra vilka uppgifter som ingår i Naturvårdsverkets uppdrag om upphandling. Den 8 maj 2024 beslutade regeringen om en ändring i jaktförordningen (1987:905) som innebär att Naturvårdsverket tills vidare har möjlighet att upphandla åtgärder för att främja landets viltvård. Åtgärderna får avse uppföljning och övervakning av viltstammarna, syfta till att minska lidandet för trafikskadat vilt eller bidra till en adaptiv klövviltsförvaltning. Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag har således inte återförts till sin ursprungliga utformning. Regeringen beslutade vidare den 8 maj 2024 om organisationsbidrag till Svenska Jägareförbundets rikstäckande jakt- och viltvårdsverksamhet för åren 2025–2027 med motsvarande 155 kronor per erlagd viltvårdsavgift. Svenska Jägareförbundet får därmed fortsatt förtroende att leda delar av jakten och viltvården i landet. Regeringen anser mot bakgrund av det ovan redovisade och med beaktande av gällande bestämmelser om upphandling att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Konsument och marknad

Målet för livsmedelsstrategins strategiska område Konsument och marknad:

- Att konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

De kompletterande indikatorerna som används för att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen på området bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området redovisas under respektive avsnitt.

Konsumenter kan känna sig trygga med svenska livsmedel

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av livsmedelssäkerhet bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Konsument och marknad används följande kompletterande indikatorer:

- antalet utbrott av vissa zoonoser hos livsmedelsproducerande djur
- antalet fall av vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor.

Indikatorerna används för att uppskatta hur vanligt det är att människor blir sjuka av livsmedel och relaterar till målet om att konsumenter ska ha ett högt förtroende för livsmedel.

I Sverige, liksom i EU, är infektion med campylobacter den mest rapporterade livsmedelsburna zoonosen hos människa. Hantering av rå kyckling och konsumtion av kyckling som inte har upphettats tillräckligt anses vara den viktigaste smittkällan. Förekomsten av campylobacter i slaktkyckling och hos människa är säsongsberoende och normalt högre under sommarhalvåret. Ökningen av inhemskt smittade humanfall föregås ofta av en ökning av andelen positiva fynd i kycklingflockar. Ett officiellt kontrollprogram för campylobacter drivs av Svensk fågel som huvudman och

finansieras till största delen av Jordbruksverket. Förekomsten av campylobacter i kycklingflockar är fortsatt relativt låg i ett internationellt perspektiv.

Tabell 2.28 Andelen kycklingflockar positiva för campylobacter

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Andel (procent)	11,5	11,6	15,4	10,7	8,7	4,6	4,6	5,3	4,7	4,6]

Källa: Jordbruksverket.

Under 2023 rapporterades fler fall av infektion med campylobacter, enterohemorragisk E.coli (ehc) och salmonella jämfört med de tre föregående åren. Trots ökningen var antalet fall av salmonella och campylobacter lägre än före pandemin. För campylobacter var det de utlandssmittade fallen som ökade jämfört med föregående år. Antalet listeriafall har varit mer stabilt sett till samma tidsperiod.

En bidragande orsak till att antalet fall av ehc fortsätter att öka är sannolikt en utveckling av diagnostiken vilket leder till att fler prover analyseras och att fler fall påvisas. Incidensen var högst bland barn i åldersgruppen noll till fyra år, både för smittade i Sverige och utomlands. Totalt 20 fall av den allvarliga komplikationen hemolytiskt uremiskt syndrom (HUS) rapporterades under 2023.

Antalet fall av listeria var i nivå med föregående år, majoriteten (95 procent) smittades i Sverige. Under 2023 ingick 15 listeriafall i ett utbrott med totalt 19 fall som pågått sedan 2022. Majoriteten av fallen uppgav att de ätit någon typ av vakuumpförpackad lax, producerad av samma företag. Listeria kunde påvisas i både produkter och omgivningsprover i det aktuella företagets anläggning. Samma listeriavariant kunde i efterhand påvisas i laxråvara från ett slakteri i Norge som levererade till företaget. Lax var därmed den troliga smittkällan till utbrottet.

Vid årsskiftet 2022–2023 insjuknade totalt 82 personer i salmonella efter konsumtion av råa eller otillräckligt upphettade ägg och äggprodukter. Smittan berodde på ett stort utbrott av salmonella i produktionsmiljön hos en äggproducent. Utbrottet ledde till återkallanden av ägg från den aktuella äggproducenten och inget tyder på att någon ska ha blivit smittad efter det första återkallandet. Som en följd av smittan har tillgången på ägg för konsumenter varit påverkad under året. Internationell datadelning har kunnat visa att det finns ett samband mellan utbrottsstammen i det svenska utbrottet och ett omfattande utbrott med sjukdomsfall i flera andra europeiska länder under början av 2022 vilket också var kopplat till äggproduktion. Utredningsarbete fortgår i samverkan på EU-nivå med syftet att identifiera orsakerna till spridning av salmonella mellan värphönsflockar i olika länder.

Tabell 2.29 Antalet fall av vissa livsmedelsburna zoonoser hos människor

Antal fall per 100 000 invånare, oavsett smittland

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Campylobacter	85,04	93,18	110,27	104,82	79,48	64,81	33,04	38,75	49,09	53,5
	45,5	46,8	46,7	46,8	44,6	44,8	43,1	44,3	45,9	44,8
Andel kvinnor/män	54,4	53,1	53,2	53,1	55,3	55,1	56,8	55,3	54,0	55,2
Ehec	4,84	5,59	6,37	4,98	8,72	7,31	4,73	6,24	8,15	8,9
	53,6	55,3	54,7	53,3	54,9	53,6	53,9	51,8	54,2	56,0
Andel kvinnor/män	46,3	44,6	45,2	46,6	45,0	46,3	46,0	48,0	45,1	44,0
Listeria	1,28	0,89	0,68	0,80	0,87	1,09	0,85	1,02	1,19	1,2
	52,8	47,7	52,9	55,5	51,6	56,6	45,4	45,7	53,6	42,8
Andel kvinnor/män	47,2	52,2	47,0	44,4	48,3	43,3	54,5	54,2	45,6	57,2
Salmonella	22,68	23,32	22,47	22,53	19,94	19,29	7,96	9,03	10,81	12,4
	48,6	49,9	48,4	48,8	47,1	50,7	48,5	52,4	50,8	49,9
Andel kvinnor/män	51,3	50,0	51,5	51,0	52,8	49,2	51,4	47,0	48,4	50,1

Källa: Folkhälsomyndighetens statistik om anmälningspliktiga smittsamma sjukdomar. Statistiken hämtas från en föränderlig databas och antalet fall kan därför justeras både uppåt och nedåt.

Produktionen av ekologiska livsmedel fortsätter minska

Även under 2023 fortsätter trenden nedåt för ekologisk odling. Under 2023 minskade den ekologiskt brukade jordbruksarealen med 47 100 hektar, vilket är en nedgång med ca 8 procent. Andelen ekologiskt odlad areal var 18,4 procent 2023. Även andelen inköp till storkök i offentlig sektor som bestod av ekologiska livsmedel har minskat något. 2023 var andelen ekologiskt 34,2 procent, vilket är en minskning med 2,8 procent jämfört med 2022.

Den totala försäljningen av ekologiska livsmedel är dock i stort sett oförändrad sedan 2022. Totalt såldes det under 2023 ekologiska livsmedel för 34,2 miljarder i Sverige, vilket utgjorde 7,8 procent av den totala försäljningen. Andelen ekologiskt minskade under 2023 med 0,5 procentenheter.

Samordningsfunktionen för ekologisk produktion, konsumtion och export vid Jordbruksverket som varit verksam sedan 2017, genomförde den elfte och sista utlysningen i januari 2023. Det beviljades stöd till fyra projekt på sammanlagt 1,3 miljoner kronor.

Livsmedelsexport

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av konkurrenskraften och livsmedelsexporten bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Konsument och marknad introduceras följande kompletterande indikator:

- exportandel i svensk livsmedelsindustri.

Tabell 2.30 Exportandel i svensk livsmedelsindustri

År	Exportandel
2011	27 %
2012	28 %
2013	29 %
2014	29 %
2015	31 %
2016	31 %
2017	33 %
2018	34 %
2019	34 %
2020	35 %
2021	36 %
2022	36 %

Under 2023 ökade värdet av den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter, undantaget vidareexporten av norsk fisk, med 7 procent och uppgick därmed till nästan 79 miljarder kronor. Den kategori som ökade mest var kategorin Kaffe, te, kakao, kryddor och varor därav som ökade med 12 procent 2023 och exportvärdet uppgår till 8 miljarder kronor. De globala leverantörskedjorna har påverkats av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina men den svenska exporten har som helhet inte påverkats nämnvärt. Sveriges export- och investeringsråd har genomfört en rad främjandeaktiviteter inom ramen för livsmedellexportprogrammet Try Swedish! som drivs på uppdrag av regeringen. Inom ramen för Try Swedish! har bland annat svenska samlingsmonstrar för svenska livsmedelsföretag genomförts på en rad prioriterade marknader.

Livsmedelsverket och Jordbruksverket har i uppdrag att fortsatt utveckla arbetet med exportgodkännanden för svenska livsmedel och jordbruksvaror i syfte att underlätta för ökad export. Under 2023 har arbetet för att öka den svenska exporten genom att få tillträde till nya marknader fortsatt. Regeringen har under året lyft fram svenska exportintressen inom ramen för EU:s förhandlingar. I samband med det svenska ordförandeskapet i EU genomfördes ett seminarium i Bryssel för att lyfta fram möjligheterna för ökad svensk livsmedellexport och arbete har även pågått att öka andelen svensk mat på utlandsmyndigheterna tillsammans med branschorganisationen Livsmedelsföretagen.

Team Sweden Livsmedel som leds av den nationella exportsamordnaren för livsmedelssektorn har fortsatt att vara ett aktivt forum för företag och intressenter att identifiera hur den svenska livsmedellexporten ska öka, bl.a. samlades branschaktörer och andra intressenter för ett möte inom ramen för Team Sweden Livsmedel i oktober 2023. Under 2023 har det svensk-finska marknadsföringskonceptet Nordic Oats genomfört en rad främjandeaktiviteter som har letts av Business Sweden och Business Finland för att öka exporten av havreprodukter.

Sverige är en aktiv part i internationellt arbete

Det internationella arbetet inom utgiftsområdet omfattar bl.a. målsättningar om hållbara jordbruks-, skogsbruks- och fiskerinäringsar, en öppnare handel liksom hållbara livsmedelssystem och globalt tryggad livsmedelsförsörjning. Utgångspunkten för arbetet är det av riksdagen beslutade målet om Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Delar av detta arbete redovisas nedan.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och dess negativa effekter på globalt tryggad livsmedelsförsörjning har fortsatt att prägla det internationella arbetet även inom FAO. Sverige har under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd våren 2023 företrätt EU och dess medlemsstater vid FAO:s råd. Sverige har i den rollen bidragit till insatser inom FAO för att motverka anfallskrigets effekter. Sverige bidrog också till att färdigställa de frivilliga riktlinjerna för jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt i sammanhanget tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition. I ordföranderollen var Sverige medvärd för det femte mötet mellan Afrikanska unionens och EU:s jordbruksministrar som genomfördes den 30 juni 2023. Sverige anordnade även ett internationellt seminarium för att uppmärksamma den internationella världsvattendagen den 22 mars 2023. Detta med fokus på livsmedels- och vattentrygghet genom cirkularitet och samverkan. Ökad hunger och utmaningar för tryggad livsmedelsförsörjning var även ett tema för FN:s generalförsamlings möte i september 2023 där Sverige bidrog genom att utrikesministern stod medvärd för ett evenemang tillsammans med Zambia den 21 september.

Inom skogspartnerskapet Forest Climate Leader Partnership bidrog Sverige till ett gemensamt uttalande vid UNFCCC COP28 i Dubai om att främja åtgärder för låga utsläpp i byggande och ökad användning av trä från hållbart skogsbruk i den byggda miljön. Under det svenska EU-ordförandeskapet ledde Sverige EU-delegationen under FN:s skogsforums 18:e möte (UNFF18), liksom EU-delegationen under förhandlingarna i jordbruks- och skogsfrågor (AFOLU) under UNFCCC SB58 i Bonn.

Under 2023 har råvaruområdet i hög grad påverkats av den geopolitiska och klimatrelaterade utvecklingen, något som präglat handelsmönster och priser. I synnerhet har spannmål varit i fokus, men också andra råvaror har påverkats. Detta har ställt höga krav också på samarbetet inom EU på området. Sverige genomförde under EU-ordförandeskapet en workshop för övriga EU-medlemsstater, EU-kommissionen och rådssekretariatet för att utveckla EU:s arbete på råvaruområdet. Sverige ledde också arbetet med att utarbeta rådsslutsatser på råvaruområdet för att fastslå EU:s ambitioner och mål. Slutsatserna beslutades av rådet i juni 2023. Sverige var vidare ordförande för den administrativa kommittén i Internationella organisationen för tropiskt timmer (del av ICB – De internationella råvaruorganisationerna), som har en viktig roll bl.a. i hållbarhets- och markanvändningsfrågor som kopplar till livsmedelskedjan. Sverige fortsatte också som vice ordförande för det styrande rådet inom Gemensamma råvarufonden (CFC), som ordförande för dess exekutivkommitté fram till i april 2024, och som talesperson inom CFC för OECD-länderna. OECD:s Jordbrukskommitté arbetade under 2023 med uppföljningen av jordbruksministermötet 2022 och den då antagna ministerdeklaration som stakade ut vägen för det framtida arbetet med att bidra till att skynda på jordbrukets klimatomställning. Fokus under året var hållbar livsmedelsförsörjning - med hållbarhetens samtliga tre ben om miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter inkluderade, livsmedelssvinn, märkning och hållbara konsumentval. Andra viktiga arbetsområden var jordbruksstödens och handeln med jordbruksprodukters påverkan på klimatet.

EU ratificerade det WTO-avtal som förbjuder subventioner till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU) liksom till fiske på överfiskade bestånd respektive till fiske på det fria havet som kom på plats i juni 2022.

Regionalt bidrog Sverige inom ramen för Nordiska ministerrådet till förbättrade omständigheter för institutionen Nordisk Genresurscenter. Sverige medverkade också aktivt inom det nordiska samarbetet i en rad projekt, bland annat om bioekonomi för

tillväxt på landsbygden. Sverige var under delar av 2023 även ordförande för EU:s strategi för Östersjöregionen (Östersjöstrategin).

Kunskap och innovation

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation:

- Att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av kunskap och innovation bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation används följande kompletterande indikator:

- livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning.

Tabell 2.31 Livsmedelssektorns forsknings- och utvecklingskostnader i procent av livsmedelssektorns omsättning

Miljoner kronor	2019	2020	2021	2022
FoU utgifter	818	1090	827	710
FoU utgifter som procent av omsättningen	0,08	0,10	0,07	Saknas

Anm.: Siffran gäller för företag med fler än tio anställda och exkluderar primärproduktionen.

Källa: Rapport 2024:3 Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin.

Formas bidrar till ny kunskap och nyttiggörande

Tidigare satsningar på forskarutbildning inom livsmedelsområdet har nu resulterat i 11 avlagda doktorsexamina. Forskningsagendan för livsmedelsforskning har uppdaterats med tydligare koppling mot konkurrenskraft. Formas har utlyst medel för centrumbildningar för ökad beredskap och konkurrenskraft i livsmedelssystemet.

Under 2023 betalade Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) ut totalt 718 miljoner kronor i forskningsstöd till forskning inom de areella näringarna. Till det nationella forskningsprogrammet för livsmedel avsattes 151 miljoner kronor. Den s.k. öppna utlysningen där forskarna själva bestämmer inriktningen är fortsatt Formas största utlysning. Resultatredovisning för Formas verksamhet lämnas även i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur, avsnitt 4.

God kvalitet vid Sveriges lantbruksuniversitet

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen av utbildning och forskning bidrar till målet för utgiftsområdet och det strategiska området Kunskap och innovation används följande kompletterande indikatorer och bedömningsgrunder:

- antal helårsstudenter
- antal sökande och registrerade
- prestationsgrad och examinationsfrekvens (antal examinerade individer)
- andel disputerade lärare
- vetenskaplig publicering
- externa medel.

Antalet helårsstudenter uppgick under 2023 till 4 207 (omkring 70 procent kvinnor och 30 procent män) vilket innebär en minskning med 186 helårsstudenter jämfört

med 2022. Av de 35 programmen på grundnivå hade tio en könsfördelning inom intervallet 40 till 60 procent. Inom forskarutbildningen är könsfördelningen jämnare, andelen män är 39 procent. SLU arbetar för förbättrad jämställdhet och lika villkor. En handlingsplan för breddad rekrytering och breddat deltagande fastställdes i december 2022 av SLU. Under 2023 har handlingsplanen förankrats och bakgrundsdata tagits fram för att kunna följa utvecklingen.

Utökningen av utbildningsplatser för veterinärer och djursjukskötare har fortsatt enligt plan och byggs successivt ut. Hösten 2023 startade en ny version av veterinärutbildningen med utrymme för 145 nybörjarplatser, jämfört med tidigare 100. Programmet kommer att vara fullt utbyggt i alla årskurser 2028. Djursjukskötarprogrammet hade 115 nybörjarplatser hösten 2023, att jämföras med 80 platser innan utbyggnaden började. Programmet kommer att vara fullt utbyggt i alla klasser 2025.

Indikatorn (tabell 2.32) justeras från och med 2023 för ökad tydlighet så att antal registrerade anges, det vill säga de som tackar ja till ett antagningserbjudande.

Tabell 2.32 Sökande och registrerade till högskoleutbildning vid SLU

	2019	2020	2021	2022	2023
Sökande grundnivå	5848	6821	7602	6326	5285
Registrerade grundnivå	1020	1097	1126	987	947
Andel kvinnor/män	68/32	70/30	71/29	68/32	71/29
Sökande avancerad nivå	5338	6169	5400	5016	4873
Registrerade avancerad nivå	393	525	451	408	337
Andel kvinnor/män	63/37	65/35	62/38	68/32	67/33

Källa: SLU, Årsredovisning 2023.

Prestationsgraden ligger på en hög nivå nationellt sett, se tabell 2.33.

Tabell 2.33 Prestationsgrad läsåren 2019–2023 vid SLU

Procent

	2019	2020	2021	2022	2023
Kvinnor	89	87	87	88	90
Män	87	83	84	84	87
Totalt	88	86	86	87	89

Anm.: Tabellen redovisar totalprestationsgraden, där utresande utbytesstudenter som inte får någon helårsprestation (en student som under ett läsår uppnår 60 högskolepoäng) redovisad ingår. Sent inrapporterade resultat leder till att siffrorna för tidigare år justerats något uppåt.

Källa: SLU.

Antalet disputerade lärare är 1 109, en ökning jämfört med 2022 (45 procent kvinnor och 55 procent män).

Forskare vid SLU publicerade drygt 2 200 artiklar och kunskapsöversikter (reviews) under 2023. Ett mått på hög kvalitet är att 16 procent av alla artiklar som publiceras internationellt tillhör de 10 procent mest citerade i världen inom sina respektive ämnesområden. SLU rankas fyra globalt bland 451 universitet inom jord- och skogsbruk (QS World University Rankings) och på plats tolv av 500 listade universitet i ekologi (Shanghai ranking).

Den externa finansieringen till SLU:s Fortlöpande miljöanalys kommer framför allt från statliga myndigheter och har minskat med 14 miljoner kronor. SLU:s Riksskogstaxeringen, som fyllde 100 år 2023, är en officiell statistik om de svenska skogarna som fortsatt tagit fram långa, väl förvaltade tidsserier av miljö- och naturresursdata.

Den externa finansieringen har under den senaste femårsperioden ökat med ca 200 miljoner kronor till 1,3 miljarder kronor. Av de totala intäkterna 2023 utgjorde den 56 procent. SLU är aktivt inom olika EU-program och 2023 pågick 92 EU-finansierade projekt med SLU-deltagande, vilket är en toppnotering. SLU medverkade på ett flertal sätt under Sveriges tid som ordförande i EU. SLU hade fortsatt fokus på samverkan med samhällets aktörer, både nationellt och internationellt.

2.6.3 Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen

Steg framåt för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen och en tryggad dricksvattenförsörjning

Livsmedelsverket är sektorsansvarig myndighet och samordnar arbetet i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. De övriga beredskapsmyndigheter som ingår i sektorn är Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Myndigheterna har under 2023 etablerat en gemensam struktur för arbetet i sektorn och identifierat frågor där det finns samordningsbehov, också med andra sektorer. Myndigheterna har även arbetat för att skapa samsyn kring planeringsinriktning för det civila försvaret framtagen av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Livsmedelsförsörjning

Den 31 januari 2024 presenterades betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) som föreslår en utvecklad inriktning för livsmedelsberedskapen inklusive styrmedel för näringslivets medverkan. Förslagen har remitterats under våren 2024.

Den 1 april 2024 redovisade Jordbruksverket, Livsmedelsverket och SVA ett flertal uppdrag med koppling till uppbyggnaden av en robust livsmedelsförsörjning. Myndigheterna har bland annat analyserat risker och sårbarheter i livsmedelskedjan och kartlagt och analyserat företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap. Ytterligare exempel är att myndigheterna gemensamt redovisat sitt arbete för att ta fram en metod för att mäta mängden mat som flödar i livsmedels-systemet samt att Jordbruksverket lämnat ett förslag om hur lagring av spannmål kan göras.

I regleringsbrevet för 2024 fick Jordbruksverket 20 miljoner kronor för att utveckla de förslag som har lämnats i redovisningen av uppdraget att lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskapen för primärproduktion av livsmedel i hela Sverige (LI2023/02680), så att ändamålsenlig rådgivning och investeringsstöd kan införas. Inledningsvis är fokus på kunskapsuppbyggnad, inklusive genomförande av en förstudie.

I regleringsbrevet fick Livsmedelsverket – tillsammans med Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter – i uppdrag att utreda och analysera behovet av och förutsättningar för att införa investeringsprogram för livsmedel (robusta livsmedelsbutiker), dricksvatten och avlopp.

Dricksvatten

Livsmedelsverket har under året fortsatt arbetet med att utveckla stödet till kommunerna i frågor om dricksvattenförsörjning, bland annat inom ramen för den privat-offentliga samverkansgruppen för dricksvatten. Den nationella förmågan att hantera större händelser som påverkar tillgången på dricksvatten har förstärkts genom inköp av ytterligare utrustning av tankar till vattenkatastrofgruppen VAKA och flera regionala nödvattenövningar. Länsstyrelserna har fortsatt arbetet med att ge stöd i kommunernas arbete med kontinuitetsplanering för dricksvattenförsörjning under höjd beredskap. Länsstyrelserna har under året genomfört utbildningar för kommunerna, där Livsmedelsverket har bidragit med underlag.

Livsmedelsverket påbörjade under 2023 arbetet med att inrätta ett nationellt beredskapslaboratorium för mikrobiologiska dricksvattenanalyser. Livsmedelsverket har inom Forum för beredskapsdiagnostik tillsammans med andra myndigheter även inlett ett arbete att stärka totalförsvarsförmågan gällande analys av farliga ämnen i mat och vatten, bland annat genom gemensamma övningar, utvecklad analysförmåga och ökad robusthet i analyskedjan för prover.

En s.k. bokstavsutredare med uppdrag att analysera och lämna förslag på en författningsreglerad ordning som innebär att det ska vara möjligt för staten att vid en bristsituation styra fördelningen av kemikalier som används för rening av dricksvatten och avlopp tillsattes under hösten 2022. Uppdraget redovisades i mars 2023 (Ds 2023:9). Departementsskrivelsen har remitterats och beredning pågår inom Regeringskansliet. Under 2023 redovisade Livsmedelsverket även ett regeringsuppdrag som syftade till att kartlägga och analysera förutsättningar för och möjligheter till inhemsk produktion av fällningskemikalier från avfall och biprodukter. Uppdraget har ökat kunskapen om nuvarande och planerad inhemsk produktion av fällningskemikalier och fördjupat insikterna om sårbarheter och beroenden i olika försörjningskedjor.

2.6.4 Skogens nyttor

För att redovisa resultat och bedöma hur utvecklingen i skogen bidrar till målet för utgiftsområdet och skogspolitikens två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet, används följande centrala indikatorer:

- tillväxt, avverkning och skogsbruksåtgärder
- skog och vilt i balans
- skydd mot skadeinsekter m.m.
- miljöhänsyn i skogsbruket
- skydd och bevarande av skogsmark
- skogsbrukets klimatnytta.

Redovisning för Levande skogar finns i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur, avsnitt 3.17.

Ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk för jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Det nationella skogsprogrammet med visionen ”Skogen det gröna guldets ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi” är en byggsten i genomförandet av den nationella skogspolitikens.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en översyn av skogspolitikens i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas (bet. 2021/22:MJU18 punkt 38, rskr. 2021/22:207). Av tillkännagivandet följer

att regeringen bör se över skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas, hur tillväxten i den brukade skogen kan öka ytterligare, hur innovationsarbetet inom det skogliga området kan främjas samt hur långsiktighet kan präglade aktuella regelverk (bet. 2021/22: MJU18 s.152–153).

Regeringen beslutade i början av 2024 kommittédirektivet En robust skogspolitik som ser skogen som en resurs (dir. 2024:16). En särskild utredare ska genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU, samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. I uppdraget ingår även att ge förslag för en effektiv, enkel och väl fungerande tillsyn av skogsbruket och ett effektivare miljömålsarbete i skogen. Syftet är att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. De jämställda skogspolitiska målen, miljömålet och produktionsmålet, ska ligga fast. Ett delbetänkande ska redovisas senast den 31 december 2024 och ett slutbetänkande senast den 31 augusti 2025. Regeringen bedömer att tillkännagivandet genom den nu beslutade utredningen är slutbehandlat.

Ett flertal regeringsuppdrag om skog har redovisats under 2023.

Skogsstyrelsen har bidragit till genomförandet av det nationella skogsprogrammet genom att bl.a. stötta pågående dialogprocesser och arbetet i länen. Flera länsstyrelser och organisationer har också bidragit till att uppfylla skogsprogrammets vision genom de regionala skogsprogrammen. Vidare har Skogsstyrelsen genomfört årskonferensen ”Vart är vi på väg?” för skogsprogrammet i samarbete med Mittuniversitetet. Konferensen fokuserade på ett antal aktuella frågeställningar och pågående samarbete inom EU som påverkar den nationella skogspolitiken. Skogsstyrelsen har också genomfört åtgärder för en mer jämställd skogsnäring.

Tillväxt, avverkning och skogsbruksåtgärder

Diagram 2.4 visar att den totala tillväxten av skogsbiomassa, inklusive tillväxt på mark undantagen från virkesproduktion, har ökat under flera decennier. Under perioden 2014–2022 uppgick den till i genomsnitt 120 miljoner m³sk (skogskubikmeter) per år (SLU Skogsdata 2024). Sedan ca 2015 har dock tillväxten minskat, vilket innebär att den totala volymen skogsbiomassa ökat i en långsammare takt jämfört med tidigare. Orsaken bedöms främst vara torra somrar. Dessutom har den naturliga avgången ökat under samma period, bl.a. beroende på ökade insektsangrepp. Diagram 2.4 visar även att den årliga tillväxten inte ökat lika mycket som den totala tillväxten. Skillnaden förklaras främst av att en ökande areal skogsmark successivt avsatts för naturvårdsändamål som en följd av den skogspolitik som infördes fr.o.m. 1994. På senare tid har dock både den totala tillväxten och den tillväxt som är tillgänglig för avverkning minskat. Huvuddelen av virkesförrådsupbyggnaden sker idag på skogsmark undantagen från virkesproduktion. Tillväxt tillgänglig för avverkning beräknas som årlig tillväxt på virkesproduktionsmark med avdrag för naturlig avgång som inte har tillvaratagits, samt tillägg för tillväxt på andra ägoslag än skogsmark. Beräkningarna baseras på den faktiska arealen virkesproduktionsmark vid varje givet år.

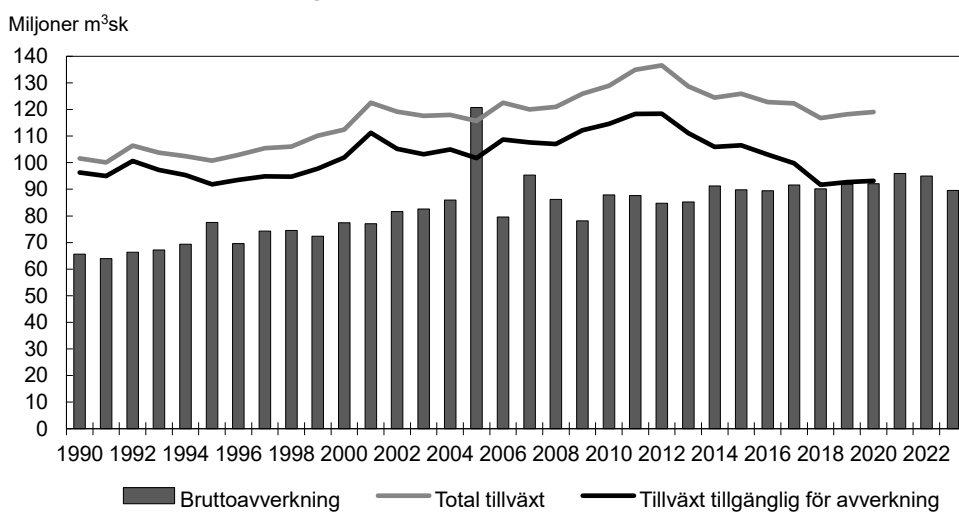
Bruttoavverkningen uppgick 2023 enligt Skogsstyrelsens preliminära beräkning till ca 89,6 miljoner m³sk. Det är en minskning med ca 6 procent jämfört med 2022. Arealen mark anmäld för slutavverkning indikerar att minskningen i bruttoavverkning fortsatt under inledningen av 2024. Den högsta hållbara avverkningsvolymen med

nuvarande förutsättningar bedöms uppgå till 95–100 miljoner m³sk per år (Skogsstyrelsen-SKA22).

Sågtimmer står i genomsnitt för ca 58 procent av skogsbrukets avverkningsintäkter (48 procent av volymen). Försäljning av sågtimmer till sågverken är därmed den främsta drivkraften för avverkning och investeringar i skogsbruk. Massaved står för ca 35 procent av intäkterna (43 procent av volymen) medan energived och avverkningsrester (grot) står för ungefär 6 procent. Restströmmar från skogsbruket och längs förädlingskedjan motsvarar ungefär halva avverkningsvolymen och tillvaratas till största delen som bioenergi, framför allt i massa- och pappersindustrin samt i kraftvärmeverk.

De sanktioner som införts sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har stor påverkan på såväl råvarusituationen i närområdet som regionala och globala marknader för skogsprodukter. Vad gäller råvarusituationen har konkurrensen i Östersjöområdet ökat kraftigt de senaste åren, främst driven av hög finsk efterfrågan för att ersätta tidigare råvaruförsörjning från Ryssland. Detta gäller inte minst marknaden för massaved. På trävarumarknaden har stora exportvolymerna från Ryssland och Vitryssland ersatts av sågade trävaror från västeuropeiska producenter. Svensk produktion har dessutom gynnats av en svag valuta vilket inneburit en fortsatt hög efterfrågan på svenska sågade trävaror i Europa och på den globala marknaden, trots vikande konjunktur. De globala marknaderna för pappersmassa och papper har påverkats i betydligt mindre omfattning av minskat utbud från Ryssland.

Diagram 2.4 Bruttoavverkning jämfört med total tillväxt och tillväxt tillgänglig för avverkning

Anm.: Bruttoavverkning inkluderar hela lämnade träd. Total tillväxt och tillväxt tillgänglig för avverkning redovisas i löpande femårsmedelvärden. Tillväxt i alla åldersklasser ingår. Tillväxt och avverkning på andra ägoslag än skogsmark ingår. Total tillväxt: Alla ägoslag förutom bebyggd mark. Inklusive fjäll fr.o.m. 2017.

Källa: Skogsstyrelsen, Riksskogstaxeringen samt SLU, Skogsdata 2023.

Under de fem senaste avverkningssäsongerna fram till våren 2023 förnygringsavverkades i genomsnitt ca 240 000 hektar årligen. Plantering är den vanligaste förnygringsformen med 87 procent, därefter följer naturlig förnygring med 7 procent, sådd 3 procent samt ingen åtgärd 2 procent. Andelen plantering har ökat stabilt sedan början av 2000-talet medan andelen naturlig förnygring har minskat, vilket även förklarar att volymen frö- och skärmträd är lägre än tidigare. 80 procent av de förnygringar som inventerades 2022–2023 uppfyllde krav enligt föreskrifter meddelade av Skogsstyrelsen, vilken är 4 procent lägre än föregående år. Tallplantor har sedan 2019 gått om granplantor som det vanligaste trädslaget vid förnygring och stod 2023

för 55 procent av de levererade plantorna. Södra Sverige har haft den största ökningen av andelen tallplantor. En positiv trend kan ses vid återbeskogning av den magra marken i Götaland, där andelen som föryngras med tall ökat från tidigare 45 till 51 procent.

Arealen som röjs har trendmässigt ökat varje år sedan mitten på 1990-talet. Fortfarande är emellertid arealen ungskog med bedömt omedelbart röjningsbehov omfattande.

Under 2023 inkom till Skogsstyrelsen 273 ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog, vilka omfattade totalt 14 062 hektar vilket är mer än en fördubbling i areal jämfört med 2022. Antalet ansökningar och den areal som ansökningarna omfattar är på en historiskt hög nivå. Under 2023 fattades beslut i 252 ärenden avseende ca 9 000 hektar. För nästan 1 000 hektar av dessa beslutades om tillstånd till avverkning och för närmare 8 000 hektar beslutades om avslag för avverkning. Då avslagen på tillståndsansökningarna också är på en historiskt hög nivå så avverkades det inte mer fjällnära skog nu än tidigare. Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring. Skogsstyrelsen har för 2023 beslutat om ersättning på ca 309 miljoner kronor för nekade tillståndsansökningar.

Skog och vilt i balans

Resultaten från älgskadeinventeringen visar på fortsatt stora skador, särskilt i södra Sverige där årsskadorna på tall 2023 var 14 procent i Götaland. I landet som helhet har nivån ökat från 10 till 11 procent, att jämföras med det av myndigheterna framtagna målet 5 procent för tolerabel skadesituation. En fortsatt trend är att vid mer än 90 procent av de inventerade ytorna har rönn, sälg, asp och ek svårt att växa upp till fullstora träd. För skogsbruket utgör viltbete den enskilt största skadeorsaken. Skogsbrukets direkta intäktsbortfall på grund av viltbete har av Skogsstyrelsen och skogsbruket beräknats till 1,6–1,7 miljarder kronor per år.

Förutom minskning av klövviltstammarnas storlek bidrar förbättrad ståndortsanpassning av skogsbruket med ökade fodermängder i skogen till att förbättra balansen mellan skog och vilt. Skogsstyrelsen arbetar sedan flera år med verksamheten ”Mera tall” för att öka tallföryngringar på marker där tall är mest lämpligt, vilket har lett till att andelen tallplantor har ökat.

Skydd mot skadeinsekter

Granbarkborre orsakar fortfarande stora skogsskador men under 2023 har skadorna halverats för andra året i rad. Tyngdpunkten i angreppen finns nu i och omkring Mälardalen. Totalt har drygt 34 miljoner m³sk (skogskubikmeter) dödats av granbarkborre efter att utbrottet startade år 2018, varav 2,4 miljoner m³sk under 2023. Skogsstyrelsen har tillsammans med berörda länsstyrelser på regeringens uppdrag genomfört en rad åtgärder för att bekämpa granbarkborre samt samverka med berörda intressenter. Skogsstyrelsens riskindexkartor underlättar lokalisering av skadad skog. Med hjälp av drönare och artificiell intelligens kan skador identifieras i ett tidigt stadium. Skogsstyrelsen samarbetar med SLU:s skogsskadecentrum för att övervaka granbarkborrarnas svärmning. På regeringens uppdrag har Naturvårdsverket 2023 utrett frågan om enskilda markägare bör kompenseras vid granbarkborreangrepp som kan ha spridit sig från formellt skyddade områden. Naturvårdsverket bedömer, med stöd av Skogsstyrelsen, att det inte är motiverat baserat på att det finns pågående domstolsprocesser som behandlar frågan om skadestånd, risken för uppkomsten av parallella kompensationsystem samt att det finns begränsade förutsättningar att utforma en ersättningsmodell som blir transparent och kostnadseffektiv.

Miljöhänsyn i skogsbruket

I medeltal lämnas knappt 9 procent av den avverkningsanmälda arealen som miljöhänsyn vid föryngringsavverkning. Andelen miljöhänsyn varierar mycket mellan olika avverkningsobjekt. I norra Norrland var andelen lämnad hänsyn tio procent, i södra Norrland elva procent och i Svealand och Götaland cirka åtta respektive sju procent i medeltal. Skogsstyrelsen har presenterat resultat från den nya miljöhänsyns-uppföljningen. På föryngringsavverkningar med någon form av strandlinje (hav, sjö eller vattendrag) har kantzoner lämnats som hänsyn på 71 procent av sträckan strandlinje. Medelbredden på dessa kantzoner är 11 meter på samtliga föryngringsavverkningar. Hos enskilda ägare är medelbredden ca 10 meter och hos övriga ägare ca 13 meter.

Den totala mängden död ved på produktiv skogsmark har ökat markant och uppgår idag till 252 miljoner m³, eller 10,8 m³ per hektar. Sedan Riksskogstaxeringen började inventera all död ved i mitten av 1990-talet har mängden död ved utanför formellt skyddade områden ökat med 68 procent. Norra Norrland som är den landsdel där mängden död ved endast ökat marginellt visar nu en ökande trend. Ökningen av mängden död ved beror på en ökad tillförsel av hård död ved genom att träd som dör av naturliga orsaker inte omhändertas samt att död ved, exempelvis i form av högstubbar, tillskapas vid avverkning. Mängden död ved i de formellt skyddade områdena är i genomsnitt drygt 28 m³ per hektar. Den totala volymen lämnad död ved vid föryngringsavverkning har legat ganska stabilt under perioden 2005–2013. Mängden död ved i skogslandskapet är ett etablerat nyckelmått för att bedöma förutsättningar för biologisk mångfald.

Inventeringar visar att ca elva procent av de kända kulturlämningarna i landet var skadade eller grovt skadade vid föryngringsavverkning, vilket är i nivå med de senaste årens inventeringar. Bland enskilda ägare har skadenivån minskat under de senaste åren medan nivån hos övriga ägare är i nivå med tidigare år. Markberedning är fortsatt den vanligaste orsaken till skada eller grov skada på dessa lämningar.

Skydd och bevarande av skogsmark

Statistiska centralbyrån redovisar årligen statistik för formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark (tabell 2.34). För 2023 är 26,8 procent av skogsmarken undantagen skogsbruk för virkesproduktion vilket gynnar växt och djurliv. Med anledning av metodmässiga och juridiska skillnader mellan formerna ska dock en aggregering av siffrorna göras med försiktighet. Under 2023 var nybildandet av biotopskydd den lägsta sedan 1998. Eftersom ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog ökat betydligt har även intrångsersättningar till markägare som nekats tillstånd till avverkning i fjällnära skog ökat. Sammantaget har 16 700 hektar fjällnära skog under åren 2020 till 2023 nekats tillstånd för avverkning och ersättning betalats ut. Den arealen ingår inte i Statistiska centralbyrån sammanställning i tabell 2.34.

Tabell 2.34 Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark, dvs mark där det inte sker virkesproduktion 2023

	Arealer i hektar, utan överlapp mellan former		Andel av total skogsmark	
	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt
Formellt skyddad Skogsmark	1 405 800	2 476 800	6,1 %	9,2 %
Frivilliga avsättningar	1 337 800	1 337 800	5,7 %	4,8 %
Hänsynsytor	529 600	529 600	2,3 %	1,9 %
Improduktiv skogsmark	0	3 048 300	0,0 %	10,9 %

Källa: Statistiska centralbyrån, Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark 2023 MI 41 Rapport 2024:02.

Skogsbrukets klimatnytta

Det svenska skogsbruket bidrar till betydande klimatnytta, dels genom att skogsprodukter, restprodukter och avfall från skogsbruk och skogsindustri används som förnybara material och bioenergi och ersätter fossila alternativ, dels genom nettoupptag av koldioxid i skog, mark och träprodukter. Klimatvinster från skogsprodukter uppstår även vid en cirkulär hantering av dessa när de kan återvinnas. Närmare information om åtaganden som rör skogens klimatnytta lämnas i Klimatredovisningen i bilaga till volym 1.

Att bygga i trä kan ersätta fossilintensiva byggmaterial och möjliggör en industrialiserad byggprocess med lågt koldioxidavtryck. Andelen småhus i trä är sedan länge mycket hög, ca 90 procent. Andelen nyproducerade bostäder i flerbostadshus med stomme i trä dubblerades under perioden 2015–2021. År 2022 uppgick andelen till 14 procent. Detta är en minskning sedan 2021 då andelen var 18 procent (Statistiska centralbyrån).

Biobränslen från de gröna näringarna svarar i dagsläget för ca 39 procent av den svenska slutliga energianvändningen (biobränslen och biodrivmedel samt slutanvänd fjärrvärme och slutanvänd el som producerats av biobränsle). Av det kommer ca tre fjärdedelar från skogsbruket och skogsindustrins biprodukter. Total tillförd mängd biobränsle 2022 var 154 TWh, jämfört med 151 TWh 2021.

Naturvårdsverkets redovisning av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning visar att skog och skogsmark samt träprodukter, hade ett nettoupptag 2022 på drygt 47 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket är i nivå med 2021 och omkring 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre än 1990. Historiskt sett ökade den totala tillväxten i den svenska skogen i motsvarande grad som bruttoavverkningen, varpå nettoupptaget varit relativt konstant, men nettoupptaget har minskat särskilt sedan 2017 eftersom skillnaden mellan total tillväxt och total avgång minskat. Redovisningen inkluderar upptag och utsläpp inom växande skog, mineraljord, torvmark, naturlig avgång, avverkning, massa- och träprodukter och biobränslen. Andra markkategorier redovisas samlat i Klimatredovisningen i bilaga till volym 1.

2.6.5 De samiska näringarna

För att redovisa och bedöma resultaten för utgiftsområdet med avseende på rennäringen används den centrala bedömningsgrunden:

- renbruksplanernas användning.

Vidare används följande kompletterande indikatorer:

- vinterrenhjordens antal
- årets slakt
- prisutveckling för renkött
- bedömning av rovdjursskador.

Det finns 33 fjällsamebyar och 10 skogssamebyar. Därutöver finns 8 koncessions-samebyar där renskötsel bedrivs med särskilt tillstånd. Därmed finns 51 samebyar i Sverige. All rennäring bygger på det fria naturbetet då renen är ett vandringsdjur. För att utveckla bilden av rennäringens markanvändning har Sametinget genomfört ytterligare insatser för att utveckla renbruksplanernas funktionalitet utifrån att data och samhällsplaneringsunderlag ska kunna nås genom digitala visnings- och nedladdningstjänster. Detta förväntas förbättra förutsättningarna för samverkan och öka förståelsen för samiska behov i samhällsplaneringen. Teknikutvecklingen ger samebyarna ökade förutsättningar att ge en helhetsbild av rennäringens markanvändning. Samtidigt har Sametinget bedrivit ett aktivt informations- och utbildningsarbete om samisk markanvändning och riksintresse för rennäringen i en mängd olika sammanhang.

Vinterrenhjordens storlek fortsätter att minska. Troliga orsaker är bl.a. betestillgång, rovdjursförekomst och ökat antal intrång av andra verksamheter i renbetesland. De s.k. kumulativa effekterna verkar ha en konsekvens. Säsongen 2014/15 och 2016/17 var hjorden över 254 000 renar, idag är den drygt 230 000 renar. Slaktuttaget fortsätter att minska både i antal renar och i kilogram medan medelpriset kr/kg fortsatt ökar.

Under vintern 2022/23 var det förhållandevis bra betesförhållanden och det s.k. katastrofskadeskyddet, dvs. bidrag till utfodring som erhålls när renens bete ”läses” av is eller extremt snödjup, uppgick till 4,3 miljoner kronor. Detta ska jämföras med 17 miljoner kronor föregående vinter och med 10,8 miljoner kronor året dess för innan. Ersättningen, som är svår att förutse beroende på klimatet, belastar anslag 1:22 *Främjande av rennäringen m.m.*

Ersättningen för rovdjursförekomst, vilken huvudsakligen baseras på rovdjursförekomst inom samebyns betesområde, ligger i paritet med tidigare år. Det bedöms fortsatt finnas väderberoende svårigheter med inventeringen, framför allt av järv. Därför pågår projekt med DNA-inventering av järv.

Tabell 2.35 Statistik om rennäringens utveckling 2012/13–2022/23

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Vinterrenhjord *										
(antal djur)	254 200	250 364	248 139	254 247	248 702	241 013	240 419	234 623	235 958	230 427**
Slakt										
(antal djur)	54 440	56 333	54 802	59 121	53 150	47 618	49 631	40 811	47 350	50 370
Medelpris per kilogram										
(kronor)	52,8	57,1	59,5	68,6	66,5	67,4	67,6	72	78,9	102,3
Pristillägg										
(tkr)	17 095	17 768	16 362	18 806	16 381	14 825	15 175	12 504	14 442	17 076
Slaktvärde										
(tkr)										
(exkl. pristillägg)	74 491	83 312	80 291	107 366	90 641	81 767	85 509	73 975	92 487	135 788
Ersättning för rovdjursförekomst*										
(tkr)										
(från anslag 1:22)	49 837	53 822	53 120	50 412	54 268	50 130	55 493	49 329	52 576	51 135

*Avser kalenderår 2011–2023.

** Preliminär.

Källa: Sametinget.

2.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.7.1 En sammanhållen landsbygdspolitik

Regeringen bedömer att målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken delvis har uppnåtts genom insatser inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Även insatser inom andra utgiftsområden har bidragit. Därmed har insatserna sammantaget bidragit till en hållbar utveckling som stärker konkurrenskraften och robustheten samt gör det än mer attraktivt att bo, leva och verka i hela landet.

En rad olika faktorer påverkar utvecklingen i landsbygderna. De centrala indikatorerna pekar på en viss förbättring vad gäller tillgången till snabbt bredband och tillgängligheten till drivmedel samtidigt som tillgängligheten till dagligvaror har stabiliserats. Däremot visar indikatorn inrikes flyttnetto, som följer upp lokal attraktivitet och boendeval, att de förändrade flyttmönstren under pandemin, med positiva inrikes flyttnetton i många landsbygdskommuner, bröts under 2023. Det finns dock fortfarande skillnader mellan landsbygdskommunerna där vissa fortfarande har positiva inrikes flyttnetton. Det negativa inrikes flyttnettot i landsbygdskommuner försvårar möjligheterna att nå målet för landsbygdspolitiken.

Regeringen bedömer att bredbandsstödet via Europeiska regionala utvecklingsfonden, landsbygdsprogrammet och det nationella stödet via Post- och telestyrelsen har bidragit positivt till den högre utbyggnadstakten av snabbt bredband inte minst i landsbygdskommuner. Det finns dock fortsatt hushåll och företag som saknar en snabb bredbandsuppkoppling. Regeringen anser att tillgång till dagligvaror, drivmedel och grundskola är grundläggande förutsättningar för att företag ska kunna verka och för att människor ska kunna leva i hela landet. Det påverkar såväl attraktivitet som en robust och hållbar utveckling i landsbygderna. Regeringen konstaterar att nätet av dagligvarubutiker i gles- och landsbygder fortsatt ligger på en stabil nivå. Vidare bedömer regeringen att tillgängligheten till drivmedelsstationer i landsbygdskommunerna är god. Satsningarna på stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och 23 Areella näringar, landsbygd och

livsmedel har därmed bidragit till att villkoren för att leva, bo och verka i hela landet har stärkts.

Regeringen bedömer att ökad digital mognad i småföretag i landsbygder är av betydelse för att ta tillvara digitaliseringens möjligheter i hela landet. Samarbetsprojekten mellan olika aktörer finansierade av landsbygdsprogrammet bedöms ha bidragit till detta. Vidare anser regeringen att utvecklade och digitala arbetssätt i bl.a. primärvården kan ha bidragit till en mer tillgänglig och nära vård i landsbygder, vilket satsningarna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bedöms ha bidragit till.

2.7.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Omvärldsförändringarna har fortsatt satt företag inom livsmedelskedjan under ekonomisk press genom stora kostnadsökningar på råvaror och insatsvaror. För primärproduktionen följdes goda skördar 2022 av ett år med betydligt sämre väderförhållanden under 2023 vilket påverkade både skördens nivå och kvalitet negativt. En hög inflation har lett till stigande räntor vilket lett till ökade kapitalkostnader, inte minst för jordbruksföretagen. Särskilt hårt riskerar detta att slå mot unga lantbrukare som ofta har högre beläning än äldre och etablerade lantbrukare, vilket försvårar generationsskiftet som svenskt lantbruk behöver.

Energi står för en betydande del av produktionskostnaderna för jordbruks- och fiskerisektorn, då många processer är energikrävande. Att energipriserna har fortsatt att ligga på en hög nivå under stora delar av år 2023 har därför varit av särskild betydelse för livsmedelskedjan

Dessutom har den svaga kronkursen bidragit till lägre lönsamhet i svensk livsmedelsproduktion, eftersom kostnaden för importerade insatsvaror blivit högre för alla led i livsmedelskedjan. Ökade kostnader i livsmedelsproduktionen leder till ökade livsmedelspriser för konsumenterna. Vikande köpkraft hos konsumenterna har under 2023 satt ytterligare press på svenska livsmedelsproducenter därför att möjligheterna att få täckning för ökade kostnader blivit sämre. Regeringen ser därför fortsatt behov av att vidareutveckla den nationella livsmedelsstrategin för att stärka lönsamhet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan.

Regler och villkor

Primärproduktionens utveckling

Regeringen konstaterar att produktionsvolymen och den svenska marknadsandelen har ökat för griskött och matfågel under perioden 2016–2022. Den svenska marknadsandelen har även ökat för nötkött.

Inom mejerisektorn syns dock en något lägre svensk mjölkinvägning under samma period och marknadsandelen för ost har sjunkit 2016–2022.

Spannmål har en fortsatt hög marknadsandel och skörden av spannmål under 2022/23 var både högre än föregående år och det senaste femårsgenomsnittet. Marknadsandelen för matpotatis ligger fortsatt stabilt på omkring 90 procent. På grund av utbrotten av fågelinfluensa 2021 sjönk den svenska produktionen av ägg, vilket resulterade i att marknadsandelen sjönk från 98 till 89 procent. Under 2022 återhämtade sig produktionen samtidigt som importen minskade och det fick den svenska marknadsandelen att stiga till 101 procent.

För vattenbruksprodukter var produktionsvolymen lägre 2022 jämfört med 2016. Insjöfisket var oförändrat i jämförelsen mellan de två åren. Även produktionsvolymen

för fisket gällande volym landad fisk, och för marint fiske visar på en statistiskt signifikant nedåtgående trend.

Antalet jordbruksföretag uppgår till 56 200 (juni 2023) och antalet sysselsatta inom jordbrukssektorn uppgår till 53 200 (2022). Arealen åkermark var 2 530 000 hektar och arealen betesmark uppgick till 453 000 hektar. Regeringen vill understryka att ökande livsmedelsproduktion är av stor vikt för att kunna säkerställa tillgång till livsmedel för befolkningen och därmed bidrar till att stärka förmågan i Sveriges civila försvar. Hållbar livsmedelsproduktion måste ses i ett brett perspektiv med hänsyn till vikten av ökad produktivitet, tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i hela landet. När det gäller jordbruket bör hållbar jordbruksproduktion relateras till en rad olika aspekter såsom resurseffektivitet, produktivitet, anpassning till ett förändrat klimat och möjligheten att utveckla konkurrenskraftiga och lönsamma jordbruksföretag. Vidare kan hållbar jordbruksproduktion ge positiva bidrag i form av ekosystemtjänster, biologisk mångfald, giftfri miljö, god livsmiljö och rekreativsmöjligheter och bedömas med avseende på produktionens påverkan på miljön och klimatet i övrigt. Regeringen bedömer att det är svårt att mellan enskilda år dra några mer långtgående slutsatser vad gäller utvecklingen då exempelvis miljöpåverkan från jordbruket beror av många icke påverkbara faktorer såsom årsmån samt vad och hur mycket som produceras.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

EU-programmen för den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformade för att bidra till uppfyllandet av målen för det strategiska området Regler och villkor i livsmedelsstrategin om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, samt till mål för landsbygdsutveckling, miljön och klimatet. För landsbygdsprogrammet är den övergripande bedömningen att det höga budgetutnyttjandet bidragit väl till målen, även om deltagandet i insatser för kompetensutveckling inte ser ut att nå målet vid nedstängningen av programmet 2025. När det gäller det första årets genomförande av den strategiska planen visar de kompletterande indikatorerna att de areal- och djurbaserade stöden i hög utsträckning har bidragit till uppsatta mål. Det finns dock uppgifter i den samlade redovisningen hos Jordbruksverket som indikerar avvikelser i vissa andra stöd som innebär att en översyn av planens utformning och målsättningar kan behöva göras under 2025. Även genomförandet av grundvillkoren kan förenklas. Bedömningen är att de insatser som görs för att öka intresset för vissa stöd samt öka handläggningskapaciteten på stödmyndigheterna kommer ha effekt på det kommande utnyttjandet av flera stöd.

En mer likvärdig kontroll av livsmedel och foder

Kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen har huvudsakligen utförts enligt den nationella kontrollplaneringen för primärproduktionen. Resultatet är i nivå med tidigare år. De flesta länsstyrelser har genomfört sin del av kontrollplaneringen men fortfarande har en tredjedel inte nått ända fram. Livsmedelskontrollen i ledet efter primärproduktion är generellt riskbaserad, väsentliga avvikelser upptäcks och åtgärder för att följa upp avvikelser vidtas. Samtidigt finns kvarvarande brister i ett mindre antal kontrollmyndigheter.

Regeringens införande av fasta avgifter per slaktat djur för den offentliga kontrollen av slakterier och vilthanteringsanläggningar bedöms medföra mer likvärdiga avgifter samt minska slaktkostnaderna för slakteriföretagen. Fasta avgifter bedöms medföra ett enklare och mer förutsägbart och likvärdigt avgiftssystem för alla slakteriföretag samt transparens vad gäller företagens kostnader för kontrollen.

Fortsatt gott djurhälsoläge

Sverige har generellt ett gott djurhälsoläge hos både vilda och tama djur med få utbrott av smittsamma djursjukdomar. Förekomsten av antimikrobiell resistens hos livsmedelsproducerande djur är låg i ett internationellt perspektiv. Smittor i den omgivande miljön, såsom afrikansk svinpest, fågelinfluensa och salmonella utgör ett hot mot vårt goda djurhälsoläge med risk för sjukdomsutbrott inom djurhållningen. Strukturomvandlingen i lantbruket med färre och större besättningar innebär dessutom att konsekvenserna vid sjukdomsutbrott blir större, i form av stora kostnader och produktionsstörningar, vilket i sin tur kan påverka livsmedelsförsörjningen.

Tillgång till djursjukvård i hela landet dygnet runt är viktigt för att upprätthålla en god djurhälsa och ett gott djurskydd samt för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Jordbruksverket, som har i uppdrag att säkerställa tillgången till veterinärer där privata alternativ saknas, måste ges förutsättningar att fullfölja sitt uppdrag.

Länsstyrelsernas djurskyddskontrollverksamhet och Jordbruksverkets kompetenscentrum för 3R-frågor

Det råder en relativt jämn balans mellan den i förväg planerade och riskbaserade djurskyddskontrollen och den händelsestyrda djurskyddsverksamheten vilket tyder på att myndigheterna lyckas balansera den händelsestyrda verksamheten på ett sådant sätt att länsstyrelserna även hinner arbeta med rutinmässiga kontroller. Det bedöms dock fortfarande vara en utmaning för länsstyrelserna att utföra rutinmässiga kontroller av kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur i tillräcklig omfattning. Det finns fortfarande stora skillnader i måluppfyllelse mellan olika länsstyrelser och skillnader i förutsättningar för, och effektiviteten i kontrollarbetet.

Regeringen bedömer att kompetenscentret för 3R-frågor fyller en viktig funktion och utgör även fortsättningsvis en plattform för att främja och samordna arbetet med att ersätta, begränsa och förfina djurförsök.

Fiskeripolitik och vattenbruk

Uppnåendet av målen för den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) är en förutsättning för att fisket ska kunna bedrivas hållbart både ur biologisk, social och ekonomisk synpunkt. Även om fisketrycket generellt minskar och lekbiomassan ökar finns det fortsatt flera bestånd där kvoterna inom EU inte fastställs på hållbara nivåer. Utvecklingen för svenskt yrkesfiske i havet visar en nedåtgående trend avseende infiskad volym och näringen möter flera utmaningar. Regeringen bedömer att förändringar i omvärlden, såsom brexit och statusen på havsmiljön och de marina ekosystemen på flera områden, fortsatt försvårar måluppfyllelse av de fiskepolitiska målen. Genomförandet av programmet för Europeiska havs- och fiskerifonden kan efter ca 2 år visa på goda prognoser att fastställda mål kan nås. Regeringens bedömning är också att de reviderade regelverket för EU:s fiskerikontroll kommer att bidra till en förbättrad regelefterlevnad samtidigt som det är avgörande för fiskets framtid att fiskemöjligheterna beslutas i enlighet med MSY.

Fortsatt utveckling av jakt- och viltförvaltning

Regeringen bedömer att viltförvaltningen har utvecklats och i viss mån skapar förutsättningar för en ekosystembaserad, adaptiv, och decentraliserad förvaltning. Det krävs dock en fortsatt utveckling av arbetet. Det krävs bl.a. ökad kunskap och ett arbete med förebyggande åtgärder för att minska och hantera uppkomna viltskador. Kostnaderna för viltskadorna är stora och kan ha en negativ inverkan på livsmedelsproduktion.

Konsument och marknad

Livsmedelsindustrin och livsmedelsexport

Regeringen bedömer att satsningen på livsmedelsexport har bidragit till att stärka svensk handel då värdet av den totala exporten av livsmedels- och jordbruksprodukter ökade med 22 procent under 2022, undantaget vidareexporten av norsk fisk.

Regeringen bedömer samtidigt att mervärden i svensk livsmedelsproduktion behöver framhävas och konkurrenskraften i svensk livsmedelsproduktion öka, inte minst med tanke på att exporten är en viktig drivkraft för att öka svensk livsmedelsproduktion.

Den låga risken för livsmedelsburna smitta och hälsoskadliga ämnen bidrar till ett högt förtroende för svenska livsmedel

Regeringen bedömer att målet att konsumenter ska ha ett högt förtroende för livsmedel är uppfyllt. Livsmedelsburna utbrott sker men tack vare god beredskap och förmåga att analysera smitta är det möjligt att vidta både korrigerande och förebyggande åtgärder.

De nationella provtagningsprogrammen för hälsoskadliga ämnen i livsmedel visar på en låg andel överskridanden. En låg förekomst av livsmedelsburna zoonoser hos livsmedelsproducerande djur och resultaten i de nationella provtagningsprogrammen förstärker bilden av att maten på den svenska marknaden är säker och att det finns goda förutsättningar för ett högt förtroende för svenska livsmedel.

Produktionen av ekologiska livsmedel fortsätter minska

Den nedåtgående trenden för ekologisk odling under de senaste åren fortsätter. Låga merpriser för ekologiska produkter till lantbrukarna leder till en minskad ekologisk odling. Den nedåtgående trenden inom den offentliga sektorn kan delvis förklaras av att de stigande inköpsvärdena påverkas starkt av prisökningar. I vissa kommuner och regioner har målen om ekologiska livsmedel också ersatts av mål för svenskt, närproducerat och lokalt oberoende av om det är ekologiskt eller inte. Vidare ser regeringen att ekologiska livsmedel fortsätter tappa andelar i dagligvaruhandeln. Det ekologiska sortimentet har i första hand pressats av den höga inflationen, vilken har lett till att livsmedelkedjor och konsumenter i ökad grad sökt efter billigare alternativ. Under slutet av 2023 började försäljningen av ekologiska livsmedel i handeln dock öka något (mätt i volym), vilket kan indikera att en vändning är på gång.

Restaurangnäringen

Rörelsemarginalen och avkastningen på eget kapital minskar i restaurangbranschen samtidigt som antalet företag i ledet ökar, vilket tyder på förväntningar om framtida lönsamhet.

Kunskap och innovation

Regeringen bedömer att de redovisade insatserna inom området har bidragit till att uppfylla det övergripande målet för utgiftsområdet och det strategiska målet Kunskap och innovation.

De indikatorer som valts för verksamheten vid SLU visar att universitetet bidrar till att uppfylla målen för utgiftsområdet. Regeringen konstaterar att SLU:s toppranking bland världens lantbruksuniversitet visar att den forskning, utbildning och miljöanalys som bedrivs har mycket goda förutsättningar att bidra till behovet av kunskapsbaserad utveckling. Antalet studenter vid SLU har minskat något i och med att volymen har anpassats till tillgängliga resurser. Den betydande utbyggnaden av platser för veterinärer och djursjukskötare fortgår enligt plan vilket regeringen bedömer på sikt ska underlätta tillgången till djurhälsovård. Antalet antagna doktorander har ökat något

vilket är positivt och bidrar till internationalisering och kompetensförsörjning i sektorn.

På flera forskningsfält som stödjer utvecklingen av bioekonomin är Sverige ledande internationellt sett. Vidare noteras att de satsningar på företagsnära forskarutbildning som nu resulterat i ett flertal doktorsexamina förväntas öka näringens forskningsmottaglighet på sikt. Det nationella forskningsprogrammet för livsmedel, med forskning i nära samarbete med näringen, bedöms bidra till ökat samarbete och samverkan.

Regeringen gör bedömningen att Formas utlysningar och satsningarna på kunskap, innovation och nyttiggörande utformats väl för att tillgodose behovet av forskning, innovation och ökad samverkan och därmed synergier mellan aktörer.

Sammantaget finns goda förutsättningar att bygga på när behovet av mer kunskap och höjd innovationstakt ökar, för att utveckla mindre sårbara samhällen och skapa grön omställning. Regeringen bedömer att kunskapsutveckling och innovation behövs generellt inom de areella näringarna och att det är en fördel att förstärka inkluderingen av samhällets aktörer i detta utvecklingsarbete.

2.7.3 Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen

Regeringen bedömer att det har skett en betydande utveckling i frågor om livsmedels- och dricksvattenberedskapen under året. Regeringen gör bedömningen att det därmed finns goda förutsättningar för förmågeutveckling inom sektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten kommande år.

Arbetet med att trygga en nödvändig försörjning av livsmedel och dricksvatten omfattar åtgärder i flera led hos en bredd av aktörer och är därför komplext. Eftersom det är företagen i livsmedelskedjans alla led som tillhandahåller livsmedel på marknaden är funktionaliteten i dessa företag helt avgörande för landets livsmedelsberedskap. Det finns också tydliga beroenden till andra sektorer att ta hänsyn till i arbetet. Myndigheternas nära dialog med näringslivet är därför en förutsättning för arbetet och avgörande för att kunna ta nästa steg i uppbyggnaden av livsmedels- och dricksvattenförsörjningen. Som ett led i detta behövs således en övergång från kunskaphöjande insatser till en fördjupad förmågeutveckling, som på systemnivå ökar robustheten i livsmedelskedjan. Förmågan att stå emot påfrestningar i händelse av kris och höjd beredskap förutsätter starka och lönsamma livsmedelsföretag i fredstid.

2.7.4 Skog

Efter flera år med historiskt höga avverkningsnivåer som en följd av hög efterfrågan på den svenska skogsindustrins produkter i kombination med omfattande avverkning av insektskadad skog minskade bruttoavverkningen under 2023. Samtidigt har årsringstillväxten för enskilda träd återhämtat sig sedan torr-året 2018 och insektsangreppen minskar. Sammantaget bedömer regeringen att bruttoavverkningen 2023 var något under den årliga tillväxten tillgänglig för avverkning. Industrins efterfrågan på skoglig biomassa ligger samtidigt kvar på en hög nivå vilket har lett till fortsatt stigande virkespriser under 2023 och inledningen av 2024.

Regeringen bedömer att Europeiska unionens gemensamma handelssanktioner mot Ryssland och Vitryssland är ett viktigt skäl till den fortsatt höga efterfrågan på nordiskt virke. Regeringen bedömer vidare att Sverige bidrar till den europeiska råvaruförsörjningen genom ett aktivt skogsbruk.

Regeringens bedömning är att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruksåtgärder bidrar till att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Trots pågående miljöförbättringsinsatser tar det tid att se resultat i uppföljningen. De första resultaten från den nya hänsynsuppföljningen visar bl.a. att 29 procent av avverkningarna med en strandlinje saknar kantzon mot vatten. Det finns ett fortsatt behov av att utveckla hänsynen till natur- och kulturmiljövärden vid skogsbruk. Den totala resursanvändningen av den svenska skogen är fortfarande hög och områden som avverkas och avsätts för naturvård fortsätter att öka. Marginalen för att göra ytterligare naturvårdsavsättningar, hantera effekterna av större skogsskador och samtidigt bibehålla eller öka avverkningsnivån har minskat avsevärt. Ytterligare avsättningar för naturvårdsändamål kommer därför påverka framtida avverkningsmöjligheter och vice versa.

Regeringen bedömer att samarbete mellan skogsägare och myndigheter har bidragit till att motverka granbarkborrens spridning. Det utbrott som startade efter den torra sommaren 2018 har halverats för andra året i rad. Skogsbruket behöver klimatanpassas för att säkra skogens ekosystemtjänster som exempelvis produktion av virke, rekreation, förebyggande av ras och översvämningar samt bevarande av biologisk mångfald. Klimatanpassning behövs också för den svenska skogsnäringens framtida konkurrenskraft. Det kan till exempel handla om tidig gallring, stormsäkkring genom inblandning av lövträd, ståndortsanpassning så att skogsskötseln följer förutsättningarna på respektive växtplats och nyttjande av förädlad plantmaterial anpassat för ett förändrat klimat.

Regeringen bedömer att den utredning som pågår inom Regeringskansliet om att utreda och föreslå författningsändringar om nationell fridlysning och en reglering i miljöbalken av rätten till ersättning när pågående markanvändning, såsom jord- och skogsbruk, avsevärt försvåras och ett ändamålsenligt marknyttjande inte får hindras, bidrar till ett värnande av äganderätten och förutsägbarhet för när nationell fridlysning inte ska få hindra att mark nyttjas på ett ändamålsenligt sätt, samtidigt som hänsyn tas till miljö- och naturvärden (KN2024/01639).

Ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybara råvaror bedöms ge högsta långsiktiga klimatnytta. Förnybara råvaror behövs för att ersätta fossilintensiva resurser såväl i Sverige som i andra länder via export. Det är osäkert om Sverige når sina EU-åtaganden om samlat ökat nettoupptag. Det är heller inte klarlagt i vilken utsträckning Sverige bidrar till internationella åtaganden om biologisk mångfald. För att öka skogens klimatnytta, såväl för substitution som för ökat nettoupptag, bedöms insatser för ökad tillväxt, god skogshälsa och en växande cirkulär bioekonomi behövas. Det finns ytterligare stor potential att öka kolinbindning och andelen förnyelsebart material inom byggandet genom att tillvarata mer av skogsbrukets produkter, inklusive bi- och restprodukter till exempel isolering och träfiberskivor.

2.7.5 De samiska näringarna

Den minskade vinterhjordens storlek bedöms sannolikt bl.a. bero på bristen på betestillgång, rovdjursförekomst och ökat antal intrång av andra verksamheter i renbetesland. För att kunna verka för en ekologisk hållbar rennäring och andra samiska näringar bedömer regeringen att det finns behov av en bättre överblick över tillgången på för rennäringen lämpliga betesområden. Regeringen bedömer att utvecklingen av såväl renbruksplanerna som förvaltningsverktyget för att uppnå toleransnivån för skador inom rennäringen orsakade av stora rovdjur är av stor

betydelse och kan ge bättre förutsättningar för hantering av negativa effekter på renskötsel.

2.8 Politikens inriktning

2.8.1 En sammanhållen landsbygds politik

Landsbygdernas utveckling är avgörande för hela Sveriges framgång. Här har regeringen ett samlat fokus: Hela Sverige ska fungera. Villkoren för att bo, leva och verka i landsbygderna ska stärkas. Därför gör regeringen en översyn av den sammanhållna landsbygds politiken för att peka ut dess fortsatta inriktning.

Landsbygdernas förutsättningar skiljer sig åt i olika delar av landet. För att uppnå målet för en sammanhållen landsbygds politik behövs därför en bredd av olika insatser inom många utgiftsområden. Det ska finnas tillgång till vård, skola, omsorg och kultur i hela landet. Kompetensförsörjning och möjligheterna till kompetensutveckling ska främjas. Bostadsbyggandet behöver öka, inte minst genom förbättrad tillgång till byggbar mark och regelförenklingar. Strandskyddet för de areella näringarna ses över och regeringen avser att reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära vatten. Det ska finnas bättre förutsättningar för ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv med god förmåga till förnyelse. De areella näringarnas konkurrenskraft behöver stärkas och produktionen inom näringarna öka på ett hållbart sätt. Tillgänglighet genom digital kommunikation och transportinfrastruktur är grundläggande för landsbygdernas utveckling. Utbyggnaden och underhållet av bredband, vägar, järnvägar och laddinfrastruktur är viktigt. Drivmedel till rimliga priser och ett stabilt energisystem behövs i hela Sverige. De som bor, lever och verkar i landsbygderna ska känna trygghet och ha förtroende för rättsväsendet. Polisens lokala närvaro ska öka i hela landet. Beredskapen för att hantera fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig ska stärkas. Genom att goda livsvillkor, jobb och försörjning värnas i hela landet kan individers och därigenom samhällets försvarsvilja och motståndskraft stärkas. Tillgång till kommersiell och offentlig service både i vardag, i fredstida kriser och vid höjd beredskap är av stor vikt för ett robust samhälle.

Regeringens utveckling och styrning av landsbygds politiken inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ska vara samordnad med vissa insatser inom utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 16 Utbildning och universitetsforskning, 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, 19 Regional utveckling, 20 Klimat, miljö och natur, 22 Kommunikationer, 24 Näringsliv samt övriga berörda utgiftsområden. Insatserna inom områdena ska komplettera varandra och bidra till synergier. Insatserna ska även anpassas utifrån de lokala och regionala förutsättningarna. Kommunerna, regionerna, de statliga myndigheterna och det civila samhällets organisationer har viktiga roller för att uppnå målet för den sammanhållna landsbygds politiken. Ett statsbidrag till det civila samhällets organisationer för att stärka deras förutsättningar att verka och göra insatser för en hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling föreslås inom utgiftsområde 19 Regional utveckling avsnitt 2.8.

I juli 2024 fick en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklings politiken och landsbygds politiken ska inriktas och utformas, med syfte att stärka möjligheterna att uppnå målen för dessa områden (dir. 2024:69). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2026.

2.8.2 En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

Omvärldsförändringar och utmanande väderförhållanden satte ekonomisk press på livsmedelsföretagen under 2023 och staten har som svar på detta tagit fram krisstöd för att stötta delar av näringen som var särskilt utsatta. Det är ett tillvägagångssätt som inte är långsiktigt hållbart för att upprätthålla en trygg livsmedelsförsörjning.

Regeringen arbetar därför med att förbättra och konkretisera livsmedelsstrategin så att konkurrenskraften och robustheten i hela livsmedelskedjan kan öka och därmed stärka försörjningsförmågan. Detta är särskilt viktigt för primärproduktionen, som är grunden för livsmedelskedjan.

Utgångspunkten i arbetet med livsmedelsstrategin är konsumenternas efterfrågan, såväl nationellt som på exportmarknaderna samt samhällets behov, med fokus på stärkt konkurrenskraft och ökad hållbar produktion. Arbetet ska ske genom regelförenklingar och förbättrade företagsvillkor för att stärka attraktiviteten i livsmedelskedjan, samt genom att stärka de grundläggande förmågorna inom forskning och innovation. För att uppnå en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion i Sverige behöver konkurrensförutsättningarna stärkas för svenska livsmedelsproducenter med bibehållna högt ställda djurhållningskrav. Insatser ska också ske för att öka företagets robusthet och stärka försörjningsförmågan samt genom ökade exportfrämjande aktiviteter och ökat fokus på svensk kvalitet och gastronomi. Det är genom att Sverige har en god produktion av livsmedel i fredstid som vi skapar förutsättningar för att försörja oss själva i kris- och krigstid. Därför har livsmedelsproduktionen en plats i den kommande Totalförsvarspropositionen.

Livsmedelsstrategin 2.0 kommer att vara vägledande för åtgärder för att livsmedelsstrategins riksdagsbundna mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion ska kunna förverkligas. Regeringen har i detta arbete höga ambitioner för hela livsmedelskedjan inom samtliga hållbarhetsperspektiv: ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Svensk livsmedelsproduktion är redan i dag ett föredöme då produktionen är av hög kvalitet, med låg miljöpåverkan och stor hänsyn till djurens välfärd.

Regeringen planerar att införa gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker där småskalig och hantverksmässig produktion gynnas samtidigt som Systembolaget Aktiebolags monopol värnas. Regeringen anser också att alkoholskatten för öl från oberoende småbryggerier bör sänkas, se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.21.

För att nå målet i livsmedelsstrategin om en ökad hållbar produktion krävs det även insatser som främjar generationsväxling, utveckling och nya investeringar i sektorn. Regeringen avser, genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, justera den valutakurs som ska tillämpas för programperioden 2023–2027, från 9,30 till 10,50 kronor per euro. Syftet är att valutakursen ska komma närmare den faktiska kursen och på så sätt möjliggöra ett högre utnyttjande av EU-medlen. Detta innebär att budgeten för den strategiska planen förstärks för åren 2025–2027. Förstärkningen syftar till att öka jordbrukets konkurrenskraft och robusthet i hela landet och bidra till att livsmedelsstrategins mål nås. Ändringen av förordningen innebär även att havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet förstärks. Regeringen gör också under 2025 en särskild satsning på ett förstärkt investeringsstöd för konkurrenskraft inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.

Regeringen föreslår att Statens jordbruksverks förvaltningsanslag ökas med anledning av krav från EU. Syftet med förstärkningen är bland annat att skapa förutsättningar att uppfylla EU:s krav för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Regeringen inför från och med läsåret 2025/26 ett stöd till skolfrukt inom ramen för EU:s skolprogram för utdelning av mjölk, frukt och grönsaker. Ett skolfruktstöd ger barn möjlighet att lära sig mer om lantbruk och trädgårdsodling samt om vikten av hälsosamma matvanor för en god hälsa, vilket kan bidra till att målen för livsmedelsstrategin uppfylls.

För att uppnå en god växthälsa är det förebyggande arbetet med inventeringar för tidig upptäckt och en effektiv bekämpning av växtskadegörare centralt. Regeringen föreslår därför en satsning för att påbörja inrättandet av ett nationellt referenslaboratorium för diagnosticering av växtskadegörare på SVA.

Staten har ett ansvar för djurens hälso- och sjukvård. Den senaste tidens utveckling innebär stora förändringar och utmaningar, inte minst när det gäller att säkerställa tillgången till veterinär dygnet runt, i hela landet. För att säkerställa tillgången på veterinär service tillförs medel till Statens jordbruksverk.

Eftersom livskraftiga fiskbestånd är en förutsättning för ett konkurrenskraftigt fiske, anser regeringen att det fortsatt är avgörande för det svenska yrkesfiskets framtid att åtgärder och beslut baseras på vetenskapliga råd, främst från Internationella havsforskningsrådet. Regeringen vill att svenska företag ska kunna utvecklas längs hela den blå värdekedjan, från fisket och vattenbruket via beredningsindustrin och samtliga förädlingssteg till marknad och konsument. I propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156) pekar regeringen därför på betydelsen av ett helhetsperspektiv, Se även utg.omr.20. Regeringen avser att arbeta för att god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls samtidigt som havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar liksom livsmedelsförsörjningen kan utvecklas. Inom förvaltningen ska verktyg och åtgärder identifieras och genomföras för olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att stärka bestånden av stor rovfisk och ekosystemens resiliens. Regeringen vill se en bredare helhetssyn på förvaltningen av haven och ett effektivare åtgärdsarbete som inkluderar möjliggörande av allmän jakt på skarv och beståndsreglerande jakt på säl. Det är en förutsättning för regeringens målsättning att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. I och med ikraftträdandet av ett reviderat regelverk för EU:s fiskerikontroll kommer utvecklingen att modernisera och förenkla reglerna för kontroll av fiskeverksamheten samt att säkerställa efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitiken att fortsätta och förstärkas.

Regeringen anser att en regionaliserad viltförvaltning måste bygga på vetenskapliga underlag och fungera på ett sätt så att de människor och verksamheter som berörs uppfattar att den har legitimitet. Regeringen verkar för att minska vargstammen och att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus ska vara i enlighet med riksdagens mål, bl.a. för att minska konflikterna med tamdjurshållningen. Regeringen verkar också för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt och utveckla åtgärder för att minska vildsvinsstammen, utifrån lokala och regionala behov.

Kunskap och innovation

Forskning, utbildning samt nyttiggörande och samverkan som leder till innovation inom utgiftsområdet är grundläggande för att stärka konkurrenskraft och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Det är viktigt med samverkan mellan staten och näringslivet, inte minst i det innovationsfrämjande arbetet.

Forskningen inom SLU ligger i topp i världen på flera områden. SLU förväntas lämna viktiga bidrag till kompetensförsörjning, till nytta för ett stärkt näringsliv, grön omställning och en hållbar samhällsutveckling. Ett tillskott av medel kommer att

stabilisera driften av Universitetsdjursjukhuset (UDS) vid SLU. Satsningen kommer också att underlätta fortsatt europeisk ackreditering av svenska veterinärer.

För att begränsa skador från främmande och inhemska skadegörare och för att skapa mer resistent skogsträd vill regeringen genomföra satsningar på skogsträdsförädling, inklusive alm och ask, för ökad motståndskraft samt utveckla nödvändig infrastruktur, exempelvis ett screeningcenter för resistens mot skogsträdens skadegörare.

Forskning exempelvis inom bioekonomi, energi, klimatrelaterade frågor samt livsmedelsproduktion kan bidra till att öka både Sveriges konkurrenskraft och resiliens. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har en central roll i förverkligandet av regeringens forskningspolitik. För att skapa förutsättningar för en större produktion, högre förädlingsvärden samt en ökad resurseffektivitet i hela landet inom ramen för en växande cirkulär bioekonomi, behövs forsknings- och innovationsinsatser. Dessa bidrar även väsentligt till industrins konkurrenskraft, grön omställning och kompetensförsörjning. Cirkulär bioekonomi är grundläggande för Sveriges försörjningsförmåga och export. Livsmedelsforskning behövs för sektorns utveckling som helhet och för att nå livsmedelsstrategins mål. Investering i detta område möjliggör ökad konkurrenskraft, nya produkter och användningsområden, och därmed stärkt beredskap och säkerhet.

Regeringen föreslår en satsning på Formas forskningsanslag inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen som kommer att presenteras under hösten 2024 (se även utg.omr. 16 och utg.omr. 20).

2.8.3 Stärkt civilt försvar och krisberedskap inom livsmedels- och dricksvattenförsörjning

Tillräcklig tillgång till livsmedel och dricksvatten är en grundförutsättning för människors liv och hälsa och för att samhället ska fungera i alla dess delar, även under kris och höjd beredskap. En robust livsmedelsförsörjning och ökad livsmedelsproduktion i fredstid är grundförutsättningar för en fungerande livsmedelsförsörjning i höjd beredskap och ytterst krig, och ger även bättre förutsättningar att hantera fredstida kriser bättre. För att det ska vara möjligt behövs lönsamma och konkurrenskraftiga företag, såväl i primärproduktion som i senare led, inklusive livsmedelsbutikerna, som är avgörande för att säkerställa att livsmedel når konsumenterna. Det finns även behov av att säkerställa tillgången till vissa strategiska varor, exempelvis genom lagerhållning.

I syfte att stärka den samlade förmågan inom totalförsvaret behöver arbetet med att återuppbygga det civila försvaret ytterligare intensifieras. Därför tillförs ytterligare medel för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen och till åtgärder för att säkerställa tillgången till dricksvatten. För att säkerställa att hela befolkningen har tillgång till nödvändiga livsmedel i händelse av en allvarlig störning såsom fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig, krävs att robustheten i livsmedelskedjan ökar på systemnivå. Arbetet inom beredskapssektorn livsmedelsförsörjning- och dricksvatten behöver därför övergå från kunskapshöjande och förutsättningsskapande, till konkreta förmågehöjande åtgärder i hela livsmedelskedjan som leder till fördjupad förmågeutveckling för beredskapssektorn som helhet. I enlighet med Klimat- och anpassningsstrategin (skr. 2023/24:97) kommer regeringen verka för att en bedömning av klimatrisker fortsatt integreras i detta arbete. Därtill förstärks förvaltningsanslagen för bl.a. Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk och Sveriges veterinärmedicinska anstalt, för att ge myndigheterna de förutsättningar som behövs för att öka sin egen förmåga som beredskapsmyndigheter.

2.8.4 Skogen som strategisk resurs för ett robust Sverige samt för jobb och tillväxt

Den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. Avvägningen mellan produktion och naturvård, som kommer till uttryck i skogsvårdslagen (1979:429), skapar en grund för det fortsatta genomförandet av skogspolitiken. Den ger även förutsättningar för skogsägarens fortsatta enskilda ägande och brukande av skogen och regeringen anser att principen om frihet under ansvar fungerar väl och är viktig att värna. Likväl som grunderna i skogspolitiken ligger fast har regeringen tillsatt en utredning i syfte att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik, givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU. Det finns ett behov av ytterligare samhällsekonomiskt effektiva åtgärder som stärker incitament, investeringsvilja och näringsfriheten i skogsnäringen i syfte att öka den skogliga tillväxten och öka tillgången till hållbart producerad inhemsk biomassa, och som därmed skapar förutsättningar för att framöver upprätthålla balansen mellan de två jämställda skogspolitiska målen. De jämställda skogspolitiska målen, miljömålet och produktionsmålet, som togs fram i och med reformen 1993 ska ligga fast (dir. 2024:16).

Skogen är en strategisk resurs för ett robust Sverige samt för jobb och tillväxt. Skogsnäringen står för ca 10 procent av Sveriges totala varuexport. Skogen täcker två tredjedelar av Sverige och har betydelse för klimatet samt för vår gemensamma miljö och det svenska kulturarvet. Samtidigt som skogen brukas har virkesförrådet i skogarna fördubblats de senaste 100 åren och andelen skyddad skog ökat. Sammantaget är drygt en fjärdedel av den svenska skogsmarken undantagen från skogsbruk för virkesproduktion.

Det svenska skogsbruket är centralt för svenskt klimatarbete och tillgång till biomassa är av stor vikt för att möjliggöra omställningen till fossilfria material och bränslen. Den växande skogen är också avgörande för den biologiska mångfalden. Det finns idag inte någon samlad offentlig statistik för den samlade bioekonomin och bioekonomins substitutionsnytta. Regeringen bereder nu förslag från bioekonomi-utredningens slutbetänkande En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84). Regeringen prioriterar att det svenska skogsbruket inte begränsas utan fullt ut kan bidra till att uppnå klimatmålen, samt till jobb och tillväxt i hela landet.

Ett flertal nya EU-rättsakter är under förhandling eller implementering och EU står inför en ny politisk mandatperiod som också kan påverka det svenska skogsbruket och den nationella skogspolitiken. Regeringen föreslår därför ökade medel till Skogsstyrelsen för implementering av ny EU-lagstiftning och ytterligare insatser i det fortsatta europeiska och internationella samarbetet. Mot samma bakgrund föreslås även en satsning på Riksskogstaxeringen. Regeringen föreslår vidare ökade medel till Skogsstyrelsen för handläggning och utredning av ärenden p.g.a. rättsutvecklingen inom skogsvårdslagens och miljöbalkens tillämpning för skogsbruksåtgärder.

Inriktningen för fortsatt arbete är att främja ett långsiktigt hållbart aktivt svenskt skogsbruk och en växande cirkulär bioekonomi med konkurrenskraftiga näringar. För regeringen är en hållbar bioekonomi, en långsiktigt ökad tillgång till hållbar biomassa, cirkulär ekonomi och klimatanpassning avgörande element i ett effektivt klimatarbete som bör främjas nationellt, inom EU och internationellt. Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta tillvara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. En mångfald av brukande av skogen är viktigt där en stark äganderätt och skogsägarnas egna drivkrafter är avgörande för att uppnå de jämställda målen i skogspolitiken. Frivilligt formellt skydd ska fortsätta

utgöra en grundläggande utgångspunkt och huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna vid skydd av skog.

De stora skillnaderna mellan skog i olika EU-länder gör att beslut bör fattas på en nivå där det går att ta hänsyn till nationella förutsättningar. Det nationella självbestämmandet över skogsfrågor ska värnas och detaljregleringar av skogsbruket undvikas. Regeringen avser även att bevaka EU-fördragets viktiga principer om subsidiaritet och proportionalitet. Regeringen kommer i alla avseenden och sammanhang att värna och verka för ett hållbart svenskt skogsbruk, med omsorg för kommande generationer.

2.8.5 De samiska näringarna

För att upprätthålla en långsiktigt hållbar rennäring och stärka andra samiska näringars förutsättningar främjar regeringen samernas möjlighet till inflytande i frågor som särskilt berör samer och som påverkar samebyarna och nyttjandet av renskötselområden. En central fråga för rennäringen är att samexistens med rovdjuret sker inom ramen för den av riksdagen fastställda toleransnivån för skador på renar orsakade av stora rovdjur. Det är därför angeläget att arbetet med ett förvaltningsverktyg i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur fortskrider.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Skogsstyrelsen

Tabell 2.36 Anslagsutveckling 1:1 Skogsstyrelsen

Tusental kronor

2023	Utfall	557 218	Anslagssparande	-6 916
2024	Anslag	545 123 ¹	Utgiftsprognos	534 608
2025	Förslag	584 367		
2026	Beräknat	616 948 ²		
2027	Beräknat	613 814 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 603 956 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 589 532 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Skogsstyrelsens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.37 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:1 Skogsstyrelsen**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	545 123	545 123	545 123
Pris- och löneomräkning ²	15 883	27 961	38 983
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	23 360	43 863	29 707
<i>varav BP25³</i>	<i>44 800</i>	<i>64 800</i>	<i>49 800</i>
– Höjning anslag 1:16 UO23	-200	-200	-200
– Avskogningsförordningen och andra EU- och internationella frågor	20 000	40 000	30 000
– Rättsutvecklingen i skogspolitiken	25 000	25 000	20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	584 367	616 948	613 814

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2025 för Skogsstyrelsens arbete med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010 (avskogningsförordningen) och andra EU- och internationella frågor. För 2026 beräknas anslaget öka med 40 000 000 kronor, för 2027 beräknas anslaget öka med 30 000 000 kronor, för 2028 beräknas anslaget öka med 17 000 000 kronor och för 2029 beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor.

Anslaget ökas med 25 000 000 kronor per år 2025–2026 för Skogsstyrelsens arbete med anledning av rättsutvecklingen inom skogspolitiken. För 2027 beräknas anslaget öka med 20 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 584 367 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Skogsstyrelsen* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 616 948 000 kronor respektive 613 814 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.38 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Skogsstyrelsen**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
<i>Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten</i>						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>	30	-5	470	475	-5	20
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Skogliga tjänster	1 335	-1 335	68 000	68 000	0	0
Arbetsmarknadsrelaterade tjänster	-22 152	0	45 000	45 000	0	-22 152
Tjänsteexport	106	0	0	0	0	106
Summa uppdragsverksamhet	-20 711	-1 335	113 000	113 500	0	-22 046

Källa: Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsens offentligrättsliga verksamhet utgörs av avgifter som tas ut för vissa ärenden enligt skogsvårdslagen (1979:429) och miljöbalken. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som ska finansieras genom avgifter med full kostnadstäckning. Undantaget är vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Avgifterna får disponeras av Skogsstyrelsen.

2.9.2 1:2 Insatser för skogsbruket**Tabell 2.39 Anslagsutveckling 1:2 Insatser för skogsbruket**

Tusental kronor

2023	Utfall	477 216	Anslagssparande	117 157
2024	Anslag	594 373 ¹	Utgiftsprognos	562 586
2025	Förslag	594 373		
2026	Beräknat	594 373		
2027	Beräknat	594 373		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljövårdsåtgärder inom skogsbruket och åtgärder för att anlägga och vårda ädellövskog. Anslaget får användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget får även användas för ersättning med anledning av beslut från Skogsstyrelsen som avsevärt försvårar pågående markanvändning. Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdsförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.40 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:2 Insatser för skogsbruket**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	594 373	594 373	594 373
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	594 373	594 373	594 373

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 594 373 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 594 373 000 kronor respektive 594 373 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 110 000 000 kronor 2026–2028.

Skälen för regeringens förslag: I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 110 000 000 kronor 2026–2028.

Tabell 2.41 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
Ekonomiska åtaganden vid årets början	45 812	52 755	81 109			
Nya ekonomiska åtaganden	43 452	72 681	85 223			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-32 891	-39 862	-56 332	-70 583	-23 717	-15 700
Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden	-3 618	-4 465				
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	52 755	81 109	110 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	130 000	130 000	110 000			

2.9.3 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 2.42 Anslagsutveckling 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor

År	Utfall	182 900	Anslagssparande	-3 594
2023	Utfall	182 900	Anslagssparande	-3 594
2024	Anslag	191 847 ¹	Utgiftsprognos	191 710
2025	Förslag	227 537		
2026	Beräknat	239 697 ²		
2027	Beräknat	250 918 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 234 382 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 241 108 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens veterinärmedicinska anstalts förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.43 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	191 847	191 847	191 847
Pris- och löneomräkning ²	7 790	12 317	15 913
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	27 900	35 533	43 158
varav BP25 ³	24 900	24 900	31 900
– Höjning anslag 1:16 UO23	-100	-100	-100
– Utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn	22 000	15 000	16 000
– Nationellt referenslaboratorium för växtskadegörare	3 000	10 000	16 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	227 537	239 697	250 918

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret i syfte att stärka den samlade förmågan inom totalförsvaret anser regeringen att medel för att öka myndighetens egen förmåga som beredskapsmyndighet bör överföras till anslaget från anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet*. Därför ökas anslaget med 22 000 000 kronor 2025. För 2026 beräknas anslaget minska med 15 000 000 kronor och för 2027 beräknas anslaget öka med 16 000 000 kronor.

För att påbörja inrättandet av ett nationellt diagnoslaboratorium för växtskadegörare tillförs anslaget 3 000 000 kronor 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 10 000 000 kronor, för 2027 beräknas anslaget öka med 16 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 227 537 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Statens veterinärmedicinska anstalt* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 239 697 000 kronor respektive 250 918 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.44 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Statens veterinärmedicinska anstalt**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Uppdragsverksamhet</i>	9 885	-6 000	184 000	187 000	-3 000	885
<i>Tjänsteexport</i>	1 158	0	13 000	13 000	0	1 158
Summa uppdragsverksamhet	11 043	-6 000	197 000	200 000	-3 000	2 043

Källa: SVA.

2.9.4 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet**Tabell 2.45 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet**

Tusental kronor

2023	Utfall	116 041	Anslagssparande
2024	Anslag	124 496 ¹	Utgiftsprognos
2025	Förslag	156 088	
2026	Beräknat	159 136 ²	
2027	Beräknat	162 732 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 156 088 tkr i 2025 års prisnivå.³ Motsvarar 156 088 tkr i 2025 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för ersättning för veterinär service. Anslaget får även användas för utgifter för att minska veterinärkostnaderna för företag med avlagset belägen djurhållning avseende livsmedelsproducerande djur.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.46 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	124 496	124 496	124 496
Pris- och löneomräkning ²	1 592	4 054	6 959
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	30 000	30 586	31 277
<i>varav BP25³</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
– Bidrag till veterinär fältverksamhet	30 000	30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	156 088	159 136	162 732

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att det statliga åtagandet vad avser rikstäckande djurhälso- och sjukvård, djursjukvård under jourtid samt veterinär beredskap ska kunna säkerställas ökas

anslaget med 30 000 000 kronor 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 30 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 156 088 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Bidrag till veterinär fältverksamhet* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 159 136 000 kronor respektive 162 732 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.47 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Statens jordbruksverk – Distriktsveterinärernas verksamhet

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>	0	0	2 575	2 575	0	0
<i>Uppdragsverksamhet</i>	-40 645	-32 042	814 203	844 208	-30 005	-102 692
Summa uppdragsverksamhet	-40 645	-32 042	814 203	844 208	-30 005	-102 692

Källa: Jordbruksverket.

2.9.5 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tabell 2.48 Anslagsutveckling 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Tusental kronor

2023	Utfall	9 933	Anslagssparande	-2
2024	Anslag	9 933 ¹	Utgiftsprognos	9 865
2025	Förslag	9 933		
2026	Beräknat	9 933		
2027	Beräknat	9 933		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för förebyggande djurhälsoarbete och djursjukdatasystem, i syfte att begränsa skadeverkningarna av sådana djursjukdomar som bara smittar mellan djur, och sådana som kan smitta både djur och människor. Anslaget får även användas till djurskyddsfrämjande åtgärder.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.49 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	9 933	9 933	9 933
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 933	9 933	9 933

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 933 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 9 933 000 kronor respektive 9 933 000 kronor.

2.9.6 1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar**Tabell 2.50 Anslagsutveckling 1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar**

Tusental kronor

2023	Utfall	462 994	Anslagssparande	-26 206
2024	Anslag	557 349 ¹	Utgiftsprognos	522 830
2025	Förslag	133 349		
2026	Beräknat	133 349		
2027	Beräknat	133 349		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bekämpning av och beredskap mot smittsamma djursjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagarna. Anslaget får även användas för statsbidrag till obduktionsverksamhet, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EU-lagstiftningen om djurskydd, djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget får vidare användas för utgifter för nationell medfinansiering av kontrollprogram som Sverige enligt EU:s krav är skyldig att göra.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.51 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	133 349	133 349	133 349
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	133 349	133 349	133 349

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 133 349 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bekämpning av smittsamma djursjukdomar* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till kronor 133 349 000 respektive 133 349 000 kronor.

2.9.7 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.**Tabell 2.52 Anslagsutveckling 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	63 432	Anslagssparande	4 346
2024	Anslag	67 778 ¹	Utgiftsprognos	67 325
2025	Förslag	67 778		
2026	Beräknat	67 778		
2027	Beräknat	67 778		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Avseende förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl bör anslaget användas som nationell offentlig medfinansiering av åtgärder inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet och havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.53 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	67 778	67 778	67 778
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 778	67 778	67 778

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 67 778 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Ersättningar för viltskador m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 67 778 000 kronor respektive 67 778 000 kronor.

2.9.8 1:8 Statens jordbruksverk

Tabell 2.54 Anslagsutveckling 1:8 Statens jordbruksverk

Tusental kronor

2023	Utfall	758 973	Anslagssparande	-4 090
2024	Anslag	744 465 ¹	Utgiftsprognos	759 088
2025	Förslag	860 851		
2026	Beräknat	914 917 ²		
2027	Beräknat	929 480 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 895 602 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 893 677 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens jordbruksverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård och för utgifter för Centrala djurförsöksetiska nämnden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.55 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:8 Statens jordbruksverk

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	744 465	744 465	744 465
Pris- och löneomräkning ²	23 686	40 253	54 459
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	92 700	130 199	130 556
varav BP25 ³	67 200	78 700	76 700
– Höjning anslag 1:16 UO23	-300	-300	-300
– Utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn	14 000	25 000	27 000
– Djurens hälso- och sjukvård	3 500	2 000	2 000
– Förstärkning av Jordbruksverkets förvaltningsanslag	50 000	52 000	48 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	860 851	914 917	929 480

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att Statens jordbruksverks förvaltningsanslag ökas med anledning av tillkommande krav från EU. Syftet med förstärkningen är bland annat att skapa förutsättningar att uppfylla EU:s krav för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitik. Anslaget ökas med 50 000 000 kronor 2025 och beräknas öka med 52 000 000 kronor 2026 och med 48 000 000 kronor 2027.

För att intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret i syfte att stärka den samlade förmåga inom totalförsvaret anser regeringen att medel för att öka myndighetens egen förmåga som beredskapsmyndighet bör överföras till anslaget från anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet*. Därför ökas anslaget med 14 000 000 kronor 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 25 000 000 kronor respektive 27 000 000 kronor.

För kostnader med anledning av kommande förslag om bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård ökas anslaget med 3 500 000 kronor 2025. Från och med 2026 beräknas anslaget öka med 2 000 000 kronor.

Riksdagen beslutade 1978 om ändringar i den dåvarande lagen (1944:219) om djurskydd. I den proposition som låg till grund för lagändringarna (prop. 1978/79:13, bet. 1978/79:JoU5) anges att det ska inrättas sex regionala djurförsöksetiska nämnder. Bestämmelser om krav på prövning av djurförsök från etisk synpunkt av en regional djurförsöksetisk nämnd finns också i nuvarande djurskyddslag (2018:1192). Det anges vidare i 7 kap. 13 § djurskyddsförordningen (2019:66) att det ska finnas minst sex regionala djurförsöksetiska nämnder. För att effektivisera de regionala djurförsöksetiska nämndernas arbete överväger regeringen att minska antalet djurförsöksetiska nämnder.

Regeringen föreslår att 860 851 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Statens jordbruksverk* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 914 917 000 kronor respektive 929 480 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.56 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Statens jordbruksverk

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Djur	-13 947	-3 125	55 791	56 460	-669	-17 741
Växt	211	242	10 142	9 723	419	-34
Tillsyn	-837	-1 013	36 350	36 362	-12	-1 862
Utsäde	6 246	28	39 132	39 916	-784	5 490
<i>Uppdragsverksamhet</i>						
Utsäde	-1 548	-172	4 458	4 435	23	-1 697
Tjänsteexport	1 656	-128	250	687	-437	1 091
Summa uppdragsverksamhet	108	-300	4 708	5 122	-414	-606

Källa: Jordbruksverket.

2.9.9 1:9 Bekämpning av växtskadegörare

Tabell 2.57 Anslagsutveckling 1:9 Bekämpning av växtskadegörare

Tusental kronor

2023	Utfall	14 981	Anslagssparande	19
2024	Anslag	15 000 ¹	Utgiftsprognos	14 900
2025	Förslag	21 000		
2026	Beräknat	18 000		
2027	Beräknat	18 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder mot växtskadegörare samt för att ersätta enskilda för kostnader eller förluster till följd av sådana åtgärder enligt växtskyddslagen (2022:725). Utgifter för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder,

kontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av organismer och växtprover som av Statens jordbruksverk överlämnas för laboratoriemässig diagnostisering. Vidare får anslaget användas till internationellt engagemang inom området bekämpning av växtskadegörare. Slutligen används anslaget för utgifter för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.58 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:9 Bekämpning av växtskadegörare

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	15 000	15 000	15 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	6 000	3 000	3 000
<i>varav BP25</i>	6 000	3 000	3 000
– <i>Bekämpande av växtskadegörare</i>	6 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	21 000	18 000	18 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Med anledning av minskande medfinansiering från EU liksom krav från EU på utökade inventeringar av karantänskadegörare tillförs anslaget 6 000 000 kronor 2025 för att bekämpa växtskadegörare. För 2026 beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor, för 2027 beräknas anslaget öka med 3 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 21 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Bekämpning av växtskadegörare* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 18 000 000 kronor respektive 18 000 000 kronor.

2.9.10 1:10 Gårdsstöd m.m.

Tabell 2.59 Anslagsutveckling 1:10 Gårdsstöd m.m.

Tusental kronor

2023	Utfall	6 573 091	Anslagssparande	-420 183
2024	Anslag	9 640 894 ¹	Utgiftsprognos	9 027 660
2025	Förslag	7 661 258		
2026	Beräknat	7 498 062		
2027	Beräknat	7 340 441		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter som motsvarar EU:s finansiering av gårdsstöd och andra åtgärder inom den första pelaren av den gemensamma jordbrukspolitiken. Anslaget får även användas för utgifter som motsvarar EU:s bidrag till att förebygga, upptäcka och bekämpa djursjukdomar och växtskadegörare.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.60 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:10 Gårdsstöd m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	9 640 894	9 640 894	9 640 894
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Makroekonomisk utveckling	-534 800	-1 067 077	-1 223 684
Volymer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-1 444 836	-1 075 755	-1 076 769
Förslag/beräknat anslag	7 661 258	7 498 062	7 340 441

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 7 661 258 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Gårdsstöd m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 7 498 062 000 kronor respektive 7 340 441 000 kronor.

2.9.11 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.**Tabell 2.61 Anslagsutveckling 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	143 621	Anslagssparande	70 943
2024	Anslag	159 000 ¹	Utgiftsprognos	159 000
2025	Förslag	169 000		
2026	Beräknat	170 000		
2027	Beräknat	170 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för offentlig lagring, övrig intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, fiberberedning samt exportbidrag.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.62 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	159 000	159 000	159 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Makroekonomisk utveckling			
Volymer	10 000	11 000	11 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	169 000	170 000	170 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 169 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 170 000 000 kronor respektive 170 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2026 och 2027.

Skälen för regeringens förslag: Ett av de områden som anslaget används till är stöd till producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönt. Stöden ges inom fleråriga verksamhetsprogram. Efter beslut om stöd sker betalningarna till stödmottagarna under påföljande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:11 *Intervention för jordbruksprodukter m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2026 och 2027.

Tabell 2.63 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
Ekonomiska åtaganden vid årets början	50 192	52 233	73 123		
Nya ekonomiska åtaganden	59 956	73 123	77 334		
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-50 192	-52 233	-70 457	-78 667	-1 333
Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden	-7 723				
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	52 233	73 123	80 000		
Beslutat/föreslaget bemyndigande	120 000	120 000	80 000		

2.9.12 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Tabell 2.64 Anslagsutveckling 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Tusental kronor

2023	Utfall	1 507 766	Anslagssparande	613 064
2024	Anslag	2 800 000 ¹	Utgiftsprognos	1 812 694
2025	Förslag	2 230 300		
2026	Beräknat	2 561 900		
2027	Beräknat	2 738 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Anslaget får även användas för utgifter för nationell medfinansiering till EU:s ekonomiska stöd till jordbruksföretag som drabbats av torkan och efterföljande nederbörd 2023 samt administration av detta stöd.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.65 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	2 800 000	2 800 000	2 800 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-569 700	-238 100	-62 000
varav BP25	-569 700	-238 100	-62 000
– Omfördelning mellan år nationell medfinansiering GJP 2023–2027	-599 700	-161 100	
– Justering av GJP tfa ändrad valutakurs	-70 000	-77 000	-62 000
– Investeringsstöd för konkurrenskraft	100 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 230 300	2 561 900	2 738 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Med anledning av att regeringen avser att, genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, justera den valutakurs som ska tillämpas för den gemensamma jordbrukspolitiken, ökas anslag 1:13 *Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027*. Den statliga medfinansieringen föreslås justeras. Anslaget minskas med 70 000 000 kronor 2025 och beräknas minska med 77 000 000 kronor 2026 och med 62 000 000 kronor 2027.

Anslaget ökas med 100 000 000 kronor under 2025 för att förstärka investeringsstödet för konkurrenskraft inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.

För att anpassa anslagets nivå till förväntade utgifter minskas anslaget med 599 700 000 kronor 2025 och beräknas minska med 161 100 000 kronor 2026.

Regeringen föreslår att 2 230 300 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 561 900 000 kronor respektive 2 738 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:12 *Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 200 000 000 kronor 2026–2029.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:12 *Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 200 000 000 kronor 2026–2029.

Tabell 2.66 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2029
Ekonomiska åtaganden vid årets början		2 264 099	2 755 675			
Nya ekonomiska åtaganden	2 264 099	1 047 836	1 329 431			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-556 260	-885 106	-1 547 376	-1 255 441	-397 183
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	2 264 099	2 755 675	3 200 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	3 105 900	2 800 000	3 200 000			

2.9.13 1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027

Tabell 2.67 Anslagsutveckling 1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare 2023–2027

Tusental kronor

2023	Utfall	1 171 376	Anslagssparande	431 882
2024	Anslag	1 913 900 ¹	Utgiftsprognos	1 447 668
2025	Förslag	1 942 500		
2026	Beräknat	2 133 500		
2027	Beräknat	2 199 100		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering för åtgärder inom pelare två, i enlighet med Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Anslaget får även användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering av åtgärder för stöd till biodling för perioden 2023–2027. Anslaget får dessutom användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering för ekonomiskt stöd till jordbruksföretag som drabbats av torkan och efterföljande nederbörd 2023.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.68 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 913 900	1 913 900	1 913 900
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	28 600	219 600	285 200
<i>varav BP25</i>	<i>28 600</i>	<i>219 600</i>	<i>285 200</i>
– Omfördelning mellan år EU-medel GJP 2023-2027	-221 400	-38 400	45 200
– Justering av GJP tfa ändrad valutakurs	250 000	258 000	240 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 942 500	2 133 500	2 199 100

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Med anledning av att regeringen avser att, genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, justera den valutakurs som ska tillämpas för den gemensamma jordbrukspolitik, ökas anslaget med 250 000 000 kronor 2025. Anslaget beräknas öka med 258 000 000 kronor 2026 och 240 000 000 kronor 2027.

För att anpassa anslagets nivå till förväntade utgifter omfördelas medel till senare år i programperioden. Anslaget minskas därför med 221 400 000 kronor 2025. För 2026 beräknas anslaget minska med 38 400 000 och för 2027 beräknas anslaget öka med 45 200 000 kronor.

Regeringen föreslår att 1 942 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 133 500 000 kronor respektive 2 199 100 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:13 *Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 791 500 000 kronor 2026–2029.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:13 *Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 791 500 000 kronor 2026–2029.

Tabell 2.69 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:13 Finansiering från EU-budgeten till den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare 2023–2027

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2029
Ekonomiska åtaganden vid årets början	6 601	3 182 113	3 076 820			
Nya ekonomiska åtaganden	3 175 512	668 485	757 598			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-773 622	-1 042 918	-1 189 700	-1 120 000	-481 800
Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden		-156				
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	3 182 113	3 076 820	2 791 500			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	3 905 900	3 076 820	2 791 500			

2.9.14 1:14 Livsmedelsverket**Tabell 2.70 Anslagsutveckling 1:14 Livsmedelsverket**

Tusental kronor

2023	Utfall	339 612	Anslagssparande	6 433
2024	Anslag	388 770 ¹	Utgiftsprognos	381 237
2025	Förslag	527 849		
2026	Beräknat	554 094 ²		
2027	Beräknat	581 418 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 541 532 tkr i 2025 års prisnivå.³ Motsvarar 558 833 tkr i 2025 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för Livsmedelsverkets förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.71 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:14 Livsmedelsverket**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	388 770	388 770	388 770
Pris- och löneomräkning ²	15 179	24 550	31 505
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	123 900	140 774	161 143
<i>varav BP25³</i>	<i>123 900</i>	<i>137 900</i>	<i>155 900</i>
– Höjning anslag 1:16 UO23	-100	-100	-100
– Utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn	120 000	133 000	148 000
– Hälsosamma levnadsvanor	2 000	3 000	6 000
– Tillsynsansvar för NIS2-direktivet	2 000	2 000	2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	527 849	554 094	581 418

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret i syfte att stärka den samlade förmågan inom totalförsvaret anser regeringen att medel för att öka myndighetens egen förmåga som beredskaps- och sektorsmyndighet bör överföras till anslaget från anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet*. Därför ökas anslaget med 120 000 000 kronor. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 133 000 000 kronor respektive 148 000 000 kronor.

För att främja hälsosamma levnadsvanor framför allt avseende livsmedelskonsumtion (se utg. omr 9 avsnitt 4 Folkhälsopolitik) ökas anslaget med 2 000 000 kronor. För 2026 och 2027 beräknas 3 000 000 kronor respektive 6 000 000 kronor.

För att stärka tillsynen på livsmedels- och dricksvattenområdet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet) ökas anslaget med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2025.

Regeringen vill bidra till att svenska livsmedelsföretag ska kunna visa ett tydligt mervärde med sin produkt och avser därför att ta bort avgiften för handläggning av ärenden för skyddade beteckningar för livsmedel, jordbruksprodukter och drycker som föreskrivs i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter (se prop. 2009/10:22).

Regeringen föreslår att 527 849 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Livsmedelsverket* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 554 094 000 kronor respektive 581 418 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.72 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Livsmedelsverket**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2023	Resultat 2024	Verksamhetens intäkter 2025	Kostnader som ska täckas 2025	Resultat 2025	Ack. resultat utgående 2025
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Gränskontroll	6 975	-1 826	22 000	24 300	-2 300	2 849
Kontroll av Livsmedelsanläggningarna	-26 990	3 600	231 000	227 000	4 000	-19 390
Kontroll av slakterier och vilthanteringsanläggningar	-55 634	-27 286	0	20 000	-20 000	-102 920
Kontroll av slakterier och vilthanteringsanläggningar, fasta avgifter	0	0	60 000	60 000	0	0
Nationella kontrollprogram	1 844	-1 798	27 000	26 800	200	246
Myndighetsärenden	298	-413	500	625	-125	-240
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera en bestämd del av verksamheten						
Uppdragsverksamhet	2 278	-2 969	15 000	14 800	200	-491
Tjänsteexport	2 289	-697	6 000	6 500	-500	1 092
Summa uppdragsverksamhet	4 567	-3 666	21 000	21 300	-300	601

Källa: Livsmedelsverket.

2.9.15 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor**Tabell 2.73 Anslagsutveckling 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor**

Tusental kronor

2023	Utfall	182 143	Anslagssparande	22 017
2024	Anslag	166 160 ¹	Utgiftsprognos	165 048
2025	Förslag	246 160		
2026	Beräknat	149 160		
2027	Beräknat	149 160		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder för att stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn och för att främja exporten av svenska livsmedel och för utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget får vidare användas för utgifter till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.74 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	166 160	166 160	166 160
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	80 000	-17 000	-17 000
<i>varav BP25</i>	<i>80 000</i>	<i>80 000</i>	<i>80 000</i>
<i>– Livsmedelsstrategin 2.0</i>	<i>80 000</i>	<i>80 000</i>	<i>80 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	246 160	149 160	149 160

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen anser att anslaget bör öka med 80 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för att nå målen i En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

Regeringen föreslår att 246 160 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Konkurrenskraftig livsmedelssektor* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 149 160 000 kronor respektive 149 160 000 kronor.

2.9.16 1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.**Tabell 2.75 Anslagsutveckling 1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	51 787	Anslagssparande	-4 691
2024	Anslag	58 113 ¹	Utgiftsprognos	53 065
2025	Förslag	57 413		
2026	Beräknat	57 413		
2027	Beräknat	57 413		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för medlemskapsavgifter i internationella organisationer inom utgiftsområdets ansvar. Anslaget får användas för internationella skogsfrågor. Anslaget får även användas för andra bidrag relaterade till utgiftsområdets internationella arbete.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.76 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	46 913	46 913	46 913
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	10 500	10 500	10 500
varav BP25	10 500	10 500	10 500
– Höjning anslag 1:16 UO23	10 500	10 500	10 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	57 413	57 413	57 413

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Inom anslaget ryms bland annat utgifterna för Sveriges medlemsavgifter till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och till Världspannsorganisationen för djurhälsa (WOAH). På grund av den försvagade svenska kronkursen har utgifterna för medlemsavgifter ökat. Anslaget bör därför ökas med 10 500 000 kronor från och med 2025.

Finansiering sker delvis genom att anslagen 1:1 *Skogsstyrelsen*, 1:3 *Statens veterinärmedicinska anstalt*, 1:8 *Statens jordbruksverk*, 1:14 *Livsmedelsverket* och 1:23 *Sveriges lantbruksuniversitet* minskas med sammanlagt 1 500 000 kronor. Minskningen bedöms inte påverka den verksamhet som finansieras från anslagen. Vidare sker finansiering delvis genom att anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd minskas med 7 500 000 kronor.

Regeringen föreslår att 57 413 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 57 413 000 kronor respektive 57 413 000 kronor.

2.9.17 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur**Tabell 2.77 Anslagsutveckling 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur**

Tusental kronor

2023	Utfall	1 440 130	Anslagssparande	629 985
2024	Anslag	1 553 187 ¹	Utgiftsprognos	1 218 136
2025	Förslag	1 198 387		
2026	Beräknat	411 000		
2027	Beräknat	411 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för 2014–2020, inklusive förlängningsåren 2021 och 2022. Anslaget får användas för utgifter för delar av det attesterande organets (Ekonomistyrningsverket) utgifter för revision av jordbruksfonderna för programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget får även användas för statsbidrag till kommuner med geografiska och demografiska utmaningar. Anslaget får även användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020. Anslaget får användas för utgifter för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige efter

granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder, EU:s fiskefond, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden. Vidare får anslaget användas för eventuella ränteutgifter, rättegångskostnader, revisions- och kontrollutgifter förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar till Europeiska unionen. Anslaget får även användas för utgifter för skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med tekniska utgifter för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten. Anslaget får även användas för utgifter för ekonomiskt stöd till lantbrukare och trädgårdsnäring som drabbats av höjda priser på insatsvaror 2022. Anslaget får även användas för utgifter för stöd för avveckling av verksamheter med minkuppfödning för pälsproduktion samt administration av detta stöd.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.78 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 553 187	1 553 187	1 553 187
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-354 800	-1 142 187	-1 142 187
<i>varav BP25</i>	<i>49 200</i>	<i>275 413</i>	<i>275 413</i>
– Omfördelning landsbygdsprogrammet, nationell medfinansiering	49 200		
– Korrigering av underskott		275 413	275 413
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 198 387	411 000	411 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 49 200 000 kronor för 2025 eftersom den senaste prognosen visar en förskjutning av utbetalningar från 2024 till 2025.

Anslaget beräknas ökas med 275 413 000 kronor fr.o.m. 2026 för att korrigera ett underskott.

Regeringen föreslår att 1 198 387 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 411 000 000 kronor respektive 411 000 000 kronor.

2.9.18 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 2.79 Anslagsutveckling 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

2023	Utfall	1 225 547	Anslagssparande	429 507
2024	Anslag	1 108 862 ¹	Utgiftsprognos	811 886
2025	Förslag	773 062		
2026	Beräknat	0		
2027	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för 2014–2020, inklusive förlängningsåren 2021 och 2022. Anslaget får vidare användas för utgifter för program för lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020. Anslaget får dessutom användas för utgifter motsvarande EU:s finansiering för ekonomiskt stöd till jordbrukare som drabbats av höjda priser på insatsvaror 2022.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.80 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 108 862	1 108 862	1 108 862
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-335 800	-1 112 100	-1 112 100
<i>varav BP25</i>		-2 400	-2 400
– Avslut av Landsbygdsprogrammet		-2 400	-2 400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		3 238	3 238
Förslag/beräknat anslag	773 062	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget beräknas minska med 2 400 000 kronor för 2026 och 2027 som en teknisk justering då landsbygdsprogrammet avslutas 2025.

Regeringen föreslår att 773 062 000 kronor anvisas under anslaget 1:18 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 0 kronor.

2.9.19 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket**Tabell 2.81 Anslagsutveckling 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket**

Tusental kronor

2023	Utfall	100 136	Anslagssparande	29 694
2024	Anslag	29 830 ¹	Utgiftsprognos	29 631
2025	Förslag	34 830		
2026	Beräknat	34 830		
2027	Beräknat	19 830		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för försöks- och utvecklingsverksamhet och andra insatser i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnäringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för klimat- och energinsatser inom de areella näringarna. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.82 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	29 830	29 830	29 830
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	5 000	5 000	-10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	34 830	34 830	19 830

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 34 830 000 kronor anvisas under anslaget 1:19 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 34 830 000 kronor respektive 19 830 000 kronor.

2.9.20 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 2.83 Anslagsutveckling 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor

2023	Utfall	17 913	Anslagssparande	6 203
2024	Anslag	20 916 ¹	Utgiftsprognos	20 916
2025	Förslag	24 116		
2026	Beräknat	24 116		
2027	Beräknat	24 116		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering. Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.84 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	24 116	24 116	24 116
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 116	24 116	24 116

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 24 116 000 kronor anvisas under anslaget 1:20 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 24 116 000 kronor respektive 24 116 000 kronor.

2.9.21 1:21 Åtgärder på fjällägenheter

Tabell 2.85 Anslagsutveckling 1:21 Åtgärder på fjällägenheter

Tusental kronor

2023	Utfall	1 529	Anslagssparande	
2024	Anslag	1 529 ¹	Utgiftsprognos	1 529
2025	Förslag	1 529		
2026	Beräknat	1 529		
2027	Beräknat	1 529		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Anslaget får även användas för utgifter för att täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.86 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:21 Åtgärder på fjällägenheter**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 529	1 529	1 529
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 529	1 529	1 529

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 529 000 kronor anvisas under anslaget 1:21 *Åtgärder för fjällägenheter* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 1 529 000 kronor respektive 1 529 000 kronor.

2.9.22 1:22 Främjande av rennäringen m.m.**Tabell 2.87 Anslagsutveckling 1:22 Främjande av rennäringen m.m.**

Tusental kronor

2023	Utfall	117 262	Anslagssparande	8 653
2024	Anslag	135 915 ¹	Utgiftsprognos	135 006
2025	Förslag	135 915		
2026	Beräknat	135 915		
2027	Beräknat	135 915		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter till åtgärder för främjande av rennäringen.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.88 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:22 Främjande av rennäringen m.m.**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	135 915	135 915	135 915
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	135 915	135 915	135 915

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 135 915 000 kronor anvisas under anslaget 1:22 *Främjande av rennäringen m.m.* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 135 915 000 kronor respektive 135 915 000 kronor.

2.9.23 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 2.89 Anslagsutveckling 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor

2023	Utfall	2 160 339	Anslagssparande	
2024	Anslag	2 240 063 ¹	Utgiftsprognos	2 240 063
2025	Förslag	2 342 374		
2026	Beräknat	2 397 791 ²		
2027	Beräknat	2 447 324 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 348 241 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 358 262 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för forskning och utbildning på forskarnivå inom livsmedelsproduktion, djurhållning, djurhälsa och djurskydd, skog, skogsbruk och förädling av skogsråvara, landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer. Anslaget får även användas för ersättning för behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning inom samma områden samt för fortlöpande miljöanalys.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.90 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	2 240 063	2 240 063	2 240 063
Pris- och löneomräkning ²	73 935	122 762	161 325
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	28 376	34 966	45 936
varav BP25 ³	36 200	36 200	36 200
– Höjning anslag 1:16 UO23	-800	-800	-800
– Riksskogstaxeringen	7 000	7 000	7 000
– Förstärkning SLU universitetsdjursjukhus	30 000	30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 342 374	2 397 791	2 447 324

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för Riksskogstaxeringen.

Anslaget ökas med 30 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för driften av Universitetsdjursjukhuset.

Regeringen föreslår att 2 342 374 000 kronor anvisas under anslaget 1:23 Sveriges lantbruksuniversitet för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 397 791 000 kronor respektive 2 447 324 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 2.91 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Sveriges lantbruksuniversitet**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksamhetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
<i>Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och bidrar till att finansiera verksamheten</i>						
<i>Uppdragsverksamhet</i>	1 033	0	880 000	880 000	0	1 033
Summa uppdragsverksamhet	1 033	0	880 000	880 000	0	1 033

Källa: SLU.

2.9.24 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tabell 2.92 Anslagsutveckling 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

2023	Utfall	719 731	Anslagssparande	18 791
2024	Anslag	738 664 ¹	Utgiftsprognos	745 645
2025	Förslag	818 664		
2026	Beräknat	854 664		
2027	Beräknat	909 664		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur under anslaget 2:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under samma utgiftsområde*.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.93 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	738 664	738 664	738 664
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	80 000	116 000	171 000
<i>varav BP25</i>	<i>80 000</i>	<i>116 000</i>	<i>171 000</i>
– <i>Forsknings- och innovationspolitiska propositionen</i>	<i>54 000</i>	<i>90 000</i>	<i>147 000</i>
– <i>Skogsträdsförädling för ökad motståndskraft</i>	<i>26 000</i>	<i>26 000</i>	<i>24 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	818 664	854 664	909 664

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget beräknas öka med 54 000 000 kronor 2025, 90 000 000 kronor 2026, 147 000 000 kronor 2027 och 229 000 000 kronor fr.o.m. 2028 med anledning av den forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Anslaget beräknas öka med 26 000 000 kronor 2025 och 26 000 000 kronor 2026, samt 24 000 000 kronor fr.o.m. 2027 till skogsträdsförädling.

Regeringen föreslår att 818 664 000 kronor anvisas under anslaget 1:24 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 854 664 000 kronor respektive 909 664 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:24 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 600 000 000 kronor 2026–2031.

Skälen för regeringens förslag: Fleråriga åtaganden behöver ingås för att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:24 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 600 000 000 kronor 2026–2031.

Tabell 2.94 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2031
Ekonomiska åtaganden vid årets början	1 203 832	1 139 473	1 400 000			
Nya ekonomiska åtaganden	609 755	990 527	938 000			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-674 114	-730 000	-738 000	-650 000	-550 000	-400 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	1 139 473	1 400 000	1 600 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	1 600 000	1 600 000	1 600 000			

2.9.25 1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien**Tabell 2.95 Anslagsutveckling 1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien**

Tusental kronor

2023	Utfall	1 177	Anslagssparande	
2024	Anslag	1 177 ¹	Utgiftsprognos	1 177
2025	Förslag	1 177		
2026	Beräknat	1 177		
2027	Beräknat	1 177		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för att finansiera verksamheten vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.96 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 177	1 177	1 177
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 177	1 177	1 177

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 177 000 kronor anvisas under anslaget 1:25 *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 1 177 000 kronor respektive 1 177 000 kronor.

2.9.26 1:26 Slakterikontroll

Tabell 2.97 Anslagsutveckling 1:26 Slakterikontroll

Tusental kronor

2023	Utfall	66 156	Anslagssparande	15 681
2024	Anslag	179 837 ¹	Utgiftsprognos	170 688
2025	Förslag	165 137		
2026	Beräknat	168 917 ²		
2027	Beräknat	171 848 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 165 138 tkr i 2025 års prisnivå.

³ Motsvarar 165 137 tkr i 2025 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller slaktverksamhet vid slakterier och vilthanteringsanläggningar som inte täcks av avgifter som tas ut i enlighet med artikel 79.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll). Anslaget får även användas för statligt stöd i form av nedsättning av vissa avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som bedrivs vid slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.98 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:26 Slakterikontroll

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	179 837	179 837	179 837
Pris- och löneomräkning ²		4 116	7 308
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-14 700	-15 036	-15 297
Förslag/beräknat anslag	165 137	168 917	171 848

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2024. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2026–2027 är preliminär.

Regeringen föreslår att 165 137 000 kronor anvisas under anslaget 1:26 *Slakterikontroll* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 168 917 000 kronor respektive 171 848 000 kronor.

2.9.27 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Tabell 2.99 Anslagsutveckling 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Tusental kronor

År	Utfall	18 431	Anslagssparande	2 569
2023	Utfall	18 431	Anslagssparande	2 569
2024	Anslag	78 000 ¹	Utgiftsprognos	60 393
2025	Förslag	356 000		
2026	Beräknat	496 000		
2027	Beräknat	802 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för planering och andra åtgärder, inklusive upphandling, stöd för investeringar hos statliga myndigheter, organisationer och företag samt bidrag till kommuner och regioner, som stärker förmågan inom områdena livsmedels- och dricksvattenförsörjning under höjd beredskap och då ytterst krig. Anslaget får även användas för tillhörande administrativa kostnader för fördelning av sådana bidrag.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.100 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	58 000	58 000	58 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	298 000	438 000	744 000
varav BP25	48 000	210 000	516 000
– Utvecklad beredskapsförmåga hos myndigheter inom sektorn	-165 000	-182 000	-200 000
– Civilt försvar: Stärkt beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	213 000	392 000	716 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	356 000	496 000	802 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive om ändringar i statens budget.

För att intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret i syfte att stärka totalförsvaret anser regeringen att medel för uppbyggnaden av en livsmedelsberedskap och åtgärder för att säkerställa tillgången till dricksvatten bör tillföras till anslaget 213 000 000 kronor. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 392 000 000 kronor respektive 716 000 000 kronor.

För att ge myndigheterna förutsättningar att öka deras egna förmågor som beredskapsmyndigheter och sektorsmyndighet bör medel överföras till anslagen 1:3 *Statens veterinärmedicinska anstalt*, 1:8 *Statens jordbruksverk*, 1:14 *Livsmedelsverket*, 5:1 *Länstyrelser mm* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse, samt anslag 1:9: *Totalförsvarets forskningsinstitut* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Därför minskas anslaget med 165 000 000 kronor. För 2026 och 2027 beräknas anslaget minska med 182 000 000 kronor respektive 200 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 356 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 496 000 000 kronor respektive 802 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels och dricksvattenområdet* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 1 200 000 000 kronor 2026–2028.

Skälen för regeringens förslag: Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga åtaganden om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:27 *Åtgärder för beredskap inom livsmedels och dricksvattenområdet* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 1 200 000 000 kronor 2026–2028.

Tabell 2.101 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet

Tusental kronor

	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
Ekonomiska åtaganden vid årets början				
Nya ekonomiska åtaganden	1 200 000			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-400 000	-400 000	-400 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	1 200 000			
Beslutat/förslaget bemyndigande	1 200 000			

2.9.28 1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tabell 2.102 Anslagsutveckling 1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tusental kronor

2023	Utfall	6 845	Anslagssparande	46 155
2024	Anslag	164 000 ¹	Utgiftsprognos	32 834
2025	Förslag	96 857		
2026	Beräknat	159 000		
2027	Beräknat	142 223		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet. Anslaget får även användas för finansiering av andra projekt som ligger i linje med programmet.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.103 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	164 000	164 000	164 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-67 143	-5 000	-21 777
varav BP25	-92 143	-30 000	40 723
– Omfördelning av medel mellan år inom programram	-67 143		64 723
– Justering av EHFVP tfa ändrad valutakurs	-25 000	-30 000	-24 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	96 857	159 000	142 223

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att anpassa anslaget till förväntade utgifter omfördelas medel till senare år i programperioden. Anslaget minskas därför med 67 143 000 kronor 2025. För 2027 beräknas anslaget öka med 64 723 000 kronor.

Med anledning av att regeringen avser att genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten justera den valutakurs som ska tillämpas för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet ökas anslag 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027. Den statliga medfinansieringen föreslås justeras. Anslaget minskas därför med 25 000 000 kronor 2025, 30 000 000 kronor 2026 och med 24 000 000 kronor 2027.

Regeringen föreslår att 96 857 000 kronor anvisas under anslaget 1:28 *Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 159 000 000 kronor respektive 142 223 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:28 *Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 305 000 000 kronor 2026–2029.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:28 *Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 305 000 000 kronor 2026–2029.

Tabell 2.104 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2029
Ekonomiska åtaganden vid årets början		104 875	281 125			
Nya ekonomiska åtaganden	104 875	206 250	117 875			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-30 000	-94 000	-158 200	-138 800	-8 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	104 875	281 125	305 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	110 000	285 000	305 000			

2.9.29 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tabell 2.105 Anslagsutveckling 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tusental kronor

År	Utfall	2025	2026	2027
2023	Utfall	35 915	Anslagssparande	199 085
2024	Anslag	196 000 ¹	Utgiftsprognos	170 679
2025	Förslag	260 000		
2026	Beräknat	267 000		
2027	Beräknat	170 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av åtgärder inom havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.106 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	196 000	196 000	196 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	64 000	71 000	-26 000
varav BP25	31 000	38 000	30 000
– Justering av EHFVP tfa ändrad valutakurs	31 000	38 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	260 000	267 000	170 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Med anledning av att regeringen avser att genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten justera den valutakurs som ska tillämpas för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet ökas anslaget med 31 000 000 kronor 2025. Anslaget beräknas öka med 38 000 000 kronor 2026 och med 30 000 000 kronor 2027.

Regeringen föreslår att 260 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:29 *Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 267 000 000 kronor respektive 170 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:29 *Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 340 000 000 kronor 2026–2029

Skälen för regeringens förslag: För att skapa förutsättningar för fleråriga projekt och ett effektivt genomförande av havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet behöver ekonomiska åtaganden kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:29 *Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 340 000 000 kronor 2026–2029.

Tabell 2.107 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028 – 2029
Ekonomiska åtaganden vid årets början		163 122	348 000			
Nya ekonomiska åtaganden	163 122	217 036	142 109			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-32 158	-150 109	-192 700	-125 100	-22 200
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	163 122	348 000	340 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	350 000	348 000	340 000			